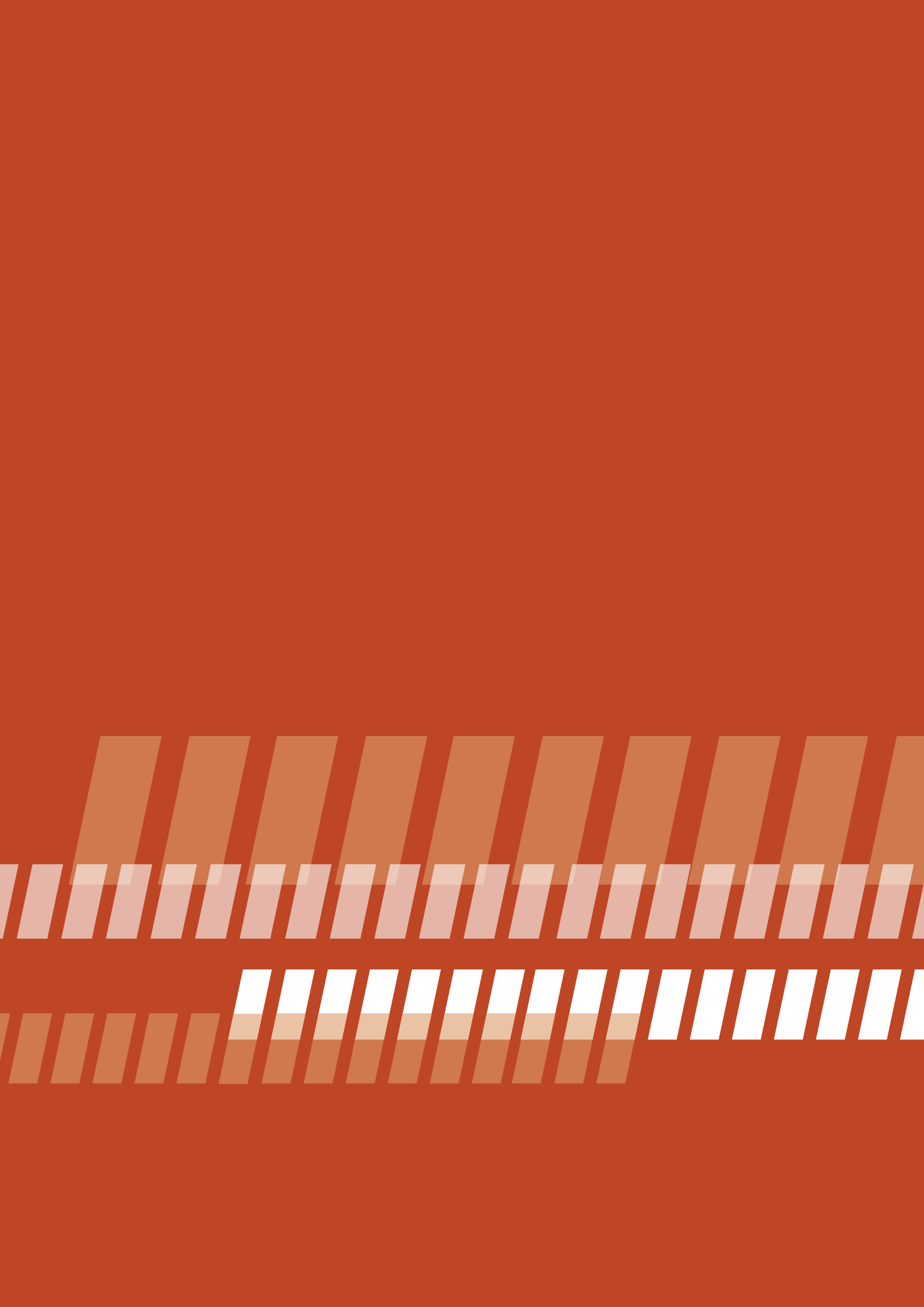

Raport DELab UW

Kariera dwutorowa sportowców w Polsce: diagnoza sytuacji

Raport z analizy danych zastanych
oraz badań ilościowych i jakościowych

Raport DELab UW

KARIERA DWUTOROWA SPORTOWCÓW W POLSCE: DIAGNOZA SYTUACJI

RAPORT Z ANALIZY DANYCH ZASTANYCH
ORAZ BADAŃ ILOŚCIOWYCH I JAKOŚCIOWYCH

DELab UW 2015

delab.uw.edu.pl
delab@uw.edu.pl

Raport przygotowany przez zespół

w składzie:

Dr Renata Włoch

kierownik projektu, autorka raportu

oraz

Joanna Szaflik

organizacja badania jakościowego, analiza danych jakościowych,
prowadzenie wywiadów fokusowych i indywidualnych

Marcin Podziemski

organizacja badania ilościowego, analiza danych ilościowych

Patryk Mikulski

analiza danych zastanych, wsparcie techniczne

Justyna Pokojska

prowadzenie wywiadów fokusowych

Katarzyna Skóra

prowadzenie wywiadów indywidualnych

Antoni Zieliński

prowadzenie wywiadów indywidualnych

Anna Majos

wsparcie techniczne

Dr hab. Katarzyna Śledziwska

konsultacja metodologiczna badania

Dr Joanna Konieczna-Sałamatin

konsultacja metodologiczna ankiety oraz schematu analizy danych

Maja Rynkowska

redakcja językowa

Joanna Strelnik

projekt okładki

Zakład Graficzny UW

druk i oprawa, zam. 1468/2015

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

WPROWADZENIE

CELE I METODOLOGIA BADANIA

CELE BADANIA

Raport przedstawia wyniki badań przeprowadzonych na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki. Przedmiotem badań były realia sportowców uczących się i/lub pracujących w celu zidentyfikowania:

- głównych trudności (barier) wiążących się z łączeniem nauki i/lub pracy z karierą sportową i określenia stopnia powszechności ich występowania;
- odsetka sportowców wskazujących niewielkie problemy lub ich brak w łączeniu kariery sportowej z edukacją, studiami lub karierą zawodową;
- kontekstu instytucjonalnego kariery dwutorowej za pośrednictwem analizy udogodnień/utrudnień organizacyjnych oraz proceduralnych na uczelniach wyższych w zakresie możliwości łączenia edukacji z karierą sportową.

METODOLOGIA BADANIA

Cel badawczy osiągnięto przez połączenie analizy danych zastanych, analizy jakościowej i analizy ilościowej. W ramach analizy danych zastanych przebadano regulacje 23 szkół wyższych; analizę uzupełniono wnioskami z wywiadów indywidualnych przeprowadzonych z przedstawicielami uczelni. Badania jakościowe objęły 30 wywiadów jakościowych oraz dwa wywiady grupowe (fokusowe) z uczniami szkoły sportowej oraz studentami. Badania ilościowe polegały na przeprowadzeniu ankiety elektronicznej; wypełniło ją 410 respondentów.

STRUKTURA RAPORTU

Raport składa się z pięciu części: WPROWADZENIA, ANALIZY DANYCH ZASTANYCH, ANALIZY DANYCH JAKOŚCIOWYCH, ANALIZY DANYCH ILOŚCIOWYCH oraz WNIOSKÓW I REKOMENDACJI.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

POJĘCIE KARIERY DWUTOROWEJ

Kariera dwutorowa (*dual-track career*) – kariera posiadająca dwa główne kierunki, np. studiowanie i uprawianie sportu¹.

Definicja jest nieskomplikowana i niekontrowersyjna (powszechnie akceptowana wśród badaczy tematu), warto jednak zauważyć, że:

- termin jest mało znany wśród samych sportowców (o czym świadczą wypowiedzi w trakcie wywiadów fokusowych i indywidualnych);
- coraz większą popularność zyskuje termin „kariera trójtorowa” (*triple-track career*) na określenie kariery sportowców, którzy uprawiają sport, uczą się i pracują jednocześnie.

Ponadto w literaturze przedmiotu podkreślane są następujące kwestie:

⇒ MIĘDZYSEKTOROWY CHARAKTER ZAGADNIENIA KARIERY DWUTOROWEJ

Harmonijne łączenie kariery sportowej, nauki i pracy przez sportowców wymaga dobrego współdziałania w zakresie: edukacji, pracy, zabezpieczenia społecznego, medycyny, finansowania i opodatkowania. Wymaga też dobrej współpracy między sektorem publicznym, organizacjami sportowymi i innymi aktorami w obszarze sportu.

⇒ KLUCZOWE ZNACZENIE WSPARCIA DLA SPORTOWCA W TZW. OKRESACH PRZEJŚCIOWYCH

W literaturze przedmiotu podkreśla się wagę koordynacji tzw. okresów przejściowych (*transitions*) w sterowaniu karierą dwutorową, pojawiających się w rozwoju edukacyjnym, sportowym, psychospołecznym i psychologicznym. Okres przejściowy jest związany z pojawieniem się specyficznych oczekiwań, z którymi sportowcy muszą sobie poradzić, by kontynuować karierę sportową lub dostosować się do okresu po jej zakończeniu². Zazwyczaj wyróżnia się dwa typy okresów przejściowych:

- **Normatywne:** oczekiwane i planowane, np. przejście z poziomu juniora na poziom seniora, z poziomu gimnazjum do liceum;
- **Nienormatywne:** nieoczekiwane i niemożliwe do zaplanowania, np. zmiana trenera, kontuzja, brak powołania do kadry.

W obydwu przypadkach okres przejściowy może mieć charakter pozytywny (skuteczne rozwiązanie problemu, sportowiec był w stanie zmobilizować zasoby rozmaitego typu i pokonać bariery) lub

¹ N. Stambulova, T. Ryba (red.), *Athletes' Careers Across Cultures* (Routledge 2013, https://books.google.pl/books?id=cq7lr9z2tMwC&printsec=frontcover&hl=pl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false).

² N. Stambulova, D. Alfermann, T. Statler, Jean Côté, *ISSP Position Stand: Career Development and Transitions of Athletes*, IJSEP 2009, 7, s. 395-412, <http://www.issponline.org/documents/positionstand2010-1.pdf>.

negatywny (kryzys grożący zakończeniem kariery, sportowiec nie był w stanie zmobilizować zasobów w celu pokonania barier; konieczne jest wsparcie zewnętrzne).

Na poniższym diagramie okresy przejściowe w poszczególnych obszarach życia zaznaczono poziomymi kreskami. Z perspektywy badanej grupy kluczowe znaczenie ma przejście między poziomem juniora i seniora (z etapu rozwoju kariery sportowej do mistrzostwa), który – co istotne – czasowo pokrywa się z wchodzeniem w dorosłość (na poziomie psychologicznym), budowaniem dojrzałych relacji (wchodzenie w związek) oraz edukacją na poziomie szkoły wyższej³.

Rys. 1. Okresy przejściowe w życiu sportowca

Wiek	10	15	20	25	30	35
Poziom kariery sportowej	Inicjacja		Rozwój	Mistrzostwo		Kończenie kariery
Poziom psychologiczny	Dzieciństwo	Adolescencja		Wiek dojrzały		
Poziom psychospołeczny	Rodzice Rodzeństwo Rówieśnicy	Rówieśnicy Trener Rodzice	Partner Trener		Rodzina Trener	
Poziom edukacyjny/zawodowy	Wykształcenie podstawowe	Wykształcenie średnie	Wykształcenie wyższe	Szkolenia zawodowe Praca zawodowa		

Źródło: Wylleman P., Alfermann D., Lavallee D. (2004), *Career transitions in sport: European perspectives*, "Psychology of Sport and Exercise", 5 (1), s. 7-20.

Znaczenie właściwego zarządzania okresami przejściowymi podkreślono również w unijnym dokumencie wytyczającym kierunki działań w obszarze kariery dwutorowej (*The EU Guidelines on Dual Careers of Athletes*, 2012):

Przechodząc na kolejny poziom edukacji, uczniowie zazwyczaj idą do różnych szkół, co przyczynia się do rozpadu sieci koleżeńskich/przyjacielskich, które stanowiły najważniejsze źródło inicjacji do sportu. Młodzi sportowcy starający się osiągnąć poziom mistrzostwa w ramach ich karier sportowych, gdzie muszą występować na najwyższym poziomie, stabilnie i najdłużej jak to możliwe, muszą też mierzyć się ze zmianami na poziomie psychologicznym (przejście od nastolatka do młodego dorosłego), na poziomie psychospołecznym (rozwój czasowych związków lub jednego stałego związku) oraz na poziomie akademickim i zawodowym (przejście do edukacji na poziomie szkoły wyższej lub zajęć zawodowych)⁴.

³ Ilvis Ābelkalns, Andrejs Geske, *High Performance Athletes' Dual Career Possibilities in Latvian Higher Educational Institutions*, "Lase Journal of Sport Science" 2013.

⁴ http://ec.europa.eu/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf.

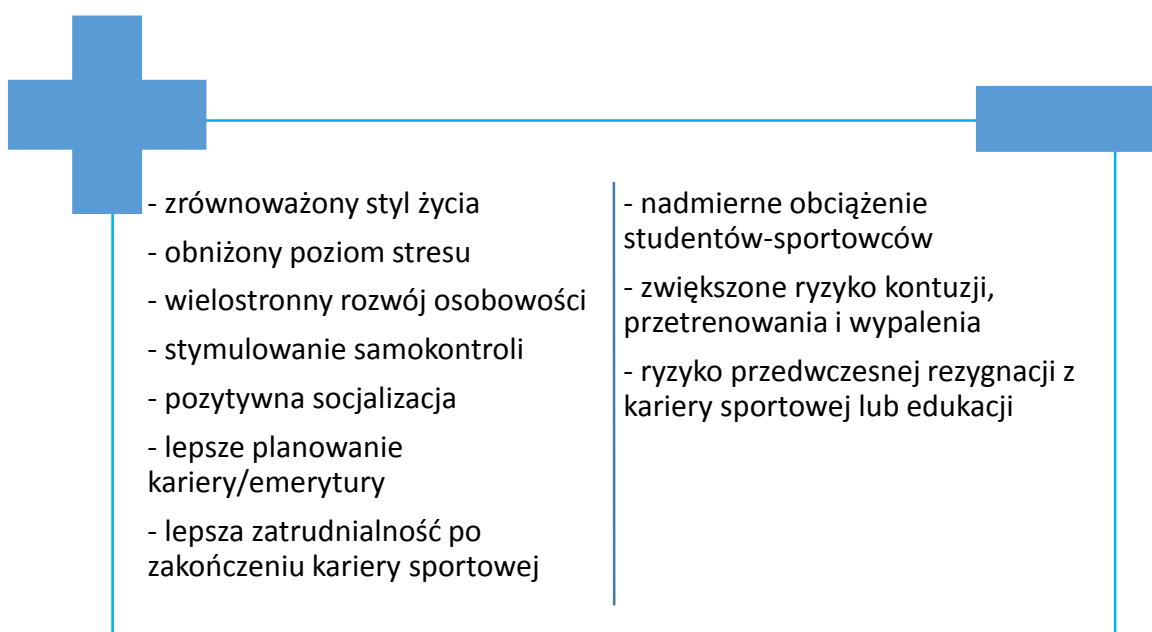

⇒ KORZYŚCI I KOSZTY ŁĄCZENIA KARIERY SPORTOWEJ I NAUKI

Jak stwierdza znana szwedzka badaczka kariery dwutorowej, N. Stambulova⁵, „kariera dwutorowa (tj. łączenie sportu i edukacji lub sportu i pracy) jest dobrym rozwiązaniem w odniesieniu do równoważenia sportu i innych obszarów życia sportowców, przygotowującym ich do życia po zakończeniu kariery. W literaturze na temat kariery sportowej stwierdzono, że dążenie do osiągnięcia i utrzymania optymalnej równowagi jest istotnym czynnikiem zapobiegającym odpadaniu od sportu i problemom tożsamościowym sportowców oraz strategią radzenia sobie z przejściem między poziomem juniorskim a seniorskim”.

Najczęstsze korzyści i trudności wynikające z prób łączenia kariery sportowej i edukacji przedstawiono na poniższym diagramie.

Rys. 2. Korzyści i problemy związane z karierą dwutorową

MIĘDZYKRAJOWE BADANIA NA TEMAT KARIERY DWUTOROWEJ

Poniżej przedstawiono tylko wybrane badania na temat kariery dwutorowej, przydatne z perspektywy prowadzonego badania.

BADANIA DOTYCZĄCE KARIER SPORTOWCÓW W UJĘCIU PORÓWNAWCZYM

Porównanie różnych ścieżek karier sportowców na tle istniejących rozwiązań prawno-instytucjonalnych w 19 krajach na świecie można znaleźć w książce N. Stambulovej i T. Ryby pt. *Athletes' Careers Across*

⁵ N. Stambulova et al., *Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes*, "Psychology of Sport and Exercise" 2014, <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychsport.2014.08.009>.

Cultures. Autorki omawiają m.in. ewolucję kariery sportowej z perspektywy kulturowej. Książka nie omawia wprawdzie sytuacji polskich sportowców, ale wprowadza do aktualnej dyskusji, referuje najważniejsze badania i wskazuje trendy badawcze.

BADANIA W RAMACH PROJEKTU “DEVELOPING ATTRACTIVE AND DYNAMIC SOCIETIES VIA SPORTS – SPORTSSOCIETY (2012-2013)

Dobrym punktem odniesienia dla polskich badań na temat kariery dwutorowej są badania przeprowadzone w Finlandii, Estonii i na Łotwie. Umożliwiają one porównanie krajowych modeli kariery dwutorowej oraz stworzenie modelu standardowego takiej kariery (streszczenie rezultatów projektu: <http://www.spordiinfo.ee/sportssociety/wp-content/uploads/2013/03/Dual+Career+Survey.pdf>). Warto podkreślić, że ze względu na różnice historyczne, kulturowe i ekonomiczne między Estonią, Finlandią i Łotwą nie udało się wypracować uniwersalnego modelu wsparcia – zamiast tego przyjęto podejście modelu specyficznego dla danego kraju. Międzynarodowy zespół badaczy doszedł do wniosku, że **stworzenie jednego standardowego modelu kariery dwutorowej jest niemożliwe i bezzasadne**, ponieważ działania powinny uwzględniać kontekst społeczno-kulturowy i ogólne lokalne uwarunkowania kariery sportowej (m.in. kwestie finansowe, możliwości kontynuowania kariery w poszczególnych dyscyplinach).

W badaniach wzięło udział 430 sportowców z Finlandii, 65 z Estonii i 102 z Łotwy. Warto podkreślić, że kwestionariusz był dość prosty – część pytań zaadaptowano do polskiej wersji ankiety. Ze względu na dostępnościowy charakter próby (próbą niereprezentatywna we wszystkich trzech krajach) zaprezentowano jedynie proste rozkłady i uśrednioną „punktację” w odpowiedziach na poszczególne pytania; (trafnie) nie zastosowano złożonych narzędzi statystycznych. Na przykład, w poniższych tabelach pokazano uśrednione odpowiedzi respondentów w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało „zdecydowanie się nie zgadzam”, a 5 – „zdecydowanie się zgadzam”.

Tab. 1. Zestawienie wyników badań porównujących dwutorową karierę w Finlandii, Estonii i na Łotwie

W jakim stopniu zgadzasz się z poniższymi stwierdzeniami (1: zdecydowanie się zgadzam – 5: zdecydowanie się nie zgadzam)	Finlandia		Łotwa		Estonia	
	Ś (N=168)	U (N=230)	Ś (N=12)	U (N=42)	Ś (N=27)	U (N=59)
Wykształcenie: średnie (Ś) /uniwersyteckie (U)						
Moi rodzice zachęcali mnie do studiowania podczas mojej kariery sportowej	4,49	4,37	4,75	4,05	4,38	4,51
Moi trenerzy zachęcali mnie do studiowania podczas mojej kariery sportowej	3,92	3,66	3,91	3,83	3,42	3,72
Studiuję na kierunku zgodnym z moimi zainteresowaniami	3,81	4,05	3,27	3,86	3,54	4,05
Jestem w stanie dostosować moje studia do wymogów kariery sportowej	3,77	3,12	4,17	3,64	3,41	3,54
Wolałbym/wolałbym zacząć studia po zakończeniu kariery sportowej	2,51	2,43	2,55	1,48	2,92	1,91

Źródło: <http://www.spordiinfo.ee/sportssociety/wp-content/uploads/2013/03/Dual+Career+Survey.pdf>.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Tab. 2. Osoby wspierające karierę dwutorową – porównanie wskaźników sportowców w trzech krajach

Wsparcie w karierze sportowej	Finlandia (N=395)	Łotwa (N=53)	Estonia (N=81)
Rodzina	4,76	4,58	4,56
Inni	4,28	3,64	3,5
Trener	4,17	4,48	4,19
Pracodawca	2,72	2,78	3,09
Nauczyciel	2,54	2,53	2,63
Doradca ds. kariery	2,37	2,06	3,01
Menadżer	2,31	2,1	3,06
Doradca zawodowy	1,91	1,69	2,27

Źródło: <http://www.spordiinfo.ee/sportsociety/wp-content/uploads/2013/03/Dual+Career+Survey.pdf>.

Tab. 3. Zestawienie wyników badań porównujących dwutorową karierę w Finlandii, Estonii i na Łotwie

W jakim stopniu zgadzasz się z poniższymi stwierdzeniami (1: zdecydowanie się zgadzam – 5: zdecydowanie się nie zgadzam)	Finlandia (N=395)	Łotwa (N=53)	Estonia (N=81)
Moi rodzice, krewni i znajomi wspierają mnie w mojej karierze sportowej	4,53	4,59	4,47
Moje cele sportowe są wysokie i mam niezwykłą motywację, by je osiągnąć	4,50	4,44	4,42
Jakość moich treningów jest satysfakcjonująco wysoka	4,10	3,89	3,95
Jakość moich treningów jest wystarczająco wysoka	3,95	3,69	3,42
Moi trenerzy brali pod uwagę karierę pozasportową, kiedy planowali szkolenia	3,85	3,46	3,43
Śpię na tyle regularnie, aby rozwijać się w sposób optymalny jako sportowiec	3,83	3,48	3,60
Moje odżywianie spełnia wymagania sportów elitarnych	3,74	2,89	3,06
Pod względem ilości i jakości mój trening jest na poziomie, który umożliwia mi osiągnięcie światowego poziomu	3,70	3,09	3,19
Udało mi się połączyć moją karierę sportową z pozasportową	3,57	3,12	2,99
Wymagania mojej kariery pozasportowej nie przeszkadzają mi w osiągnięciu moich celów w sporcie	3,42	3,25	3,35
Wymagania mojej kariery sportowej nie przeszkadzają mi w osiągnięciu celów w ramach kariery pozasportowej	3,35	3,06	3,14
Mam wystarczające środki na pokrycie codziennych wydatków	3,19	2,56	2,92
Moje życie codzienne jest zrównoważone i wspiera mój rozwój jako sportowca	3,07	3,21	3,42
Mam wystarczające środki na pokrycie kosztów szkoleń, obozów treningowych i wydatków wynikających z udziału w zawodach sportowych	2,98	2,50	2,59
Otrzymałem pomoc w celu połączenia mojej kariery sportowej i cywilnej	2,56	2,48	2,00
Szukałem wsparcia dla łączenia kariery sportowej i pozasportowej	2,37	2,36	2,12
Wsparcie finansowe, które otrzymuję od Komitetu Olimpijskiego, mojej federacji sportowej, klubu i sponsorów wystarcza na pokrycie kosztów szkoleń i konkursów	2,27	2,61	2,31

Źródło: <http://www.spordiinfo.ee/sportsociety/wp-content/uploads/2013/03/Dual+Career+Survey.pdf>.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

W ramach projektu wypracowano trzy podstawowe i dość ogólne rekomendacje dotyczące kariery dwutorowej: zwiększenie elastyczności studiowania; stworzenie lepszego systemu wsparcia społeczno-ekonomicznego dla sportowców; zwiększenie możliwości łączenia kariery sportowej i pracy.

PROJEKT "GOLD IN EDUCATION AND ELITE SPORT" (GEES) FINANSOWANY W RAMACH UNIJNEGO PROGRAMU ERASMUS+ SPORT

W 2015 r. rozpoczęła się realizacja projektu GEES, w którym uczestniczy 9 krajów europejskich, w tym Polska reprezentowana przez AWF Gdańsk (<http://gees.awfis.net/cel-projektu/>). Celem projektu jest zwiększenie zatrudnienia sportowców po zakończeniu przez nich kariery zawodniczej „poprzez optymalizację ich kompetencji i rozwój usług wspierających”. Projekt „rozwija i wdraża wytyczne (por. wytyczne UE w sprawie podwójnych karier sportowców z 2012 roku) dotyczące konieczności wzmocnienia: kompetencji sportowców niezbędnych do rozwoju własnej ścieżki podwójnej kariery, jakości ekspertów/usług wspierających podwójną karierę sportowców, które będą ich wspierać poprzez przygotowanie, zarządzanie i /lub finalizację podwójnej kariery”.

Obecnie w projekcie uczestniczy 45 specjalistów (psychologów, pedagogów, socjologów, trenerów i innych działaczy sportowych). W obecnej fazie badacze skupiają się na analizie kompetencji 9 400 zawodników sportu wyczynowego (ok. 5 tys. w wieku 12-18 lat i 4,4 tys. w wieku 18-25 lat) z 9 krajów w oparciu o bardzo rozbudowany kwestionariusz. W pierwszej połowie 2015 r. udało się zebrać ankiety od ponad 200 polskich sportowców. W kolejnej fazie projektu nastąpi opracowanie profilu kompetencji, narzędzi i metod wsparcia pracy ze sportowcami prowadzącymi podwójną karierę na podstawie odpowiedzi 525 ekspertów i dostawców związanych z tym usług.

Warto uwzględnić wyniki projektu „Gold in Education and Elite Sport” przy projektowaniu polskiego programu kariery dwutorowej.

POLSKIE BADANIA NA TEMAT KARIERY DWUTOROWEJ

W Polsce, poza trwającym projektem GOLD, badania nad karierą dwutorową sportowców prowadzili m.in. badacze z Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie, Małgorzata Siekańska i Jan Blecharz, w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki. Badacze ci przeprowadzili częściowo ustrukturyzowane wywiady z 95 czołowymi sportowcami (50 mężczyznami i 45 kobietami) z 23 dyscyplin, w okresie między lutym 2011 r. a kwietniem 2012 r.

Odwołując się do dorobku międzynarodowych badań nad przebiegiem kariery dwutorowej, Siekańska i Blecharz podkreślają, że:

- kluczowe znaczenie dla kontynuacji kariery sportowej mają „wyzwania i zagrożenia związane z okresami przejściowymi, które mogą mieć charakter normatywny lub nienormatywny”.
 - Normatywne okresy przejściowe są „relatywnie łatwe do przewidzenia i zaplanowania”; obejmują cały proces rozwoju kariery, łącznie z jej zakończeniem i „życiem po sporcie”. **Większość sportowców – aż 6 na 10 – nie czuje żadnej potrzeby**

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

planowania życia po zakończeniu kariery sportowej (badania North&Lavalee, Park, Lavallee&Todd 2013).

- Nienormalne okresy przejściowe są znacznie trudniejsze do przewidzenia: są to przejściowe trudności, przedwczesne kończenie kariery sportowej.
- Sposób łączenia rozwoju edukacyjnego sportowców wysokiej klasy (*elite athletes*) i kariery sportowej zależy od kontekstu kulturowego.
- Rozwój kariery sportowej należy ujmować w szerszym kontekście kolejnych etapów rozwoju psychologicznego, społecznego, naukowego i zawodowego.
- Duże znaczenie w rozwoju sportowców ma rodzina, która zapewnia wsparcie (emocjonalne, finansowe, logistyczne), kształtuje poglądy/charakter, zapewnia wzory do naśladowania.
- Na podstawie zebranych danych uczestników podzielono na trzy grupy reprezentujące trzy rodzaje ścieżki kariery dwutorowej:
 - **Rozwój zrównoważony i harmonijny:** brak konfliktu między sportem i edukacją (40 respondentów). W tej grupie pojawiały się takie wypowiedzi: „Moja edukacja zawsze była równie ważna jak sport. Nigdy nie miałem dylematu. Kocham sport i potrzebuję wykształcenia”; „Niczego nie straciłem z powodu sportu. Mogłem kontynuować edukację i ukończyć studia”. 88% z nich nie postrzegą edukacji jako przeszkody w karierze sportowej, byli zadowoleni z edukacji i jej rezultatu.
 - **Rozwój niezrównoważony** – konflikt między sportem a edukacją (55 respondentów).
 - **Orientacja na rozwój kariery sportowej kosztem edukacji** (34 respondentów): „Jestem mistrzem, bo wszystko poświęciłem sportowi. Chciałem studiować, ale nie mogłem ze względu na cele sportowe”; „Łączenie studiowania i sportu okazało się dla mnie niemożliwe. Przez miesiąc próbowałem, ale nie dałem rady”.
 - **Orientacja na rozwój edukacyjny kosztem kariery sportowej** (21 respondentów): „Nie chcę pracować w sporcie po zakończeniu kariery sportowej. Interesuję się ekonomią, musiałem skupić się na edukacji”; „Dałem sobie spokój ze sportem, bo chciałem skończyć szkołę”.

Warto dodać, że charakter badań był w przeważającej mierze psychologiczny. W mniejszym stopniu brano pod uwagę aspekt instytucjonalno-społeczny kariery dwutorowej.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH

METODOLOGIA BADAŃ DANYCH ZASTANYCH

Badanie dotyczyło regulacji wewnętrznych 23 polskich wyższych uczelni reprezentujących różne typy szkół wyższych. W procesie badawczym wykorzystano jakościową analizę treści oraz wywiady telefoniczne z kluczowymi informatorami. Skupiono się na analizie regulacji, które nie były skierowane *stricte* do zawodników łączących karierę sportową z edukacją.

Informacje dotyczące udogodnień i utrudnień dla studentów łączących karierę sportową z edukacją można znaleźć w następujących rodzajach dokumentów (nazwy dokumentów mogą się różnić w zależności od uczelni):

- regulaminy studiów,
- regulaminy udzielania pomocy materialnej,
- zasady odbywania zajęć z wychowania fizycznego,
- strategie uczelni,
- statuty uczelni,
- regulaminy burs/akademików,
- zasady zwolnienia z opłat.

Proces badawczy składał się z trzech etapów:

- **Etap eksploracyjny:** skupiał się na wstępnej selekcji oraz analizie dokumentów, w których mogły znajdować się szukane informacje. Punktem wyjścia były regulaminy studiów, które stanowią główną wewnętrzną podstawę prawną uczelni. Jakościowa analiza treści skupiała się na konkretnych paragrafach, ustępach i punktach oraz wszelkich zapisach, które w sposób pośredni lub bezpośredni dotyczyły sportowców i mogły stanowić dla nich ułatwienie lub utrudnienie w łączeniu kariery zawodowej z edukacją. W wielu przypadkach odsyłały do pozostałych dokumentów, które zawierały istotne zapisy dotyczące udogodnień i utrudnień dla studentów/zawodników. Kluczową rolę odegrała także analiza stron internetowych uczelni, a w szczególności opcja, dzięki której możliwe było przeszukiwanie zawartości stron przy wykorzystaniu kluczowych słów. Proces eksploracji umożliwił stworzenie zestandaryzowanej tabeli z najistotniejszymi dokumentami, której zawartość w większości przypadków okazała się spójna dla wszystkich uczelni; proces umożliwił również wstępną analizę problemu.
- **Etap porównawczy:** skupiał się na uzupełnieniu jednostek analizy z wykorzystaniem utworzonego narzędzia. W przypadku, gdy w początkowej fazie pominięto pojedyncze dokumenty, których odpowiedniki analizowano w pozostałych uczelniach (i znalazły się w utworzonej tabeli), zostały one uzupełnione i zanalizowane. Dokumenty badane w procesie

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

eksploracji zostały ponownie przestudiowane, co umożliwiło dokonanie pogłębionej analizy i uzupełnienie kwestii, które wymagały bardziej szczegółowego podejścia.

- **Etap weryfikacyjny:** polegał na uzupełnieniu i weryfikacji zebranych informacji za pośrednictwem rozmów z przedstawicielami poszczególnych uczelni. W przypadku części uczelni przeprowadzono pełne wywiady telefoniczne; w niektórych uczelniach nie udało się skontaktować z osobą odpowiedzialną za sprawy sportowców lub wskazana osoba odmówiła udzielenia informacji – za każdym razem zostało to zaznaczone w tabeli.

Należy zwrócić uwagę na istotne problemy, jakie utrudniły proces badawczy.

- W przypadku jednej z wybranych uczelni dostęp do dokumentów został zabezpieczony i udostępniony jedynie osobom autoryzowanym (prawdopodobnie studenci i pracownicy). Władze uczelni ignorowały prośby o udostępnienie dokumentów, a podczas rozmowy telefonicznej poinformowały, iż na uczelni nie funkcjonują żadne szczegółowe regulacje dotyczące studiujących sportowców.
- Kolejną problematyczną kwestią była skomplikowana nawigacja po stronach internetowych uczelni. Linki do dokumentów znajdują się w różnych miejscach na stronie, a jedynie nieliczne uczelnie udostępniają wszystkie dokumenty w jednym miejscu. Doprowadza to do sytuacji, w których badacz może przeoczyć istotne jednostki analizy.
- W niektórych przypadkach jeden dokument znajduje się w dwóch miejscach na stronie. Przykładowo, regulamin udzielania pomocy materialnej może być zamieszczony na podstronie dedykowanej studentom oraz na podstronie z aktami prawnymi. W takich sytuacjach dość często należy zwracać uwagę na aktualność dokumentów. Na stronach internetowych oraz w zakładkach dedykowanych studentom można znaleźć nieaktualne już dokumenty.

REZULTATY BADANIA

UDOGODNIENIA DLA STUDIUJĄCYCH SPORTOWCÓW

W ramach analizy dokumentów wyodrębniono najczęściej występujące **udogodnienia**:

- Możliwość uzyskania indywidualnej organizacji / indywidualnego toku studiów (IOS/ITS)
 - część uczelni posiada oddzielne zapisy dotyczące możliwości przyznania ITS studentom o wysokich wynikach sportowych.
- Możliwość elastycznego zaliczania przedmiotów
 - możliwość przedłużenia terminu złożenia pracy dyplomowej,
 - możliwość ustalenia późniejszego terminu obrony pracy dyplomowej,
 - zaliczenia warunkowe,
 - wznowienia studiów itp. (niezwiązane bezpośrednio ze sportowcami i w większości przypadków nie jest uwzględniona ich sytuacja, jednak stanowi to pewną formę udogodnienia),
 - możliwość przeniesienia się ze studiów dziennych na zaoczne (w przypadku dużego obciążenia karierą sportową).
- Możliwość uzyskania usprawiedliwienia nieobecności na zajęciach oraz egzaminach
 - na części uczelni sytuację sportowców w tym obszarze regulują odrębne przepisy.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

- Możliwość zmiany formy studiów, przeniesienia się z innej uczelni i na inną uczelnię, realizowania części programu na innej uczelni
- Możliwość uzyskania urlopu (dziekańskiego)
 - na niektórych uczelniach sytuację sportowców regulują oddzielne ustępy.
- Możliwość zwolnienia sportowca z zajęć z WF
 - w większości przypadków uczelnie zwalniają z uczęszczania na WF osoby o wysokich osiągnięciach sportowych.
- Możliwość uzyskania stypendium
- Wprowadzenie metod i technik kształcenia na odległość (e-learning)
- Rezerwacja miejsc w domach studenta dla członków AZS
- Możliwość powołania opiekuna roku lub IOS. (Nie jest to bezpośrednie udogodnienie, jednak taka osoba pośredniczy między studentem a władzami uczelni, co może stanowić duże udogodnienie dla sportowców)

BARIERY UTRUDNIAJĄCE ŁĄCZENIE KARIERY SPORTOWEJ I STUDIÓW

Najważniejsze i najczęstsze **utrudnienia** dotyczące studentów-sportowców to:

- Brak wyodrębnionych strategii dotyczących polityki uczelni względem studentów-sportowców.
- Część uczelni w dokumentach wewnętrznych stosuje nieprecyzyjne zapisy oddające większość kompetencji dziekanom lub rektorom. Sytuacja sportowców zależy w takiej sytuacji od woli władz uczelni. Problem ten nie dotyczy analizowanych AWF-ów w dużym stopniu.
- Część uczelni uzależnia możliwość uzyskania stypendium rektora za wysokie osiągnięcia sportowe od faktu reprezentowania uczelni na zawodach akademickich.
- W wielu przypadkach student ma możliwość uzyskania udogodnień dopiero od 2 roku studiów (np. stypendium). Zapisy regulaminów umożliwiają uzyskanie udogodnień od 1 roku, jednak często wiąże się to z dobrą wolą dziekana lub innych władz uczelni.

Na tle innych uczelni wyróżnia się Politechnika Gdańska, która wydzieliła pulę stypendiów specjalnie przeznaczoną dla wybitnych sportowców studiujących na 1 roku.

- Brak informacji skierowanych bezpośrednio do sportowców-studentów (uczelnie mogłyby stworzyć na stronach internetowych oraz w dokumentach wewnętrznych oddzielne zakładki dedykowane sportowcom – w podobny sposób jak np. dla studentów niepełnosprawnych).

RÓŻNICE MIĘDZY UCZELNIAMI

Analiza dokumentów i wywiadów z kluczowymi informatorami pozwala stwierdzić, że:

- Ogólnie rzecz biorąc, większość analizowanych uczelni oferuje podobny zestaw udogodnień, jednak wiele zależy od tego, czy istniejące przepisy bezpośrednio uwzględniają specyficzną sytuację sportowców, czy też ogólne przepisy są interpretowane w sposób, który potencjalnie może ułatwiać łączenie sportu i nauki.

PRZYKŁAD: RÓŻNE REGULACJE DOTYCZĄCE URLOPU DZIEKAŃSKIEGO

Porównując paragrafy dotyczące możliwości uzyskania urlopu na AWF w Warszawie i na Politechnice Warszawskiej, możemy zauważyć, że w przypadku AWF-ów istnieją dodatkowe

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

zapisy uwzględniające możliwość uzyskania urlopu w sytuacji zgrupowania sportowego lub wyjazdu na zawody. Politechnika Warszawska uzależnia takie decyzje od wystąpienia tzw. uzasadnionych przypadków. Istotny jest także czas udzielanego urlopu. Uczelnie nastawione na sportowców udzielają również krótszych urlopów, np. 6 tygodni zamiast 6 miesięcy.

- Formalnie najbardziej precyzyjne zapisy uwzględniające sytuację sportowców posiadają Akademia Wychowania Fizycznego.
 - Warto jednak już w tym miejscu podkreślić, że wywiady indywidualne ze sportowcami nie świadczą o tym, że czują się oni lepiej wspierani przez władze akademii. Przeciwnie, dość często wskazywali na brak elastyczności i zrozumienia ze strony wykładowców i władz uczelni w odniesieniu do nieobecności związanych z wyjazdami na zawody lub zgrupowania; na niedobór elastycznych form edukacji; oraz na fakt ‘ginięcia w tłumie’ sportowców mających podobne problemy.

PRZYKŁAD: PODOBNIEM, A JEDNAK INACZEJ

Pod lupę wzięliśmy AWF w Warszawie i AWF w Katowicach. Obydwie uczelnie cieszą się mianem prosperujących i stosują podobną politykę wobec swoich studentów realizujących karierę sportową z najlepszymi wynikami. Można zauważyć istotne różnice w realizacji tychże programów, mimo takich podobieństw jak: Indywidualny tok studiów lub Indywidualna organizacja studiów, możliwość realizacji programu jednego roku przez dwa lata, zapewnienie studentom z wybitnymi osiągnięciami stypendiów sportowych, możliwość rozwoju w ramach AZS. Kluczową kwestią jest budowanie kapitału społecznego uczelni, a więc przeprowadzenie reform na poziomie postaw kadry dydaktycznej i administracyjnej. Zapisy regulaminowe na temat ITS dają na tyle dużą swobodę interpretacji, że podobnie skonstruowany program realizowany jest w odmienny sposób – na jednej uczelni istnieje niepisana praktyka minimum 50% frekwencji, a na innej jest to kwestia wyłącznie zależna od możliwości studenta – wybitnego sportowca. Taki program ITS przyznawany jest decyzją dziekana, a więc wyłącznie od jego nastawienia zależy, komu i kiedy go przyznać. Znany jest przypadek, w którym dziekan jednej z tych uczelni zdecydował się na nieprzyznanie ITS nikomu z pierwszego roku studiów poza jednym wybitnym i medialnym sportowcem. Wśród pozostałych osób było wielu członków kadry narodowej, którzy – by kontynuować karierę sportową – musieli często wyjeżdżać na zawody sportowe lub obozy szkoleniowe. Wiązało się to z kolejnymi podaniami (o urlop, o przedłużenie sesji) oraz odrabianiem nieobecności na zajęciach. Aby rozwiązać te kwestie na drugiej omawianej uczelni już kilka lat temu przeprowadzono reformy, które zaczęły się od budowania w kadrze dydaktycznej przekonania, że to oni właśnie powinni pomagać i dostosowywać się do wybitnych studentów-sportowców. Wprowadzono dodatkowy program, który daje możliwość modyfikacji programu zajęć, zmniejszenia ilości godzin danego przedmiotu, planowanie ilości zajęć w danym roku przez studenta. Program ten jest tak skonstruowany, aby przy jednoczesnej realizacji minimów programowych pozostałe kwestie, takie jak planowanie czasu studiów, toku zajęć, sesji egzaminacyjnych, były po stronie studenta.

PRZYKŁAD: SKUTECZNA INNOWACJA NA KATOWICKIM AWF

Program Indywidualnego Programu i Planu Studiów (IPPS) w ramach regulacji wewnętrznych funkcjonuje na AWF Katowice od około 10 lat i umożliwia studentom łączenie kariery sportowej z edukacją na poziomie wyższym. Z tego programu korzysta ponad 200 sportowców, w tym członków kadry narodowej (na 4 500 wszystkich studentów). Innowacyjne w tym programie jest nastawienie uczelni na dostosowanie się do potrzeb i możliwości studenta, z jednoczesną troską o realizację programu lub elastyczne modyfikowanie programu zajęć. To wykładowcy elastycznie dostosowują się do możliwości studenta-sportowca, realizując z nim program wtedy, kiedy kalendarz sportowy mu na to pozwala. Wymagało to jednak od uczelni odejścia od schematycznych i sztywnych reguł oraz zainwestowanie w rozwój kapitału społecznego kadry dydaktycznej oraz pracowników administracyjnych. Poprzez ten program władze uczelni bardzo jasno ustawiły priorytety, stawiając na studenta-sportowca. W ramach programu to właśnie student na podstawie swoich możliwości fizycznych i czasowych deklaruje, ile przedmiotów będzie realizował w danym semestrze. Takie elastyczne podejście umożliwia rozłożenie studiów pięcioletnich na czas dłuższy – nawet siedem, osiem lat – i pozostawienie studentowi podążania własną ścieżką edukacyjną („U nas absolutnie taki student wysokiej klasy jest traktowany bardzo priorytetowo i sam sobie dyktuje tempo, w jakim chce skończyć studia”). Ponadto oprócz takiego programu studiów na AWF w Katowicach funkcjonują dodatkowe systemy pomocy socjalnych i materialnych. Jest to tzw. własny fundusz stypendialny, który oprócz jednolitego dla wszystkich uczelni stypendium rektora dla najlepszych studentów, pozwala dodatkowo wesprzeć najwybitniejszych sportowców oraz dać im pierwszeństwo w otrzymywaniu miejsca w domu studenckim. Aby dodatkowo wesprzeć dwutorową realizację kariery, uczelnia proponuje najlepszym absolwentom studiów II stopnia kontynuację studiów na III stopniu, co sprawdziło się już w przypadku kilku olimpijczyków i wybitnych sportowców. Sportowcom, którzy nie chcą kontynuować kariery naukowej, a są doskonale przygotowani do zawodu, proponowane jest również pozostanie na uczelni bądź w Klubie Sportowym AZS AWF Katowice.

Uczelnia przyznaje, że najtrudniejsze w realizacji tego programu było przekonanie pracowników uczelni do większej elastyczności w stosunku do sportowców. Obecnie, po ponad 10 latach funkcjonowania programu IPPS oraz odpowiedniej priorytetyzacji, uczelnia może pochwalić się wyjątkowymi w skali kraju wynikami. Spośród 59 polskich olimpijczyków na Igrzyskach w Soczi aż 30 osób związanych było z AWF Katowice. Było to 10 studentów AWF Katowice (reprezentujących inne kluby sportowe) i 20 członków AZS AWF Katowice.

Obecnie AWF Katowice ma opinię najbardziej sprzyjającej studentom-sportowcom uczelni, choć wymagało to trudnych i gruntownych reform podczas wprowadzania polityki prosportowej. „To były bardzo głębokie reformy. Przede wszystkim najważniejszą rzeczą było przekonanie pracowników i nauczycieli akademickich, że oni muszą po prostu być bardziej elastyczni w stosunku do naszych sportowców, bo na tym zbudowaliśmy sobie naszą pozycję. Jesteśmy z tego dumni i z pełną świadomością twierdzimy, że jesteśmy najlepsi”.

Rozwiązania w zakresie kariery dwutorowej zastosowane na AWF w Katowicach można uznać za modelową dobrą praktykę.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

- Często większą elastyczność i wsparcie zapewniają sportowcom-studentom mniejsze uczelnie lub takie, na których studiuje niewielka liczba sportowców.

Staramy się być prosportową uczelnią, choć nie jest tak jak na niektórych uczelniach niepublicznych, że “przyjmują” kogoś na studia na czas zawodów, a student nawet nie wie, co studiuje. Dla nas to nieetyczne. (UKW Bydgoszcz)

PRZYKŁAD: DUMA Z PARAOLIMPIJCYKA

Dobrym przykładem takiej niewielkiej uczelni jest PWSZ w Tarnowie, która szczeni się na swojej stronie internetowej studiującym tam paraolimpijczykiem:

<http://pwsztar.edu.pl/student-pwsz-w-tarnowie-mistrzem-swiata/>

Strona główna \ Aktualności \ Student PWSZ w Tarnowie mistrzem świata!

Student PWSZ w Tarnowie mistrzem świata!

Michał Derus, absolwent informatyki, a obecnie student I roku wychowania fizycznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie zdobył złoty medal podczas Mistrzostw Świata Osób Niepełnosprawnych w lekkiej atletyce rozegranych w Doha w Katarze. Michał wygrał wczoraj bieg na 100m broniąc w pięknym stylu tytuł mistrzowski z poprzedniej imprezy! To jednak nie koniec jego sukcesów. Dwa dni wcześniej obronił bowiem tytuł wicemistrza świata w biegu na 200m!

PRZYKŁAD: NIEWIDZIALNI SPORTOWCY NA DUŻYM UNIWERSYTECIE

Jedna z największych uczelni w kraju zdobywająca wysokie miejsca w rankingach Akademickich Mistrzostw Polski zdaje się być uczelnią niedostrzegającą swoich studentów-sportowców. W regulaminie studiów jest co prawda zapis umożliwiający przyznanie Indywidualnego toku studiów sportowcom, z praktyki jednak wynika, że przyznawany jest nielicznym, a decyduje o tym wyłącznie wola władz danego wydziału, gdyż nie ma żadnych ogólnouczelnianych regulacji. Uczelnia ta, jak wiele innych w Polsce, nie prowadzi żadnych statystyk dotyczących ilości wybitnych sportowców na niej studiujących oraz nie posiada żadnych regulacji wewnętrznych dotyczących wspierania i umożliwiania studiowania swoim sportowcom. Pomoc przejawia się w postaci standardowego stypendium rektora dla najlepszych studentów, w którym jedną z kategorii umożliwiających otrzymanie go są osiągnięcia sportowe. Jednakże dodatkowe kryterium wysokiej średniej często dyskwalifikuje studenta-sportowca nawet z najwyższą klasą mistrzowską. Istnieje na tej uczelni Rada ds. Sportu, która ma jednak małą moc sprawczą. Warto dodać, że dużym wkładem ze strony uczelni w sport akademicki jest finansowanie stanowisk etatowych w ramach AZS uczelnianego, nie jest to praktyka powszechna na innych uczelniach.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

- Kluczowe znaczenie dla studiujących sportowców ma przychylność ze strony władz i administracji uczelni.

Wszystko też zależy czy rektor jest prosportowy, czy jest za sportem, czy uważa, że sport to takie piąte koło u wozu. (przedstawiciel jednego z uniwersytetów)

- O warunkach studiowania sportowców przesądza styl współpracy przedstawicieli klubu uczelnianego AZS i trenerów, jak również zewnętrznego klubu sportowego z władzami uczelni.

PRZYKŁAD: KARIERA DWUTOROWA NA DWÓCH POLITECHNIKACH

Politechnika Łódzka pozostaje z klubem uczelnianym AZS w ścisłym związku, który jest silnie podtrzymywany przez świadomość wspólnych celów i wagę rozwoju sportu w ramach uczelni oraz – a może przede wszystkim – prosportowe nastawienie władz uczelni. W środowisku sportowym panuje silne przekonanie, że nie każdy sportowiec z dobrymi wynikami chce postawić w swoim życiu tylko na sport – są również osoby, które przyciąga renoma uczelni technicznych i możliwość realizowania w przyszłości kariery zawodowej. Sportowcy postrzegani są na tej uczelni jako cenni studenci, którzy wybrali trudną drogę i podejmowane są różne działania, by ułatwić im realizację tych ambitnych planów. Politechnikę Łódzką wyróżnia przychylny stosunek władz uczelni rektora, prorektora i dziekanów, którzy swoimi decyzjami wspierają dwutorowy model kariery. Do takich dobrych praktyk należą: pełne finansowanie startów studentów w Akademickich Mistrzostwach Sportowych, umożliwienie zakończenia studiów w czasie dłuższym niż 5 lat w ramach ITS i urlopów, regulamin stypendialny wspierający sportowców (nie tylko wysokiego wyczynu, ale i trenujących na poziomie akademickiego sportu). Regulamin stypendialny został ustalony po konsultacjach rektora z prezesem klubu uczelnianego AZS – w stosunku do innych stypendiów UM przyznawane kwoty są atrakcyjne, co przyciąga aktywnych sportowców na tę uczelnię. Wyjątkową cechą tej uczelni na tle innych uczelni technicznych jest również wewnętrzna potrzeba regulacji, która realizuje się w postaci pracy nad tzw. Kartą sportowca. Będzie to zbiór zasad postępowania wprowadzający jednolite na całej uczelni zasady funkcjonowania osób realizujących dwutorową karierę: w sporcie i na uczelni technicznej. Umożliwi to uniezależnienie pewnych praktyk od osobistych decyzji dziekanów i wykładowców oraz pozwoli wprowadzić nowe udogodnienia, takie jak zniżki i pierwszeństwo w przyznawaniu miejsca w domach studenckich. Organami zaangażowanymi w przygotowanie takiego dokumentu jest zarząd AZS przy poparciu rektora.

Dla porównania warto przedstawić uczelnię techniczną, na której przypadki dwutorowych karier są bardzo rzadkie. Na Politechnice Wrocławskiej panuje przekonanie, że łączenie aktywnego uprawiania wielu dyscyplin sportu wraz ze studiowaniem na uczelni technicznej jest w wielu przypadkach nie do pogodzenia. ITS jest tam przyznawany, ale w przypadku realizacji zajęć laboratoryjnych jest niejako fikcją, ponieważ bez wypracowania odpowiedniej liczby godzin praktycznych w laboratoriach studenci mają trudności z opanowaniem praktycznych umiejętności. Ponieważ na tej uczelni nie studiuje wielu sportowców, to reagowanie na ich potrzeby jest zindywidualizowane i jednostkowe. Znany jest przypadek sportowca, który – choć zakwalifikował się do Igrzysk Olimpijskich w Rio – nie otrzymał Indywidualnego toku studiów. Finansowanie wyjazdów studentów na akademickie mistrzostwa sportowe nie jest regułą a pewnym dodatkowym benefitem zależącym od woli prorektora ds. studenckich i dostępności

środków. Problemem jest również indywidualny stosunek niektórych nauczycieli akademickich, którzy nie są przychylni modelowi dwutorowej kariery i utrudniają jego realizację – nie zgadzają się na większą elastyczność, która może wiązać się ze zmianami w standardzie działań lub dodatkową pracą (dodatkowe terminy zaliczeń nieobecności, egzaminów, indywidualne podejście).

- Istotna rola, jaką odgrywają na uczelniach kluby uczelniane AZS, może się przejawiać w nadmiernym faworyzowaniu sportowców, którzy uczestniczą w akademickich mistrzostwach sportowych (co przejawia się np. w wysokiej punktacji za udział w takich zawodach w ogólnej puli punktów potrzebnych do otrzymania stypendium). Jak stwierdził przedstawiciel jednego z AZS funkcjonujących na politechnice, „Dobrze działający AZS potrafi zabezpieczyć formalnie lub nieformalnie interesy sportowców”. Zdarza się jednak, że kluby uczelniane AZS celowo dyskryminują sportowców, nawet tych wysokiej klasy, którzy z różnych względów nie uczestniczą w zawodach akademickich.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Najważniejsze wnioski z analizy dokumentów i wywiadów z przedstawicielami uczelni przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 4. Porównanie ułatwień i utrudnień dla studiujących sportowców na wybranych szkołach wyższych

		ANALIZA DOKUMENTÓW		WYWIAD Z INFORMATOREM	
NAZWA SZKOŁY	TYP SZKOŁY	SPECYFICZNE UŁATWIENIA	SPECYFICZNE UTRUDNIENIA	SPECYFICZNE UŁATWIENIA	SPECYFICZNE UTRUDNIENIA
Akademie Wychowania Fizycznego					
Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach	Akademia Wychowania Fizycznego	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualny program i plan studiów (IPPS) oraz Indywidualna organizacja studiów (IOS) dla studentów z wysokimi osiągnięciami sportowymi – sportowcy uwzględnieni w regulaminie. Na uczelni funkcjonuje także dokument precyzujący prawa i obowiązki studentów, którym przyznano IOS lub IPPS (cytaty znajdują się w dokumencie AWF Katowice w folderze dane zastane, pkt. 7a udogodnień) • Możliwość powołania opiekunów IPPS i IOS • Częściowe zwolnienie z opłat za usługi edukacyjne dla członków AZS AWF Katowice • Możliwość ubiegania się o zwrot kosztów poniesionych podczas reprezentowania uczelni na zawodach • Dodatkowe punkty oraz zwolnienie z testu sprawnościowego dla kandydatów z wysokimi osiągnięciami sportowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zwolnienia z opłat dla sportowców nienależących do AZS AWF Katowice • Standardowe 	<p>STYPENDIA Podobnie jak na innych uczelniach, stypendia dla najlepszych sportowców.</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW Na uczelni od ponad dekady funkcjonuje program IPPS. Polega na tym, że student deklaruje – po dokonaniu wyboru w karcie deklaracji – ile w semestrze zaliczy przedmiotów (co najmniej 2). Jest to decyzja indywidualna danego sportowca, ale w odpowiednim czasie musi się z tych przedmiotów rozliczyć. Dydaktyk może również dostosować program zajęć do sportowca (przy zachowaniu minimum programowego), biorąc pod uwagę specyfikę dyscypliny sportu, którą uprawia. Student sportowiec wysokiej klasy jest traktowany priorytetowo i sam ustala tempo, w jakim chce skończyć studia. Może kończyć studia magisterskie po 6 latach lub więcej, może też zaliczyć 2 semestry w 3 miesiące po zakończeniu sezonu. Pracownicy są zobowiązani dostosować się do grafiku sportowców.</p> <p>„Najważniejszą rzeczą było przekonanie pracowników, nauczycieli akademickich, że muszą być bardziej elastyczni w stosunku do sportowców, bo na tym zbudowano pozycję AWF”. Program próbowano skopiować na innych uczelniach, bez powodzenia,</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> • Statut uczelni przewiduje wsparcie finansowe członków AZS AWF Katowice • Student może ubiegać się o urlop z powodów związanych z uprawianiem sportu wyczynowego • Standardowe 		<p>ponieważ wymaga dużej elastyczności w funkcjonowaniu dziekanatu. Jeśli student nie zdąży czegoś zaliczyć, to na podstawie decyzji dziekana może ewentualnie w trakcie semestru zdecydować się na więcej lub na mniej przedmiotów. Studentów korzystających z programu IPPS jest teraz ponad 200 na 4 500 studentów – są to reprezentanci Polski i reprezentanci klubów. „Uczelnia postawiła kiedyś na rozwój sportowy i jest w tej chwili najlepszym AWF-em w Polsce (Akademickim Mistrzem Polski) i najlepszym spośród AWF-ów”.</p> <p>INNE BENEFITY</p> <p>Po ukończonym II stopniu uczelnia proponuje najlepszym studentom sportowcom przejście na III stopień studiów. Z tej możliwości korzysta kilku olimpijczyków. Najzdolniejszym, najbardziej inteligentnym i najlepiej przygotowanym do wykonywania zawodu studentom AWF Katowice proponuje pozostanie na uczelni lub w Klubie Sportowym AZS AWF Katowice. Czyli najpierw ścieżka sportowo-edukacyjna, a potem również praca. Takich osób jest w tej chwili kilkanaście.</p>	
Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie	Akademia Wychowania Fizycznego	<ul style="list-style-type: none"> • Obecność koordynatora ds. sportu akademickiego • Przydziela się 35 miejsc w domu studenta do rozdysponowania przez klub uczelniany AZS • Wybitni sportowcy mogą zostać zwolnieni z 30% kosztów za opłaty edukacyjne • Kandydaci z wysokimi osiągnięciami sportowymi zostają zwolnieni z egzaminu sprawnościowego • Uczelnia przewiduje Indywidualny tok studiów dla wybitnych sportowców. 	<ul style="list-style-type: none"> • Studenci ubiegający się o stypendium rektora za wysokie osiągnięcia sportowe muszą reprezentować uczelnię na zawodach akademickich • Standardowe 	<p>STYPENDIA</p> <p>Stypendium rektora dla najlepszych studentów: kryterium punktacji są wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe uzyskane w poprzednim roku akademickim (warunkiem jest zamknięty rok akademicki). Można uzyskać stypendium nie mając dobrej średniej (dzięki punktom za wybitne osiągnięcia sportowe, np. za udział w Igrzyskach Olimpijskich).</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW</p> <p>Sportowcy od określonej klasy mogą ubiegać się o ITS, który przyznaje się na poszczególnych wydziałach. Ten tryb umożliwia zaliczanie przedmiotów w innej formie i w innych terminach,</p>	Nie ma funduszu stypendialnego, dopłat do akademików lub wyżywienia ("Bo u nas na AWF możliwości finansowe są mniejsze").

		<p>W ITS przewidywane jest zwolnienie z zajęć sprawnościowych z zakresu sportu, który reprezentuje student oraz zapewniane są liczne udogodnienia dotyczące elastyczności organizacyjnych przewidzianych dla zawodników /sportowców</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość uzyskania urlopu z powodów związanych z uprawianiem sportu wyczynowego 		<p>inaczej wygląda również terminarz sesji egzaminacyjnej. Dziekan określa okres wydłużenia terminów zaliczenia danych przedmiotów i zamknięcia roku. Praktykowane jest zaliczanie jednego roku w dwa lata, co jest zapisane w regulaminie i zasadach ITS. Właściwie wszyscy wyczynowi sportowcy otrzymują ITS, ale dziekan może motywować osobę, która długo nie zalicza jakiegoś semestru zachętą – „Dostaniesz ITS od następnego semestru, musisz się zmobilizować” – ale to bardzo rzadkie przypadki.</p> <p>INNE BENEFITY</p> <p>Najlepsi i najbardziej zasłużeni sportowcy są zapraszani na inaugurację roku akademickiego, a Rektor składa im podziękowania. Łatwiejszy dostęp do obiektów sportowych: siłowni czy hali sportowej, ścianek wspinaczkowych – o ile nie ma zajęć dydaktycznych.</p> <p>Wśród prowadzących są trenerzy, aktualni i dawni, z bardzo dużą wiedzą w danej dyscyplinie sportowej, którzy przyciągają studentów.</p> <p>Istnieje możliwość realizowania specjalizacji trenerskiej pod szyldem AWF, który ma porozumienia z różnymi związkami sportowymi; takie uprawnienia są honorowane przez związki sportowe.</p> <p>Koordinator ds. sportu akademickiego zajmuje się wyłącznie logistyką i obsługą startów zawodników w zawodach akademickich.</p>	
<p>Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie</p>	<p>Akademia Wychowania Fizycznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uczelnia wspiera finansowo najlepszych zawodników klubu AZS • Uczelnia zapewnia zawodnikom AZS miejsca w domu studenta • Uczelnia umożliwia sportowcom uzyskanie Indywidualnego toku 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zwolnienia z opłat za usługi edukacyjne dla studentów z wysokimi osiągnięciami sportowymi • Standardowe 	<p>STYPENDIA</p> <p>Stypendia sportowe są wydzielone w ustalanych przez dziekanów proporcjach z puli wszystkich stypendiów rektora dla najlepszych sportowców. Decyzja dziekana o proporcjach stypendiów oraz założenie, że wszyscy sportowcy mają dostać stypendium, ma gwarantować, że wszyscy, którzy</p>	

		<p>studiowania lub Indywidualnego planu studiów</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przewiduje się udzielenie urlopu z przyczyn związanych ze sportem • Studenci mogą otrzymywać nagrody w tym za osiągnięcia sportowe na rzecz Akademii • Zawodnicy, którzy otrzymali warunkowe zaliczenie przedmiotu, mogą mimo wszystko ubiegać się o stypendium rektora • Kandydaci na kierunek Wychowanie Fizyczne i Sport, którzy legitymują się wysokimi osiągnięciami sportowymi, są zwolnieni z testu sprawnościowego 		<p>mieszczą się w określonych kryteriach, dostaną stypendium. Funkcjonują dwa różne wnioski o stypendia – jeden dla osiągnięć naukowych i artystycznych – i drugi dla osiągnięć sportowych. Ścisły regulamin stypendium sportowego podzielony jest na trzy kategorie. Medale AMP są premiowane najniższą, 3 kategorią. Jednak już to stypendium pozwala na pokrycie kosztów akademika. Akademik może na zasadzie umowy z uczelnią zaoferować sportowcom także AZS.</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW</p> <p>Sportowcom przyznawany jest praktycznie zawsze ITS. W regulaminie ITS brakuje zapisu regulaminowego o frekwencji, jednak zwyczajowo przyjęto, że musi wynosić 50% (w razie konieczności można ustalić indywidualne warunki zaliczenia z prowadzącym). Osobną możliwością jest złożenie podania o rozłożenie 1 roku na 2 lata.</p> <p>INNE</p> <p>Co roku zbiera się komisja senacka ds. sportu, która formułuje wnioski i rozpatruje trudne kwestie, np. rok bez stypendium w przypadku rozłożenia 1 roku na 2 lata. Został powołany pełnomocnik rektora ds. sportu – pośrednik między rektorem i studentami-sportowcami, do którego mogą się zgłaszać sportowcy, gdy mają problem.</p> <p>Co roku obchodzone jest Święto Uczelni, na którym przyznawane są honorowe odznaczenia dla trenerów i najlepszych sportowców związanych z uczelnią, a także trenerów związanych z uczelnią wyłącznie poprzez zawodnika-studenta.</p> <p>Uczelnia zauważa brak dobrej oferty dla zawodników-sportowców i planuje poprawę strategii.</p>	
Politechniki					

<p>Politechnika Gdańska</p>	<p>Politechnika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualny plan studiów dla studentów z wysokimi osiągnięciami sportowymi • Możliwość uzyskania zwolnienia z WF • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak możliwości zwolnienia z opłat za usługi edukacyjne dla wybitnych sportowców • Standardowe 	<p>STYPENDIA CSA opiniuje każdy wniosek o przyznanie stypendium rektora ze względu na osiągnięcia sportowe i zaangażowanie w uczelnianym AZS: obecnie nawet, gdy student nie reprezentuje AZS i uczelni na zawodach (bo np. nie ma jego dziedziny w AZS), również może się ubiegać o to stypendium. Wnioski zostają opiniowane pozytywnie, jeśli student ma odpowiednie osiągnięcia sportowe, jednak w przypadku, gdy student mimo osiągnięć odmawia reprezentowania Uczelni na AMP, nie dostaje stypendium. Rektor stworzył furtkę dla studentów 1 roku, którzy wykazują się wybitnymi osiągnięciami, np. na Mistrzostwach Europy, na Igrzyskach Olimpijskich, żeby mogli ubiegać się o stypendium (w roku 2015 były 4 wnioski, z czego 3 zostały zaopiniowane i rekomendowane przez CSA).</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW O IPS może ubiegać się każdy sportowiec, zależy to od wydziału, jednak najczęściej władze tego nie utrudniają.</p>	<p>Władze uczelni i AZS zamierzają tak zmienić regulamin, by stypendia otrzymywały wyłącznie osoby działające w sporcie na rzecz uczelni, czyli reprezentujące barwy AZS PG na zawodach akademickich – bo uczelnia na tym zyskuje; nie ma nagród za wybitne osiągnięcia sportowe, bo byłyby one zbyt niskie (brak funduszy), więc rektor z nich zrezygnował.</p>
<p>Politechnika Łódzka</p>	<p>Politechnika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opiekunowie lat • Zwolnienia z WF dla studentów osiągających wysokie wyniki sportowe • Możliwość zmniejszenia opłat za usługi edukacyjne dla zawodników-sportowców • Pierwszeństwo przy udzielaniu miejsc w domu studenta dla studentów osiągających wysokie wyniki sportowe • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardowe 	<p>STYPENDIA Bardzo korzystny regulamin stypendiów ustalony między rektorem a prezesem uczelnianego AZS po wejściu nowej ustawy – za osiągnięcia sportowe otrzymuje się znaczące punkty; AZS przyznaje wysokie stypendium w porównaniu ze stypendiami samorządowymi: „Za jeden weekendowy start (akademicki) i wstrzelenie się w wynik to ma od nas 500 zł miesięcznie”. <u>Uczelnia korzysta na tym, że miasto w niewielkim stopniu wspiera sport.</u> Wykształcił się pewien układ: studenci koncentrują wszystkie siły na jednym starcie dla uczelni, „a potem mają cały rok socjał zapewniony”. „Pracujemy nad</p>	<p>Nie ma zniżek na akademik. Stypendia ze względu na osiągnięcia sportowe przyznawane są dopiero od drugiego roku. „Jesteśmy ewenementem, nie mamy zapewnionych przez uczelnię etatów administracji,</p>

				<p>osobnym finansowaniem z uczelni wyników sportowych, za konkretny indywidualny wynik sportowy, taką nagrodą, ale to tajemnica”. Trwają również prace nad Kartą Sportowca – oficjalną regulacją spraw sportowców na uczelni, rektor jest przychylny przedsięwzięciu.</p> <p>Ponadto uczelnia finansuje 3 sekcje (2 x piłka ręczna i pływanie) klubów poza uczelnią.</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW</p> <p>Jest możliwość realizowania studiów w więcej niż 5lat, „nikt nikogo nie wygoni”. Uczelnia elastycznie podchodzi do studentów-sportowców, nie są automatycznie skreślani z listy studentów w razie niewypełnienia obowiązków akademickich, „Nikt krzywdy nikomu nie zrobi, jeśli student ma drugą karierę sportową”.</p> <p>INNE BENEFITY</p> <p>Coroczna gala, na której rozdawane są nagrody dla 10 najlepszych sportowców.</p>	uczelnia nie daje nic poza pieniędzmi na wyjazdy”.
Politechnika Opolska	Politechnika	<ul style="list-style-type: none"> • Powoływanie opiekunów roku • Indywidualny Tok Studiów przeznaczony m.in. dla sportowców • Dodatkowe punkty w procesie rekrutacji na kierunek Wychowanie Fizyczne • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zwolnień z zajęć WF dla wybitnych sportowców • Standardowe 	<p>STYPENDIA</p> <p>Dostępne trzy typy stypendiów: stypendia Urzędu Miasta, stypendia Urzędu Marszałkowskiego (uczelniany AZS składa wnioski w imieniu sportowca) oraz stypendium rektora (wniosek studenta z potwierdzonymi w AZS osiągnięciami). Miejsce w akademiku może być opłacane przez klub AZS.</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW</p> <p>ITS wymaga zebrania podpisów wszystkich wykładowców, umówienia się na zaliczenia indywidualnie, ustalenia sposobu zaliczenia przedmiotów; frekwencja nie musi być pełna. Zdarza się, że uczelniany AZS „namawia” sportowców do studiowania na PO.</p>	
Politechnika Warszawska	Politechnika	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość podjęcia studiów na odległość (wybrane kierunki) 	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualny plan studiów można uzyskać dopiero od 2 	STYPENDIA	Uczelnia nie ma klubu sportowego.

		<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość uzyskania pierwszeństwa w przydzielaniu miejsc w domu studenta w przypadku wykazania szczególnych okoliczności (brak odniesienia do sportowców) • Sportowcy mogą zostać zwolnieni z zajęć WF • Strategia uczelni przewiduje rozwój sportu akademickiego oraz zakłada modernizację obiektów sportowych wraz z utworzeniem Akademickiego Centrum Sportowego • Standardowe 	<p>roku studiów pierwszego stopnia i od 2 semestru studiów drugiego stopnia (brak bezpośrednich zapisów dotyczących sportowców)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak możliwości zwolnienia z opłat za wysokie osiągnięcia sportowe • Standardowe 	<p>Istnieją stypendia za osiągnięcia w sporcie, około 500-600 zł, ale informator nie wie, jakiego rodzaju są to osiągnięcia. Można uzyskać konkretne punkty przysługujące za osiągnięcia PP, MP, AMP, APP, za grę w 1, 2 lub 3 lidze, za ekstraklasę bądź MŚ i ME – wtedy indywidualna decyzja rektora określa wysokość stypendiów. Brakuje jednak chętnych na stypendia sportowe, bo w praktyce uczelnia różnie rozpatruje wnioski.</p> <p>Przykłady pomocy ze strony uczelni: sfinansowanie podróży na zawody (biletów lotniczych) wicemistrzowi świata w muay thai. Z budżetu jest również przeznaczona co roku jakaś kwota na AMP, na dojazd, zakwaterowanie, dresy, koszulki dla zawodników.</p> <p>Uczelniany AZS potwierdza wyniki tylko na AMP, a jeśli zawody mają rangę ogólnopolską, sportowcy otrzymują zaświadczenia ze związku.</p>	<p>Zajęcia WF prowadzone są w wynajmowanej sali z nauczycielem WF (mała uczelnia, łącznie około 200 studentów). Uczelnia nie finansuje sprzętu sportowego. Stypendium dopiero po 1 roku studiów. Respondent nic nie wiedział na temat IOS/ITS i na temat akademików. Studenci nie składają wniosków o stypendium z tytułu osiągnięć sportowych.</p>
Politechnika Wrocławska	Politechnika	<ul style="list-style-type: none"> • Materiały dydaktyczne na bieżąco dostępne w Internecie • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zwolnień z WF dla studentów z wysokimi osiągnięciami sportowymi • Brak zwolnień z opłat za usługi edukacyjne dla studentów z wysokimi wynikami sportowymi • Standardowe 	<p>STYPENDIA</p> <p>Zgodnie z regulaminem istnieje stypendium rektora dla najlepszych studentów. Trener może wystąpić – i jeden trener to zrobił – o przyznanie miejsca w DS dla zawodniczek (respondent nie wiedział, jak to się skończyło). Prorektor ds. studenckich jest osobą, która może pomóc najbardziej i to do niej studenci występują o dofinansowanie. Również z prorektorem trzeba indywidualnie uzgadniać wyjazd studenta na AMP czy AME. Zależy to od jego dobrej woli i znalezienia odpowiednich środków oraz formy ich przekazania, „bo działamy w sferze finansów publicznych i tak sobie o nie możemy działać”.</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW</p>	<p>Na PWr bardzo trudno wprowadzić ITN czy ITS; na wydziałach ogólnych jest to możliwe do pogodzenia, ale pojawiają się trudności, gdy do zaliczenia są zajęcia laboratoryjne.</p>

				<p>Studenci mogą się ubiegać o Indywidualny tok studiów (jednak respondent wątpi, czy pomoże im to w ukończeniu studiów). Przyznanie ITS jest zależne od dziekana. Ale możliwe jest to w zasadzie tylko przy sportach indywidualnych, przy grupowych nie da się pogodzić sportu i nauki.</p> <p>Sportowiec wysokiej klasy ma podstawy, by ubiegać się o urlop dziekański. Nie ma wielu studentów z wysokimi kompetencjami sportowymi, zatem uczelnia nie widzi konieczności powoływania specjalnego pełnomocnika ds. sportu – ich sprawy rozpatruje prorektor, rektor lub przedstawiciel SWFIS.</p> <p>„Trzeba pracować nad dobrą wolą prowadzących, tu się zmienia na plus, kiedyś było znacznie gorzej”.</p> <p>Duża liczba zajęć odbywa się w ramach e-learningu.</p>	
Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe					
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu	Wyższa Szkoła Zawodowa	<ul style="list-style-type: none"> • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrudnienia związane z uzyskaniem Indywidualnego toku nauczania oraz urlopu (przepisy nie są skierowane bezpośrednio do sportowców oraz nie przewidują „szczególnych okoliczności” 	<p>PWSZ Elbląg: kontakt udany dopiero po kilku próbach, prezes klubu AZS niedostępna (choroba), nikt inny nie był w stanie lub nie był skłonny udzielić informacji.</p>	
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Kaliszu	Wyższa Szkoła Zawodowa	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualna organizacja studiów przeznaczona m.in. dla sportowców • Możliwość uzyskania stypendium rektora tylko za osiągnięcia sportowe • Kontuzjowany sportowiec/student może ubiegać się o zapomogę 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zapisów dotyczących możliwości zwolnienia z opłat za usługi edukacyjne • Brak zapisów dotyczących zmniejszenia lub pokrycia kosztów zakwaterowania w domu studenta • Standardowe 	<p>Mimo wielokrotnych prób nie udało się nawiązać kontaktu telefonicznego z uczelnią.</p>	

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Pile	Wyższa Szkoła Zawodowa	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualny tok studiów przewidziany dla studentów/sportowców • Stypendium sportowe od Pani Grażyny Sobieraj (prywatne finansowanie) • Centrum fizjoterapii oferuje bazę zabiegowo-leczniczą do leczenia przeciążeń i urazów • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardowe 	Mimo wielokrotnych prób nie udało się nawiązać kontaktu telefonicznego z uczelnią.	
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sandomierzu	Wyższa Szkoła Zawodowa	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwolnienia z zajęć WF • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak możliwości ubiegania się o zwolnienie z opłat za usługi edukacyjne • Indywidualny program studiów przeznaczony dla studentów ze średnią równą lub wyższą niż 4,5 • Standardowe 	Mimo wielokrotnych prób nie udało się nawiązać kontaktu telefonicznego z uczelnią.	
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach	Wyższa Szkoła Zawodowa	<ul style="list-style-type: none"> • Zaostrzone zasady uzyskania Indywidualnego planu studiów (od 2 roku, średnia równa lub wyższa 4,0, brak zapisów skierowanych do sportowców lub uwzględniających przypadki losowe) • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Trudność związana z oceną aktualności dokumentów • Standardowe 	<p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW</p> <p>Siatkarze studiujący na PWSZ w Suwałkach grają w Ślepsku Suwałki, należą do uczelnianego AZS i mają zazwyczaj indywidualny tok studiów (obecność 50%, elastyczne terminy egzaminów i zaliczeń). Sprawy związane z wykładawcami, dziekanem (takie jak ITS) i przekładanie egzaminów są rozwiązywane osobiście przez przedstawiciela AZS. W kwietniu 2015 r. podpisano porozumienie między PWSZ a klubem Ślepsku Suwałki (PWSZ Suwałki jest sponsorem siatkarzy pierwszoligowego Ślepska Suwałki). Z wypowiedzi rektora na filmie dowiadujemy się o planowanym otwarciu kierunku rekreacyjnego, turystycznego i sportowego. W artykule: „PWSZ przymierza się do budowy swoich obiektów sportowych, w tym hali o parametrach lepszych niż mająca ponad 40 lat hala OSiR”.</p>	Od 3 lat nie było na uczelni żadnych stypendiów rektora ze względu na osiągnięcia sportowe, nie ma tu również żadnych studentów, którzy byłiby w kadrze narodowej – dlatego brakuje odpowiednich procedur.

Uniwersytety					
Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu	Uniwersytet	<ul style="list-style-type: none"> • Sportowy klub uczelniany wspiera najlepszych zawodników (wybitni sportowcy są zwolnieni z opłat za studia niestacjonarne) • Wysokie wyniki sportowe umożliwiają uzyskanie stypendium rektora z pominięciem wymogu uzyskania średniej nie mniejszej niż 4,0 • Przyznawany jest tytuł najlepszego sportowca uczelni • Strategia uczelni zakłada wspieranie sportu akademickiego • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zwolnienia z zajęć WF dla wybitnych sportowców • Standardowe 	<p>STYPENDIA Stypendia rektora dla najlepszych studentów również ze względu na osiągnięcia sportowe; sportowiec nie musi spełniać wszystkich kryteriów stypendium, np. ma zaniżone kryteria naukowe; student przedstawia również opinię uczelnianego AZS (Studium WF) i udokumentowane osiągnięcia. Istnieje stypendium rektora dla najlepszych studentów. Bierze się tam pod uwagę średnią ocen, osiągnięcia w sporcie, nauce i artystyczne (średnia ocen minimum 4,0). Rok po wprowadzeniu stypendiów według nowej ustawy okazało się, że liczba stypendiów sportowych przyznawanych wcześniej i nowych stypendiów rektora dla najlepszych studentów-sportowców różniła się znacząco. Dlatego komisja uczelniana każdego roku występuje o indywidualną decyzję rektora w przypadkach, gdy sportowiec osiągnął wymagane punkty, a jego średnia była niższa niż 4,0, ale wyższa niż 3,6. Rocznie jest to dodatkowo ok. 17-18 osób, żeby wyrównać liczbę stypendiów z poprzednimi latami. Rocznie przyznaje się 100-120 stypendiów ze względu na osiągnięcia w sporcie. Wnioski rozpatruje komisja uczelniana, która pełni funkcję pomocniczą i przedstawia rektorowi swoje rekomendacje. Składa się z samorządu studenckiego oraz pełnomocnika rektora do spraw pomocy materialnej. Mogą w jej skład wchodzić również studenci-sportowcy, którzy się zgłoszą. Odchodzi się od opiniowania przez uczelniany AZS lub SWF wniosków o przyznanie stypendium za wybitne osiągnięcia w sporcie, ze względu na premiowanie tych sportowców, którzy grają w AZS, i wykluczenie tych, którzy tam nie grają, a mają wysokie osiągnięcia. Dziś ta opinia jest niepotrzebna. Nie ma nagród</p>	<p>Student-sportowiec może być zwolniony lub częściowo zwolniony z opłaty na studia niestacjonarne na UAM. Traktowane jest to jednak jako dochód studenta i uczelnia musi wystawić PIT 8 i od zwolnienia odprowadzany jest podatek. Jeśli student otrzymujący stypendium rektora skończy studiować wcześniej, nawet nie ze swojego powodu, to z ostatnim dniem miesiąca, w którym ukończył studiowanie, wygasa system pomocy materialnej i za kolejne miesiące nie będzie otrzymywał stypendium.</p>

				<p>rektorskich za osiągnięcia w sporcie.</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW</p> <p>Kierownicy SWF lub AZS osobiście interweniują u dziekana w sprawie innych terminów zaliczenia zajęć i egzaminów, a także zaliczania 1 roku w 2 lata. Zgoda jest wymagana od zeszłego roku po decentralizacji, ale „raczej się zgadzają, bo wiedzą, że rektor jest bardzo za sportem”.</p> <p>ZWOLNIENIE Z OPŁAT ZA STUDIA</p> <p>Do niedawna regułą było pełne zwolnienie z opłaty za studia studentów niestacjonarnych, po decentralizacji już jest inaczej, bo decydują o tym dziekani. Obecnie normą jest obniżenie czesnego o połowę. Większe szanse na wszelkie zniżki i ulgi mają studenci reprezentujący AZS, którzy „są bardziej premiowani”, wtedy – nawet jeśli reprezentują niższy poziom – mają łatwiejszy dostęp do stypendiów, do ITS i do zniżek.</p> <p>„Rektor jest bardzo za sportem i popiera działania, co tylko może, to pomaga”, panuje przekonanie, że „dla sportu jest zielone światło”.</p>	
Uniwersytet Jagielloński	Uniwersytet	<ul style="list-style-type: none"> • Dodatkowe punkty przy przyznawaniu miejsc w domu studenta za działalność sportową na rzecz Uniwersytetu Jagiellońskiego • Członkowie AZS mają możliwość uzyskania stypendium, tzw. Nagrody Rektora za wybitne osiągnięcia sportowe • Możliwość powołania opiekunów lat • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak możliwości zwolnienia z opłat za usługi edukacyjne dla wybitnych sportowców • Standardowe 	<p>Respondent podkreślał odrębność klubu AZS (nie jest częścią administracyjną UJ) od uczelni i wykonywanie tylko określonych w niepisanym porozumieniu zadań. ITS jest wydawany decyzją dziekana, a AZS może jedynie zaoferować opinię. W przypadku studentów reprezentujących UJ w AMP to „opinię wystawiamy, a dalej nie wiemy, co się dzieje i nic więcej nie możemy, bo AZS nie jest częścią uczelni”.</p> <p>Respondent podkreślał rolę drugorzędną sportu wobec nauki, „Priorytetem na każdej uczelni jest wykształcenie człowieka i w szczególności na naukę jest zwracana uwaga. A reszta to dodatkowe pasje”.</p> <p>„Rola klubu uczelnianego jest pomoc, KU wysyła na zawody w jak najlepszej formie – wyżywienie,</p>	ITS – wydawany decyzją dziekana, a AZS jedynie może zaoferować opinię.

				<p>zakwaterowanie, transport – to jest taki główny cel”. Pomocnicza rola AZS: „Zadaniem studenta jest dotarcie do nas i wskazanie problemu. My możemy studenta popierać, przekazywać, co robi, że reprezentuje UJ, działa na rzecz naszej uczelni, ale decyzja należy po stronie władz, najczęściej są to jednak decyzje pozytywne”.</p> <p>Na UJ nie ma stypendium sportowego, jest tylko stypendium rektora dla najlepszych studentów. AZS dba jednak, by osiągnięcia sportowe były odpowiednio premiowane: „Studenci otrzymują od nas poświadczenie i są nieźle wypoziomowani, porównując do innych działalności pozanaukowych, czyli start bardzo im się opłaca. Ze strony klubu uczelnianego wyszły działania w porozumieniu z samorządem, by określoną ilość punktów przyznawać za start w Mistrzostwach Akademickich. Czyli taka jest moja rola doradcza ze strony sportu w porozumieniu z samorządem”.</p>	
<p>Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie</p>	<p>Uniwersytet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość powołania opiekuna roku, grup studenckich itp. (brak sprecyzowanych obowiązków) • Możliwość uzyskania zwolnienia z WF • Wiedza o sporcie może być przydatna podczas rozmowy kwalifikacyjnej na kierunek dziennikarstwo i komunikacja • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak możliwości zwolnienia z opłat za usługi edukacyjne dla wybitnych sportowców • Standardowe 	<p>Student może ubiegać się o stypendium z tytułu osiągnięć sportowych, na UKSW istnieje AZS, którym opiekuje się Samorząd Studencki.</p>	
<p>Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy</p>	<p>Uniwersytet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość powołania opiekuna roku, który zapoznaje się z problemami studentów dotyczącymi nauki • Indywidualna organizacja studiów przeznaczona jest m.in. dla studentów z wysokimi wynikami sportowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zwolnień z WF dla zawodników-studentów • Standardowe 	<p>STYPENDIA Przy udzielaniu stypendium rektora dla najlepszych studentów pod uwagę są brane osiągnięcia sportowe: Akademickie Mistrzostwa Polski i najważniejsze wydarzenia sportowe typu ME, MŚ (katalog punktów za osiągnięcia zawarty jest w regulaminie – UKW / studenci / regulamin pomocy materialnej).</p>	<p>Nie ma praktyki ani zapisu w regulaminie, rozkładania 1 roku na 2 lata. Sprzęt sportowy na uczelni i w uczelnianym AZS</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Student uprawniony do stypendium ministra za wysokie osiągnięcia sportowe może zostać zwolniony z opłat za usługi edukacyjne • Kandydaci z wysokimi osiągnięciami sportowymi otrzymują dodatkowe punkty w procesie rekrutacji na kierunek Wychowanie Fizyczne • Standardowe 		<p>Uczelniany AZS dba o to, żeby Akademickie Mistrzostwa były wysoko punktowane. Dodatkowo, jeśli reprezentują uczelniany klub AZS i uczelnię w zawodach sportowych, mogą liczyć na nieodpłatne wyżywienie – obiady – w stołówce akademickiej (koszty pokrywa AZS).</p> <p>Jeśli jest potrzeba jednorazowej zapomogi, np. na sprzęt rehabilitacyjny czy fizjoterapeutyczny, można się zwrócić do komisji ds. pomocy socjalnej, a AZS opiniuje taką prośbę – nie zdarzyło się, żeby komisja komuś odmówiła.</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW</p> <p>Student może się ubiegać o IOS ze względu na swoje zajęcia sportowe. Ze względu na aktywność sportową może również otrzymać urlop – od 1 miesiąca do roku. Zarząd AZS negocjuje z wykładowcami dodatkowe terminy zaliczeń, egzaminów i inne przesunięcia, z powodu ważnych zawodów czy zgrupowań KN.</p> <p>INNE BENEFITY</p> <p>Co roku organizowane jest podsumowanie roku sportowego, na którym najlepsi sportowcy-studenci otrzymują dyplom, statuetkę najlepszego sportowca UKW i gadżety.</p> <p>Najlepsi studenci-sportowcy zapraszani są również na inaugurację roku akademickiego, zwykle jest ich około 10, i tam również otrzymują od rektora drobne upominki (pióra, pendrive’y).</p> <p>„Trenerzy często zachęcają swoich zawodników, żeby szli do nas na studia i zostawali w Bydgoszczy, takie indywidualne podejście”.</p>	<p>tylko z konkursu w Urzędzie Miasta, natomiast uczelnia nie ma na to funduszy.</p>
<p>Uniwersytet Szczeciński</p>	<p>Uniwersytet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nagrody dla studentów o wysokich osiągnięciach sportowych (niesprecyzowane) 	<ul style="list-style-type: none"> • Stypendium rektora jedynie dla 9% studentów danego kierunku 	<p>STYPENDIA</p> <p>Stypendia rektora dla najlepszych studentów są przyznawane za punkty uzyskane łącznie za wyniki sportowe i naukowe. Dziekani mogą jednorazowo</p>	<p>USz nie ma ani jednej wycynowej sekcji sportowej. USz jako jeden z</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość powołania opiekunów lat (ich obowiązki nie zostały sprecyzowane) • W przepisach dotyczących możliwości uzyskania Indywidualnego planu i programu studiów są określone prawa zawodników- studentów • Sportowcy mogą zostać zwolnieni z zajęć WF • Studenci o wysokich osiągnięciach otrzymują punkty w ramach listy rankingowej stypendium rektora • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak możliwości zwolnienia z opłat za wybitne osiągnięcia sportowe • Standardowe 	<p>pomagać studentom (np. dziekan Wydziału Humanistycznego – była koszykarka – pomaga sportowcom i pokrywa ich koszty wpisowego).</p> <p>IDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW Uczelnia jest przychylna sportowcom „U nas ich za dużo nie ma, więc muszą mieć przychylność władz, bo inaczej by nie skończyli studiów”.</p> <p>INNE BENEFITY Klub AZS ma podpisaną umowę z uczelnią, ma określony budżet 100 000 zł, co musi wystarczyć na wysłanie studentów na zawody akademickie przez rok.</p>	<p>niewielu uniwersytetów ma wydział kultury fizycznej, ale nie ma odpowiedniej bazy i funduszy, m.in. brakuje odpowiedniego wynagrodzenia dla kadry trenerskiej.</p>
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	Uniwersytet	<ul style="list-style-type: none"> • Dziekan może powołać opiekunów lat, kół naukowych i grup studenckich, których obowiązkiem jest udzielanie studentom pomocy oraz opiniowanie ich indywidualnych spraw związanych ze studiami • Uwzględnić się możliwość udzielenia Indywidualnej organizacji studiów dla studentów o wysokich osiągnięciach sportowych • Sportowcy mają możliwość zwolnienia z zajęć WF • Możliwość przyznania tytułu najlepszego sportowca uczelni • Istnieje Akademickie Centrum Szkolenia Sportowego • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Studenci o wysokich wynikach sportowych nie mają możliwości uzyskania pełnego zwolnienia z opłat za studia niestacjonarne, ale mogą się ubiegać o częściowe zwolnienie • Standardowe 	<p>STYPENDIA Stypendia 3 rodzajów (które nie wykluczają się – można uzyskać wszystkie): stypendia Urzędu Miasta Olsztyna – medaliści mistrzostw Polski, osoba musi być zameldowany w Olsztynie; stypendia urzędu marszałkowskiego, tylko dla złotych medalistów; stypendia rektora dla najlepszych studentów. Klub składa wniosek do samorządu (w urzędzie miasta lub w urzędzie marszałkowskim) i samorząd wydaje uchwałę o przyznaniu stypendium. Żeby ubiegać się o stypendium rektora dla najlepszych studentów nie trzeba być w Klubie AZS UWM, można mieć zaświadczenie od swojego klubu, które AZS UWM weryfikuje (w większości sportowcy mają jednak kartę AZS, żeby reprezentować UWM na Mistrzostwach Akademickich). Wszelkie osiągnięcia przeliczane są na punkty według tabeli w Regulaminie ds. pomocy materialnych – punkty te są sumowane i w ten sposób wybiera się 10% studentów najlepszych na danym kierunku, czyli sportowiec może mieć dodatkowe punkty za średnią lub artykuł naukowy (dlatego też brakuje statystyk, ile osób otrzymuje</p>	<p>Niewystarczające wsparcie materialne np. w postaci dofinansowania opłaty za miejsce w Domach Studenckich. Najważniejszym problemem jest brak stypendiów na 1 roku.</p>

				<p>stypendia za wyniki sportowe). Ubiegający się o stypendia rektora nie muszą mieć określonej średniej, a jedynie semestr zaliczony bez warunków. Średnia powyżej 4,0 jest punktowana i można ją zsumować z innymi osiągnięciami, ale nie trzeba. Osiągnięcia sportowe są potwierdzane przez kierownika studiów WF, który sprawdza są one punktowane w zamkniętym katalogu §16 Regulaminu pomocy materialnych. Według regulaminu czynny udział w rozgrywkach w barwach AZS jest wysoko punktowany (student otrzymuje 5 pkt, tyle samo co za 5 miejsce w Mistrzostwach Europy lub udział w Igrzyskach Olimpijskich lub Paraolimpijskich, lub Mistrzostwach Świata).</p> <p>5 listopada 2015 r. na zebraniu zarządu Klubu AZS UWM Olsztyn podjęto działania, aby zmienić system przyznawania pomocy materialnych dla najlepszych (najwybitniejszych) studentów, tak by mogli już na 1 roku studiów dostawać stypendium (np. jeśli zostali medalistami mistrzostw zanim podjęli studia). Tę poprawkę opracowuje Sebastian Witczak, wiceprezes AZS, na wzór Politechniki Gdańskiej.</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW</p> <p>Przed przyznaniem IOS każdy zawodnik jest opiniowany przez klub AZS (jakie osiągnął wyniki, w jakiej formule trenuje) i składa podanie do dziekana „Z IOS na UWM nie ma problemu, dostaje praktycznie każdy, kto potrzebuje”.</p> <p>INNE BENEFITY</p> <p>Umowa z fundacją ŻAK, która zajmuje się Domami Studenckim, przewiduje dla zawodników niektórych dyscyplin (np. dla siatkarzy) bony obiadowe. Studiowanie na UWM cieszy się dobrą opinią wśród sportowców. W większości studenci wybierają studia dzienne.</p>	
--	--	--	--	---	--

Uniwersytet Warszawski	Uniwersytet	<ul style="list-style-type: none"> • Studenci o wysokich osiągnięciach sportowych uzyskują maksymalną liczbę punktów w postępowaniu kwalifikacyjnym na studia (z trzeciej listy) • Sportowcy mogą uzyskać zwolnienie z zajęć WF • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • W przepisach dotyczących uzyskania Indywidualnego planu studiów nie ma konkretnych zapisów o sportowcach (decyduje dziekan na podstawie nieprecyzyjnych przepisów) • Brak możliwości pełnego zwolnienia z opłat za wybitne osiągnięcia sportowe • Studenci niestacjonarni mogą się ubiegać o obniżenie czesnego o 15% lub 30%. Decyzję podejmuje Rektor w oparciu o opinię AZS (które na podstawie osiągnięć w sporcie danego studenta opiniuje, czy zwolnienie ma obejmować 15% czy 30% czesnego) • Standardowe 	<p>STYPENDIA Na UW nie istnieje stypendium sportowe, tylko nagrody rektorskie dla najlepszych sportowców, które obejmują około 100 osób rocznie. Najniższa nagroda to 800 zł a najwyższa to 3 000 zł. Stypendia rektorskie przyznawane są od 2 roku studiów (wykluczają pierwszorocznych) dla 10% najlepszych studentów z danego kierunku ze względu na 4 kategorie: osiągnięcia w sporcie, średnia ocen, osiągnięcia naukowe (np. publikacje) oraz osiągnięcia artystyczne. Aby otrzymać takie stypendium należy przedstawić osiągnięcia w co najmniej dwóch kategoriach.</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW Możliwe jest ubieganie się o Indywidualny tok studiów. Członkowie AZS mogą oczekiwać od uczelnianego AZS opinii, aby poprzeć podanie. Podanie rozpatruje dziekan odpowiedniego wydziału. Nie ma nadrzędnych ani ministerialnych, ani ogólnouniwersyteckich regulacji dotyczących przyznawania Indywidualnego toku studiów. Liczba osób ubiegająca się taki tok to około 10 osób (to osoby, które zgłaszają się do AZS po opinię i rekomendację). Są to osoby którym uczestnictwo w licznych zawodach i mistrzostwach, lub cały cykl startowy i treningowy, uniemożliwiają uczestnictwo w zajęciach, zaliczanie przedmiotów i zdawanie egzaminów w ustalonym na danym kierunku harmonogramie. Nie wszystkie te prośby zostają pozytywnie rozpatrzone.</p> <p>INNE BENEFITY Na UW istnieje Rada Sportu. Prorektor ds. dydaktycznych jest również prorektorem ds. sportu. W ramach AZS na Uniwersytecie istnieją reprezentacje około 40 dyscyplin sportowych,</p>	<p>Aby otrzymać stypendium rektora należy przedstawić osiągnięcia w co najmniej dwóch z 4 kategorii.</p> <p>Nie istnieje na UW stypendium sportowe. Stypendia rektorskie przyznawane są od 2 roku studiów (wykluczają pierwszorocznych). Nie są prowadzone żadne statystyki na temat liczby studentów-sportowców na UW. Brak danych o osiągnięciach sportowych od kandydatów na studentów. Podczas rekrutacji na studia brak jakiegokolwiek rubryki w zgłoszeniach dotyczących specjalnych osiągnięć, również sportowych, w związku z tym możliwe jest że na UW znajdują się</p>
-------------------------------	-------------	--	---	--	--

				<p>oznacza to jednak, że studenci uprawiający sporty z innych dyscyplin, niereprezentowanych w tej grupie, nie przynależą do AZS i nie są w ramach UW w żaden sposób zrzeszeni. AZS ma 4 pracowników na UW wspierających studentów-sportowców.</p>	<p>osoby z wysokimi ogólnosportowymi osiągnięciami w sporcie, a nikt nic o tym nie wie. Władze uczelni nie wiedzą dokładnie, jaki jest odsetek studentów-sportowców na UW.</p> <p>W ramach AZS brak sekcji, która zajmowałaby się paraolimpijczykami.</p> <p>Nie jest prowadzona rekrutacja/promocja uczniów-sportowców w szkołach mistrzostwa sportowego; nie wskazuje się ani zalet równoczesnego studiowania i trenowania, ani możliwości godzenia studiów z karierą sportową.</p>
Prywatne Szkoły Wyższe					
Akademia Leona Koźmińskiego	Prywatna Szkoła Wyższa	Odmowa dostępu do dokumentów	Odmowa dostępu do dokumentów	Lakoniczna rozmowa – respondent oświadczył, że nie ma wiele do powiedzenia, ponieważ sposób traktowania sportowców niczym nie różni się od sposobu traktowania pozostałych studentów.	Lakoniczna rozmowa – brak współpracy.

<p>Szkoła Wyższa Pawła Włodkowica w Płocku</p>	<p>Prywatna Szkoła Wyższa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwolnienie z WF dla wybitnych sportowców • Indywidualna organizacja studiów dla wybitnych sportowców • Standardowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Stypendium rektora za wysokie osiągnięcia sportowe wymaga reprezentowania uczelni w zawodach • Standardowe 	<p>Mimo wielokrotnych prób nie udało się nawiązać kontaktu telefonicznego z uczelnią.</p>	<p>Brak osoby, która zajmowałaby się sprawami sportu na uczelni.</p>
<p>Uczelnia Techniczno-Handlowa im. H. Chodkowskiej</p>	<p>Prywatna Szkoła Wyższa</p>	<p>Strona internetowa obecnie jest w przebudowie (aktualnie brak dostępu do regulaminów – 17.11.2015)</p>		<p>STYPENDIA Sportowcy mają możliwość ubiegania się o stypendium sportowe z puli stypendiów rektorskich. Jest to stypendium niezależne, przyznawane według wyznaczonych kryteriów. Nie zależy od średniej, przyznawane jest od 5 miejsca w zawodach międzynarodowych oraz od 3 miejsca w zawodach krajowych. Wybitni sportowcy mają możliwość uzyskania wsparcia finansowego od prezydenta uczelni jako prywatnego sponsora(np. drużyna siatkarki otrzymała dodatkowy sprzęt sportowy – dresy, obuwie, torby itp.).</p> <p>INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW Student wyróżniający się osiągnięciami sportowymi może ubiegać się o Indywidualny tok studiów oraz Indywidualny tok sesji egzaminacyjnej (decyzję podejmuje dziekan na wniosek studenta). Respondentka nie chciała dłużej rozmawiać, odwoływała się i odsyłała do regulaminu, który jest niedostępny obecnie na stronie (strona w przebudowie).</p>	

ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH

METODOLOGIA BADANIA JAKOŚCIOWEGO

W ramach jakościowej części badania przeprowadzono dwa wywiady fokusowe (jeden z uczniami wybranej szkoły sportowej i jeden ze studentami) oraz 30 wywiadów indywidualnych (bezpośrednich i telefonicznych) ze sportowcami studiującymi i/lub pracującymi. Kontakt uzyskano za pośrednictwem polskich związków sportowych i Ministerstwa: próba miała charakter czysto dostępnościowy. Z uwagi na trudności w kontaktowaniu się ze sportowcami zrezygnowano z prób równoważenia liczby respondentów ze względu na uprawianą dyscyplinę. W rezultacie w próbie nadreprezentowani są zawodnicy uprawiający żeglarstwo, badminton, szermierstwo i lekką atletykę. Podobnie jak w przypadku badania ilościowego, badanie nie objęło reprezentantów sportów zespołowych, co ma wpływ na możliwość generalizacji jego wyników.

Celem badań fokusowych było wychwycenie kwestii, które należy poruszyć w ankiecie oraz w wywiadach indywidualnych. Z fokusów sporządzono transkrypcje (w załączeniu); warto jednak podkreślić, że sporo informacji dodatkowych badacze uzyskali w trakcie rozmów nieformalnych, po zakończeniu nagrania. Informacje te również wykorzystano w analizie, zwłaszcza w procesie formułowania rekomendacji.

W uzgodnieniu z Zamawiającym zrezygnowano z przeprowadzenia wywiadu fokusowego z pracującymi sportowcami ze względu na niemożność uzgodnienia pasującego terminu spotkania, co pośrednio świadczy o tym, jak bardzo wypełniony jest tygodniowy harmonogram tych osób. Cel badawczy osiągnięto dzięki przeprowadzeniu 30 wywiadów indywidualnych; wywiady prowadziło równolegle trzech badaczy w dniach 23 listopada – 6 grudnia 2015 r. Na podstawie 25 nagrań wywiadów sporządzono robocze notatki zawierające cytaty. Koordynatorka badania zakłada, że materiał badawczy uzyskany w trakcie badania stanie się podstawą jednej pracy magisterskiej i jednej pracy licencjackiej na temat kariery dwutorowej sportowców, które zostaną udostępnione Ministerstwu.

Sportowcy chętnie umawiali się na wywiady i chętnie odpowiadali na pytania dotyczące organizacji codziennego życia; sposobów łączenia nauki i sportu, a czasem również i pracy; wsparcia, jakie uzyskują od rodziny, trenera, związku, uczelni, pracodawcy i innych osób i instytucji; specyficznych trudności oraz planów na przyszłość. W większości wywiadów samoistnie dominował jednak wątek łączenia sportu z nauką w szkole wyższej.

Tab. 5. Lista respondentów w ramach wywiadów indywidualnych (w kolejności przeprowadzania)

DYSCYPLINA	STUDIJE (T/N)	PRACUJE (T/N)	PŁEĆ	WIEK
PARAJĘDZIECTWO (PARAJĘDZIE)	N	T	M	30
ŻEGLARSTWO (WINDSURFING)	N	N	K	25-30

ŻEGLARSTWO (WINDSURFING)	N	T	M	34
ŻEGLARSTWO	N	T	M	26
ŻEGLARSTWO	T	N	K	26
ŻEGLARSTWO	T	N	M	21
LEKKOATLETYKA	N	T	M	27
BADMINTON	N	N	M	25
LEKKOATLETYKA (RZUT DYSKIEM)	N	T	M	32
SZERMIERKA	N	T	M	31
LEKKOATLETYKA (RZUT MŁOTEM)	N	N	M	26
BADMINTON	T	N	M	19
SZERMIERKA	T	N	K	19
SZERMIERKA	T	N	M	22
SZERMIERKA	T	T	K	22
BADMINTON	T	N	K	20-23
BADMINTON	T	?	M	20-23
TAEKWONDO OLIMPIJSKIE	N	T	M	24
TAEKWONDO OLIMPIJSKIE	T	?	K	20-23
BADMINTON	N (ukończyła)	N	K	26
SZERMIERKA	N	T	K	33
SKOK O TYCZCE	T	N	K	21
LEKKOATLETYKA (SPRINTER, BIEG NA 400 METRÓW)	N	T	M	29
TAEKWONDO OLIMPIJSKIE	N	T	K	25
BADMINTON	N (ukończył)	N	M	29
LEKKOATLETYKA (SKOK O TYCZCE)	T	?	M	20-23
LEKKOATLETYKA (SKOK O TYCZCE)	T	N	M	23
LEKKOATLETYKA (RZUT DYSKIEM)	N (ukończył)	N	M	28
BADMINTON	N (ukończył)	N	M	29

ANALIZA WYWIADU FOKUSOWEGO Z UCZNIAMI SZKOŁY SPORTOWEJ

W wywiadzie grupowym uczestniczyło kilku młodych zawodników będących uczniami tej samej warszawskiej szkoły sportowej. Duża część uczniów szkoły mieszka w internacie.

SPORT SENSEM ŻYCIA

Młodzi ludzie uczestniczący w wywiadzie podkreślali, że sport jest dla nich bardzo ważny: „To całe moje życie”. Faktycznie sport szczerze wypełnia ich harmonogram: poświęcają na treningi dużą część dnia, co skraca ich czas wolny i uniemożliwia częste spotkania ze znajomymi i rodziną. Trenują również w weekendy, a wolny czas poświęcają na naukę.

To też zależy, na którą mam iść do szkoły, wstaję 7.00, 7.30 idę na trening w szkole, trening krótko trwa, 40 minut, szybki, intensywny trening, szkoła, też zależy, do której mam – 14 lub 15, lub 16 i potem trening o 16, albo w szkole, albo jadę do klubu. (fokus)

ŚWIADOMA DECYZJA

Badania ukazały wyjątkowo wysoki poziom świadomości wyrzeczeń wiążących się z karierą sportową i mały poziom roszczeniowości: młodzi sportowcy niewiele narzekali na brak wsparcia.

Moim zdaniem, jeżeli ktoś wybiera ścieżkę sportu, to powinno się to wiązać razem z konsekwencjami, że oczywiście będzie trudniej mu w nauce, ale taką podjął decyzję i trzeba to jakoś pogodzić. (fokus)

Największym problemem w łączeniu nauki i sportu są częste wyjazdy na zgrupowania i zawody sportowe, co powoduje duże braki i zaległości w nauce. Nauka zdaje się być istotną kwestią dla badanych, jednak brakuje im należytego wsparcia psychicznego oraz organizacyjnego, które umożliwiłoby sprawne połączenie sportu z edukacją (należy zwrócić uwagę, że mamy do czynienia z osobami niepełnoletnimi, które nie są przygotowane do tak dużych obciążeń i odpowiedzialności). W praktyce zdają się świadomie decydować na dużą ilość zajęć, jednak zaniedbują przez to chociażby niezbędną w tym wieku dużą ilość snu.

My np. mamy tak, że jak gramy ligę, to mamy tylko w środy mecze i w soboty druga liga, to jest tak, że jak mamy mecze wyjazdowe, to zależy, gdzie mamy. Może być tak, że wrócimy o 23 albo niekiedy wracamy o 2 albo 3 w nocy. Jeżeli jest mecz w sobotę, to nie idziemy, jeżeli jest w środy, to wtedy trzeba iść następnego dnia. (fokus)

Oprócz nauki i treningów badani muszą pilnować kwestii organizacyjnych (np. prosić nauczycieli o możliwość dodatkowej poprawy lub zaliczenia zaległej klasówki).

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Jak jeździmy za granicę na zawody, to była sytuacja, że wyjechaliśmy o 6, na miejscu byliśmy o 18, byliśmy tam 2 dni i jak wracaliśmy, to już byliśmy o 4 w Warszawie i musiałam jeszcze pójść do szkoły, żeby umówić się na poprawę, ciężko. (fokus)

Dość powszechna była też świadomość, że chociaż dotąd radzą sobie z godzeniem nauki i kariery sportowej („póki co jeszcze mi jakoś idzie”, „na razie jeszcze dają radę”), kiedyś będą musieli dokonać zerojedynkowego wyboru między sportem i nauką.

Ja do Mistrzostw Europy sobie odpuściłem, nic prawie nie robię, bo 20 listopada mam Mistrzostwa Europy i już nawet nie dam rady nic poprawić, jestem tylko ten tydzień, wróciłem w piątek ze zgrupowania, w piątek jadę znowu na cały tydzień i potem cały tydzień jeszcze Mistrzostwa, to jest prawie miesiąc. (fokus)

Większość badanych chce godzić sport z edukacją wyższą. Część z nich wskazała, że w przyszłości wybierze studia na AWF, ale niektórzy chcą iść na kierunki studiów niezwiązane ze sportem. Można odnieść wrażenie, że raczej nie traktują sportu jako przyszłego źródła dochodu.

To też zależy, bo jeżeli wyjdzie pewna rzecz, to będę też studiowała i grała. Jest tak, że możliwy jest mój transfer i dłuższa umowa podpisana na wiele sezonów i jeżeli by się udało, to zostałabym w Warszawie i podjęła tu studia, jeżeli nie, to chciałabym wyjechać z Warszawy do Krakowa... Nie, na UJ, na prawo... Jeżeli bym wyjechała, to skończyłabym treningi, jeżeli zostałabym tutaj, to może UKSW, może UW, ale ten sam kierunek. (fokus)

NAUCZYCIELE I SZKOŁA

Młodzi sportowcy podkreślali też brak wyrozumiałości części nauczycieli do wymogów kariery sportowej (konieczność wyjazdów na treningi i zawody):

Niektórzy nauczyciele nie ogarniają, że to jest szkoła sportowa, bo np. przychodzisz po jakichś dwutygodniowych zawodach Polski czy Europy i później pani ma do ciebie pretensje, że ciebie nie było i tego samego dnia każe ci pisać sprawdzian. Przychodzisz pierwszego dnia, kiedy ciebie nie było, mówisz, że nie będziesz pisać, żeby pani dała ci tydzień, a ona ci 1 wstawia, jak nie będziesz pisać. (fokus)

Zależy od nauczyciela, czasami zdarza się taki, że idzie na rękę. Jeżeli ja np. wyjeżdżam, idę do pani od matematyki nie po to, żeby przesuwała sprawdzian, tylko czy mogę do niej przyjść na konsultacje, to też bez problemu. (fokus)

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Uczniowie mogą szukać wsparcia m.in. u wychowawców klas oraz nauczycieli WF. Opieka nie jest jednak regulowana prawnie i wynika jedynie z dobrej woli zainteresowanych sytuacją uczniów. Uczniowie w większości sami zajmują się kwestiami organizacyjnymi (usprawiedliwienia z nieobecności, ustalanie terminów zaległych zaliczeń z nauczycielami itp.).

Jak się trenuje w szkole, to zazwyczaj jest wuefista, to się z nim dogada. (fokus)

Ale jak ktoś nie trenuje w klubie, to raczej nikt nie wie, to dyrektor też raczej nie wie. Moja wychowawczyni w szkole ma mój cały harmonogram, wie o moich zawodach lepiej niż ja – Co w związku z tym? – Nic, czasami jak pojedę i się nie usprawiedliwię. Np. wczoraj z wychowawczynią rozmawiałem, to mnie pytała, czy ma mi usprawiedliwić ten i ten wyjazd, ja mówię, że akurat tego nie ma, a będzie jakiś inny. (fokus)

RZECZYWISTOŚĆ FINANSOWA

Istotną kwestią był również dostęp do finansowania. Najlepsi sportowcy otrzymują wprawdzie stypendia finansowane z budżetu MSiT i wypłacane za pośrednictwem polskich związków sportowych, stypendia samorządowe oraz wsparcie finansowe od klubu, jednak duża część zawodników musi pokrywać koszty sprzętu i wyjazdów na zawody z własnych pieniędzy.

To zależy od tego, którym się jest w rankingu, bo jeżeli ktoś jest za nisko w rankingu i np. pierwsza czwórka ma szansę startować, to związek to zapłaci tylko za pierwszą czwórkę, a tak to trzeba sobie samemu płacić. (fokus)

Pieniądze ze stypendiów przeznaczone są przeważnie na zakup sprzętu oraz finansowe odciążenie rodziny.

Zawsze z tego stypendium się na wyjazd odłoży czy coś, żeby rodziców nie obciążać kosztami, to sami możemy sobie wszystko kupić. (fokus)

WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonego wywiadu można stwierdzić, że w odniesieniu do edukacji sportowców na poziomie szkoły średniej brakuje:

- Dobrego przepływu informacji między zawodnikami a nauczycielami – warto byłoby rozważyć wprowadzenie asystenta sportowego, który czuwałby nad koordynacją treningów i zajęć szkolnych zawodników (mediował w przypadku konieczności nadrabiania zaległości, ustalania terminów sprawdzianów i zaliczeń itd.).

Wtedy jak jest taka sytuacja, że musisz coś zaliczyć po tygodniowym wyjeździe na 1 wyjeździe, to idzie i rozmawia Adwokat sportowców. Każdy by miał swojego, to byłoby super. (fokus)

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Taka osoba, która zajmowałaby się koordynacją wszystkich sportowców i byłaby tylko i wyłącznie od tych spraw, dałaby radę wszystko ogarnąć. (fokus)

Może z zewnątrz, żeby nas nie znała, tylko traktowała jak kolejne przypadki. Chodzi o zastanowienie się nad konkretnym uczniem. (fokus)

- Dobrego przygotowania nauczycieli do pracy z uczniami-zawodnikami – część z nich zdaje się zapominać o tym, że uczniowie poza nauką mają treningi i wyjazdy na zawody/zgrupowania. Nauczyciele w szkole sportowej powinni mieć świadomość, że godzenie profesjonalnej kariery sportowej z nauką wymaga dużej determinacji i wiele pracy. Niektórzy nauczyciele są skorzy do współpracy, inni zupełnie nie zwracają na to uwagi.
- Dobrej opieki medycznej (fizjoterapii) jako wsparcia dla kariery sportowej – w szkole jest tylko pielęgniarka, która nie jest lekarzem medycyny sportowej, a opieka w klubach nie zawsze jest dostępna (a prywatna jest droga).
- Wsparcia finansowego dla zawodników o niższych lokatach w rankingach (kluby opłacają zawody kilkorga pierwszych z listy, reszta musi za wyjazdy płacić sama).

ANALIZA WYWIADÓW ZE STUDIUJĄCYMI I/LUB PRACUJĄCYMI SPORTOWCAMI

Uwaga: w ramach analizy łącznie potraktowaliśmy wypowiedzi uzyskane w ramach wywiadów indywidualnych i wywiadu fokusowego ze studiującymi sportowcami.

Indywidualne wywiady jakościowe miały charakter częściowo ustrukturyzowany (badacze posiłkowali się listą dyspozycji/informacji, które mieli uzyskać od każdego z respondentów, jednak zostali poproszeni o elastyczne dostosowywanie się do narracji badanego). W wywiadach prosiliśmy badanych o wskazanie osób i instytucji, które w ich opinii dawały im wsparcie w łączeniu sportu i nauki oraz zapewniały specyficzne udogodnienia w łączeniu sportu i nauki; a także powodowały najważniejsze z ich perspektywy utrudnienia. Poniżej przedstawiamy główne wątki, które pojawiły się w trakcie rozmów.

RODZINA: WSPARCIE EMOCJONALNE I FINANSOWE

Badani często wspominali, że rodzice kładli duży nacisk na naukę i podkreślali niepewne perspektywy zawodowe w obszarze sportu.

Przy podjęciu decyzji o studiach sama podjęłam decyzję, żeby zostać w Szczecinie, rodzina nawet i chciała, żebym pojechała do Wrocławia, nauka była dla nich bardzo ważna, ale stwierdziłam, że wiązałoby się to z rezygnacją ze sportu. (żeglarstwo)

*Szermierka jest sportem głowy, nie można się tylko tak na niej skupić, bo można zwariować. Byłam tak w domu wychowana, że **mama mi powtarzała, że sport to się może kiedyś skończyć, może być kontuzja, muszę się uczyć, miałam to wpojone***

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

od małego, że oprócz tego, że trenuję, to muszę coś jeszcze zrobić. Choć na AWF mi pozwoliła pójść, po sportowej podstawówce nie pozwoliła mi iść do liceum sportowego. Najtrudniejsze zderzenie było w liceum. Więcej mnie nie było niż było, w liceum jest inny system, ponieważ byłam w liceum tak oceniana, a nie inaczej, to też się nie przykładałam, było mi obojętne. Musiałam się uczyć, bo to było dobre liceum, musiałam pozaliczać. Byłam przyzwyczajona, że mi nikt nie idzie na rękę. Być może dlatego łatwiej mi było na studiach. (szermierka)

W przypadku dorosłych sportowców charakterystyczny był odłożony w czasie moment usamodzielnienia finansowego. Badani akcentowali też znaczenie wsparcia finansowego ze strony rodziny: „w dużej mierze to rodzina mnie utrzymuje”, „po kontuzji ciężar utrzymania spadł na rodziców”.

TRENER NA KAŻDĄ NIEPOGODĘ

W wypowiedziach wielu sportowców na pierwszy plan wysuwała się postać trenera. W trakcie wywiadu fokusowego jeden z respondentów (badminton) podkreślił, że trener sam wyszukiwał mu w Internecie stypendia, wypełniał wnioski i dbał o ich dostarczenie, tym samym zapewniał swojemu podopiecznemu podstawowe bezpieczeństwo finansowe. Jak się okazuje, trenerzy nierzadko angażują się w życie swoich podopiecznych nie tylko emocjonalnie, ale również finansowo:

Była raz taka sytuacja, że zadzwoniłam przed ważnymi zawodami do trenera z płaczem, że zbliżają się za kilka dni zawody, a nigdzie nie ma w klubie takiej tyczki, jaką potrzebuję. Więc trener za własne pieniądze kupił mi tę tyczkę, żebyśmy mogła wystartować na halowych zawodach. (lekkoatletyka)

Kilku badanych podkreśliło też, że ich trenerzy otrzymują wynagrodzenie zupełnie nie oddające skali ich poświęcenia lub nie otrzymują go w ogóle. W przypadku znanej zawodniczki szermierki obydwaj opiekujący się nią trenerzy pracują nieodpłatnie.

Trenerzy nierzadko zachęcają do nauki i motywują do zwiększonego wysiłku, gdy młodzi sportowcy mają kłopoty z łączeniem jej ze sportem. Można nawet zaryzykować stwierdzenie, że zaangażowanie trenera niejednokrotnie decyduje o pozostaniu zawodnika w sporcie.

Trener bardzo nas namawiał, żebyśmy się uczyli, i bardzo kibicował, kiedy się broniliśmy, ponieważ tak naprawdę studia są dla nas pewną odskocznią. Nie myślimy cały czas o żeglarstwie, tylko możemy zająć się czymś innym i rozwijać swoje szare komórki. (żeglarstwo)

Na drugim roku nie miałam stypendium, bo na pierwszym roku miałam trudności w łączeniu sportu z nauką i nawet myślałam o rzuceniu studiów, ale trener przywołał mnie do porządku. Mam niesamowite szczęście, niewiele jest takich przypadków, żeby trenerzy się tak angażowali, zwłaszcza, że robią to charytatywnie. Dopiero na trzecim roku zdobyłam stypendium rektora dla najlepszych studentów, ale tu najpierw trzeba mieć odpowiednią średnią, a potem sportem można sobie dobić punkty. (lekkoatletyka)

Mój trener ma takie powiedzenie, że może się założyć, że gdybyśmy nie trenowali, to nauka szła by nam dużo gorzej. Jak ma się tyle zajęć, to po prostu trzeba być dobrze zorganizowanym. (tucznictwo)

W okresie studiów najbardziej wspierali mnie trenerzy kadry narodowej, z którymi spędzałem najwięcej czasu (czasem ponad 200, 230 dni w roku w sezonie). Motywowali do tego, żeby, jak mamy czas i możliwości, to żebyśmy w przerwach między zgrupowaniami próbowali te przedmioty zaliczać, tak żeby powoli przechodzić na wyższy etap studiów. (żeglarstwo)

Żyjemy w takim kraju, gdzie wykształcenie jest ważne i trenerzy też to rozumieją, jeżeli nie przeginamy jako zawodnicy. (badminton)

Trener zawsze wymagał pełnego poświęcenia [dla sportu], ale też zawsze zachęcał, żebyśmy cokolwiek robili, czegokolwiek się uczyli. (żeglarstwo)

Nie ma nikogo takiego [kto pomagałby w łączeniu treningów z nauką], bardzo dużo zależy od nas i od motywacji trenerów. Łączenie intensywnych treningów ze studiami jest możliwe, ponieważ trenerzy są elastyczni i umawiają się z zawodnikami indywidualnie. (szermierka)

Co ważne, w wypowiedziach sportowców niemal nigdy nie pojawiał się wątek związku czy organizacji sportowej jako instytucji zapewniającej wsparcie w łączeniu sportu z nauką. Związek sportowy lub klub pojawiał się na marginesie wypowiedzi jako „dostarciciel zasobów”: sprzętu sportowego i podstawowego finansowania wyjazdów sportowych, rzadziej np. czynszu za mieszkanie lub stypendium. Sportowcy dość często podkreślali też, że woleliby otrzymywać finansowanie wprost z Ministerstwa, bez pośrednictwa związków, które ich zdaniem niezbyt gospodarnie dysponują środkami.

CHARAKTER UCZELNI A ŁĄCZENIE KARIERY SPORTOWEJ I NAUKI

We wszystkich wywiadach badani oceniali warunki studiowania na własnych uczelniach w kontekście możliwości łączenia kariery sportowej i nauki.

AWF: jedyny słuszny wybór?

Co ciekawe, w wywiadach dość często samorzutnie pojawiał się wątek akademii wychowania fizycznego, również wśród tych osób, które nie studiowały na AWF, być może z powodu przekonania (uzasadnionego w dużej mierze), że ten typ szkoły wyższej jest naturalnym wyborem dla sportowca zamierzającego studiować.

Wybrałam studia na AWF przez to, że nie czułam się tak mocno na siłach, jeżeli chodzi o naukę i wiem, że mogłoby być ciężko połączyć właśnie trenowanie. Jeszcze jakbym była daleko i musiała dojeżdżać; a tak mam na jednym kampusie i uczelnię, i salę szermierczą. Jest mi dużo prościej. (szermierka)

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Kilka osób wprost stwierdziło wręcz, że łączenie sportu i nauki jest możliwe tylko na uczelni sportowej, która „rozumie potrzeby sportowców” i która oferuje lepsze możliwości pod względem dostępu do infrastruktury sportowej.

Dla mnie czynnikiem było to, że chciałem studiować w tym samym miejscu, w którym trenuję. Zależało mi na tym, żeby to była akademia wychowania fizycznego, żebym mógł uzyskać indywidualny tok studiowania, co pozwoliłoby mi łączyć trenowanie ze studiowaniem. (szermierka)

Niektórzy sportowcy studiujący na akademiach WF podkreślali jednak, że wbrew oczekiwaniom uczelnie te nie zawsze idą sportowcom na rękę, co – ich zdaniem – wynika ze zbyt dużej liczby studentów wymagających wyjątkowego traktowania. Akademie muszą realizować program nauczania, tymczasem aktywni sportowcy, ciągle wyjeżdżający na zgrupowania i zawody, utrudniają pracę wykładowcom i funkcjonowanie administracji.

*Większość wykładowców nie patrzy na to, że sportowiec, tylko tak negatywnie patrzy: „myśli, że może mieć nieobecności i będzie chodził sobie w kratkę”, więc mówią, że mam chodzić na wszystkie wykłady, bo inaczej nie zaliczę. Tak się zdarzyło i musiałem odrabiać, dziennie musiałem biegać na zajęcia i później znowu na trening wracać, bo inaczej wykładowca mówił, że mnie nie dopuści. Ostatnio miałem wyjazdy co miesiąc i też np. zdarzył się okres, że kiedy były przygotowania, były też zaliczenia, więc nie mogłem być na tych zaliczeniach. Termin ITS jest do 15 września, a ja wróciłem z Mistrzostw Świata właśnie 15. Dali mi trzy dni, żeby zaliczać. **Na AWF jest wielu sportowców, każdy sportowiec ma jakieś osiągnięcia i wielu jest wybitnych, więc to nie jest nic nadzwyczajnego, każdy praktycznie jest tak samo traktowany**, choć teraz jest chyba więcej takich rekreacyjnych sportowców niż zawodowych. Na zaocznych chyba tylko ja jestem z ITS-em, więc też inaczej może na to patrzę, ale raczej to nic specjalnego. Miałem taką sytuację we wrześniu, że byłem na Mistrzostwach Europy i nie było mnie na pierwszym zjeździe, który trwał dziewięć dni pod rząd i nie byłem na siedmiu z nich. Mówię, że byłem na Mistrzostwach, bo musiałem jechać, a ich to nie interesuje, muszę odrobić, bo inaczej nie ma możliwości w ogóle kontynuowania tego semestru, bo i tak muszę nadrabiać ten materiał. Poszedłem do dziekana, w efekcie musiałem chodzić na studia dzienne, dogadałem się z każdym z wykładowców, że nadrobię materiał i jak zaliczę egzamin, to jakoś tę nieobecność mogę uratować. W większości przypadków poszli mi na rękę, dali możliwość jakoś nadrobienia, ale też było tak czasami, że nieugięty był wykładowca i albo na swoim postawił, albo i tak mnie oblewali, trudne są sytuacje, ale w większości dałem radę wybrnąć na moją korzyść. (badminton)*

Jedna z respondentek podkreśliła też, że na jej uczelni zupełnie inaczej traktowani byli sportowcy odnoszący sukcesy, zwłaszcza olimpijczycy. Ta sama respondentka była zdania, że fakt, że na AWF-ach studiuje głównie osoby aktywnie uprawiające sport, może wbrew oczekiwaniom utrudniać łączenie kariery sportowej i nauki. Uczelnie, na których sportowcy stanowili wyjątek, częściej decydowały się na ich uprzywilejowane traktowanie (*nota bene*, wniosek ten potwierdziły wywiady z przedstawicielami uczelni).

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ogólnie całego okresu studiów nie wspominam najlepiej. Wybrałam AWF, ale nie była to moja wymarzona uczelnia. Chciałam iść na jakiegokolwiek studia, a wydawało mi się, że na AWF-ie łatwiej będzie pogodzić naukę ze sportem. Ale wcale nie było aż tak łatwo i wcale nie było tak, że sportowcom pomagali... Jak się jest olimpijczykiem, jak się ma medale z Igrzysk to faktycznie uczelniom zależy na takich osobach, bo wszędzie się nimi chwali i ogólnie można studiować sto lat, i [uczelnia] na wszystko się godzi... Ale z kolei jak się jest jakimś sportowcem, w czołówce, dajmy na to w najlepszej dziesiątce zawodników na świecie, ale medali nie przynosi się rok w rok, nie jest się olimpijczykiem, to traktują cię jak zwykłego sportowca. Moi znajomi, którzy studiowali na uniwersytecie, mieli dużo, dużo gorsze wyniki ode mnie, a byli traktowani jak nie wiadomo co, bo byli [jedynymi] sportowcami na tej uczelni, dostawali stypendia... Uczelnia po prostu cieszyła się, że ma jakichkolwiek sportowców. (żeglarstwo)

Jak zaczynałam na AWF to było straszne, zwłaszcza że na 1 roku nie dostałam indywidualnego toku studiów, więc musiałam odrabiać wszystko jak leci. Nawet jak wyjeżdżałam gdzieś, to później siedziałam nie wiadomo do której na tej uczelni. AWF, uczelnia dla sportowca, ale byłam zmęczona, bo tych zajęć sportowych mnóstwo. (szermierka)

Ta sama zawodniczka dodaje, że z trudnością łączyła udział w zawodach ze studiowaniem, głównie ze względu na dużą liczbę zajęć praktycznych i brak życzliwego podejścia ze strony wykładowców.

Ciężko było normalnie chodzić na zajęcia. Sporo jest zajęć praktycznych, które trzeba odbyć, znajomi czasem samą obecnością tylko zaliczali, a ja przez to, że na przykład wracałam gdzieś tam z zagranicy, nie było mnie na czterech pierwszych zajęciach w semestrze, bo akurat tak mi się zawsze zaczynał sezon, byłam od razu na straconej pozycji. Już mi stwarzali wszyscy problemy, jakieś dziwne zaliczenia o dziwnych porach. Szczerze powiem, że nie byłam w stanie chodzić na zajęcia, nawet mając ten indywidualny tok szkolenia przez całe studia, nie byłam w stanie być te 30%, bo tyle było wymagane na niektórych zajęciach, żeby po prostu zaliczyć te przedmioty. Albo na przykład przychodziłam na zajęcia – specjalnie sobie sprawdzałam, kiedy dany wykładowca ma konsultacje, żeby porozmawiać, albo coś zaliczyć – przychodziłam, a tam drzwi były zamknięte, albo dzień wcześniej wykładowca zmienił termin konsultacji na inny dzień. Myślę, że to najbardziej mnie zniszczyło na tym AWF, że nie miałam możliwości zaliczać przedmiotów, mimo że umiałam. (żeglarstwo)

Nieobecności, potem jakieś tam szukanie terminów, nie każdemu to pasuje, a to za późno, a to kombinowanie, że trzeba było jakieś zajęcia odrobić. Po prostu no życie z kalendarzem w ręku i chodzenie, i proszenie się, żeby do jakiejś grupy się przepisać na pół roku. Po prostu trzeba było na głowie stawać, żeby sobie tam to wszystko pogodzić, ale dało się. Też miałem może trochę łatwiej, że nie byłem na AWF-ie, że takich jak ja było mnóstwo, tylko byłem takim wyjątkiem i tak mniej więcej mnie już w liceum, na studiach kojarzyli i raczej starali się pomóc. Nie zawsze to było możliwe, no bo ktoś tam miał zajęcia jeden semestr i koniec, ale wydaje mi się, że było mi łatwiej właśnie przez to, że nie byłem na AWF-ie. (szermierka)

Na architekturze byłam jedyną sportsmenką na roku, miałam o tyle łatwiej, że jak mówiłam, że trenuję wyczynowo i gdzieś jadę, a miałam wtedy wyniki, to jedną dziewczynę łatwiej zapamiętać, niż jak w każdej grupie jest jakaś gwiazda sportu. Jak pytałam ludzi z szermierki nie z AWF, to mówili, że łatwiej [studiować na innej uczelni niż AWF]. To też chyba zależy od razu od wykładowcy, [wiedzieli] jaki jest ze mną problem, że będę wyjeżdżać, i też wiedziałam, kiedy mnie nie będzie, kiedy będę wyjeżdżać i kiedy mogę zaliczyć. (szermierka)

Badani sportowcy często podkreślali, że przy wyborze uczelni dużą rolę odgrywała współpraca klubu z daną uczelnią. *Nota bene*, potwierdziły to wywiady z przedstawicielami uczelni, zwłaszcza z mniejszych ośrodków akademickich, którzy wskazywali, że nierzadko to kluby kierują do nich swoich zawodników.

Uczelnie prywatne bardziej wspierające?

Niektórzy sportowcy otwarcie przyznawali, że wybierali uczelnie prywatne ze względu na to, że spodziewali się mniejszego obciążenia nauką i większej wyrozumiałości ze strony wykładowców.

Miałem ITS przez cały czas trwania studiów. Uczelnia [niewielka uczelnia prywatna] była przychylna i z tego powodu ją wybrałem. Nie chciałem trenować pod presją. Wcześniej byłem [na jednej z większych publicznych uczelni] i nie udawało mi się pogodzić studiowania na dobrej uczelni ze sportem. (badminton)

W środowisku warszawskich sportowców famę uczelni szczególnie wspierającej sportowców ma Akademia Leona Koźmińskiego. Uczelnia zbiera informacje o sportowcach już na etapie rekrutacji, kładzie duży nacisk na wspieranie studiujących sportowców i podkreśla swój sportowy charakter w komunikacji marketingowej.

Zeszły rok był taki, że w trzecim semestrze nie było mnie prawie wcale. Byłam na jednym zjeździe. Dostałam w szkole indywidualne zajęcia – moja szkoła bardzo sportowcom pomaga. Jak mam problem, to idę do kierownika ds. sportu i on mi pomaga. Wykładowcy nie robią mi problemu z zaliczaniem zajęć wtedy, kiedy nie ma mnie na zajęciach, tylko po prostu muszą to sama uzupełnić, więc wtedy wchodzi w grę siedzenie i ogarnianie całego tematu. Kilku przedmiotów nie mogłam zaliczyć, to było tak, że większą niż ustawowo miałam tą liczbę przedmiotów niezaliczonych. Wtedy kierownik ds. sportu poszedł do kierownika dziekanatu, zostało złożone pismo do dziekana i po rozpatrzeniu indywidualnie dziekan wyraził na to zgodę, że mogę robić dwa semestry naraz. Przez fakt, że mogą powiedzieć, że mają dobrych sportowców u siebie na uczelni, to mają coś z tego, w sensie, że może to jakiś prestiż albo dofinansowanie. I raczej nie narzekał nikt ze sportowców, pływaków jest u nas sporo, piłkarzy. (badminton)

Przypadek ALK był o tyle ciekawy, że w części badania poświęconej analizie dokumentów i rozwiązań dotyczących sytuacji sportowców nie zdołaliśmy dotrzeć do dokumentów (dostęp był zaszyfrowany), a wywiad z osobą odpowiedzialną za funkcjonowanie sportu, której rolę i zasługi podkreślali badani, był krótki i mało konkluzyjny.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ciekawy wydaje się fakt, że niektóre szkoły, również publiczne, przyjmują celową strategię przyciągania sportowców po to, by budować swój wizerunek w oparciu o wyniki na Akademickich Mistrzostwach Polski.

*UAM to raczej przychylna uczelnia, studiowałem tam na dwóch wydziałach, matematyki i informatyki, a zarządzanie jest na wydziale prawa. Zresztą UAM dosyć wysoko stoi w rankingach, jeśli chodzi o sport. Teraz wybudowali nowy kampus, to jest tam teraz dużo obiektów sportowych. **Ta uczelnia na pewno patrzy na sport, to jest dla mnie też korzyść.** A za te punkty w rankingu z całej Polski to są dodatkowe dofinansowania, to i dla nich jest to też korzyść. U nas jak na początku zaczynałem informatykę i jak ten badminton się przedzierał, to oni nam obiecali, że jak przyjdziemy i stworzymy tą grupę, a im chodziło o AMP, i jak będziemy zdobywali medale, to będziemy zwolnieni z czesnego i faktycznie się z tego wywiązywali. Oczywiście są uczelnie, które patrzą na to mniej lub bardziej przychylnie, ale ja pod tym względem nie mogę na Uniwersytet narzekać. (badminton)*

Kluczowa indywidualna organizacja studiów

Przystępując do badania zakładaliśmy, że studium sportowcy mogą częściej wybierać studia zaoczne jako mniej obciążające czasowo. Okazało się jednak, że w grupie badanych dominowały osoby studiujące dziennie, ponieważ treningi i wyjazdy na zawody w wielu dyscyplinach odbywają się w weekendy. Studium sportowcy starali się dopasować naukę i karierę zawodową, wykorzystując formalne możliwości swobodniejszego organizowania toku nauki, które najczęściej przybierały postać Indywidualnego toku studiów (ITS).

Problemem jest przede wszystkim brak czasu, wyjazdy kolidujące w zasadzie non stop z zajęciami, to przede wszystkim wszyscy mają ten sam problem. Jeśli ma się indywidualny tok studiów, to da się to pogodzić. W innych terminach mogłem zdawać egzaminy, [w grę wchodziło] indywidualne umawianie się z wykładowcami. Po prostu umawiałam się umawiałam, mówiłam, że mam ten Indywidualny tok studiów i jakoś tak mi szli na rękę. Można mieć mniejszą ilość obecności, egzaminy trzeba mieć tak samo zaliczone, ale jest mniejsza liczba godzin i nie trzeba być na wszystkich ćwiczeniach, wykładach. (badminton)

Najtrudniejsze było wszystko tak ze sobą zgrać, na przykład jak miałem laboratoria czy zajęcia praktyczne to po prostu to pogodzić, żeby być na obozie, a później to nadrobić. Jediną ulgę, jaką miałem, to mogłem zaliczać lub odrabiać zajęcia z innymi grupami. (lekkoatletyka)

Niektórzy sportowcy wybierali również studia, które ze swej istoty zakładają, że student będzie indywidualnie kształtował organizację studiów.

Studiuje dziennie, więc weekendy mam wolne od zajęć, a zawody są właśnie w weekendy, więc nie mam problemów. Mam wolne piątki akurat, bo sama sobie

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

ustawiam plan, więc sama mogę go ułożyć tak, żeby mi pasowało. Wszyscy mają indywidualny, bo to są Międzywydziałowe Studia i tam każdy sobie jakby sam ustawia plan, więc ja go mogę zrobić jak chcę. Jeżeli mam tak, że nie ma mnie przez tydzień czy coś takiego, to zwykle się da załatwić, wykłady mam nieobowiązkowe tak ogólnie, jakieś mam ćwiczenia, to przynoszę zwolnienie, zwykle to się da jakoś tak. Zwykle nie mam problemu, mam wydział taki wyrozumiały, że nie ma problemu, muszę nadrabiać potem. Albo załatwiam sama, albo u nas na MISMaP-ie funkcjonuje coś takiego, że każdy student MISMaP-u ma kogoś takiego jak „opiekun naukowy”. To jest taka osoba, jakiś wykładowca, ktoś z uczelni, który ci podpisuje ten twój plan studiów. W większości przypadków to musi podpisywać papierki jakieś, ale ja mam taki dobry kontakt z tym moim opiekunem i on mi pomaga w niektórych rzeczach, czasem jak mam jakiś problem, że muszę się dopisać na jakiś przedmiot nie w terminie, to on mi w tym pomaga. (łuczniactwo)

Duże znaczenie mają również niestandardowe formy nauczania, zwłaszcza nauka na odległość (e-learning) oraz ułatwiony dostęp do materiałów. Na potrzebę upowszechniania e-learningu wskazywali niemal wszyscy badani przez nas sportowcy.

Dużo zależy od uczelni, bo ja na Koźmińskim mam wszystko w Internecie, wykładowcy wrzucają wszystkie materiały. Zależy, który wykładowca, ale większości wszystko co potrzebuję – jest. (badminton)

Studiujący sportowcy podkreślali, że indywidualny tok nauki oraz elastyczne formy nauczania powinny być standardem na wszystkich uczelniach. Brak takich udogodnień z ich perspektywy jest podstawową barierą w łączeniu kariery zawodniczej i studiowania.

Prosportowi wykładowcy

Jednak ogólnie rzecz biorąc, znacznie ważniejsze niż formalne uregulowania jest życzliwe, wspierające nastawienie administracji uczelni: „prosportowy rektor”, „wyrozumiali wykładowcy”, „niezłśliwe panie w dziekanacie”.

Wszelkie przesunięcia, zaliczenia, nieobecności zaliczam na dyżurach przy dobrej woli nauczycieli akademickich. Ale jeszcze nigdy nie spotkałam się z odmową. W łączeniu sportu ze studiowaniem świetnie sobie radzę, nauczyciele są przychylni i chociaż nie mam ITS nie widzę różnicy. (lekkoatletyka)

To zależy, na kogo się trafi. Jeśli ma się szczęście i trafi się na przychylnych ludzi i przychylnych wykładowców, to myślę, że to nie ma problemu, żeby pogodzić. Ale niektórzy, nie powiem, zdarzało mi się trafić na niezbyt sympatycznych, że niektórzy wykładowcy traktowali sportowców, no wiadomo, nieprzyjaźnie. O, może jakieś zaliczanie przez Internet. To było jakiś czas temu, ale po prostu jakieś takie podejście, żeby było bardziej sprzyjające, odgórnie to nadane czy coś. Największy problem jest z tymi nieobecnościami. Ale wszystko jest do zrobienia, jak są chęci. (badminton)

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Większość wykładowców była wyrozumiała i starali mi się pomóc, i dawali mi materiały, albo konsultowali tytuły książek, z których powinnam się nauczyć. (żeglarstwo)

Najważniejsza osoba na studiach to pani prodziekan: pierwsza wyciągnęła rękę, pokazała, jak pisać pisma. Teraz zmieniła się władza i jest trochę trudniej, ale wszystkie pisma prędzej czy później są zaakceptowane. Sama sobie kreuję jak te moje studia mają wyglądać.

Jak nie mogłem być w danym dniu zaliczenia, to się umawiałem wtedy, kiedy byłem. Wykładowcom to pasowało - umawiałem się z nimi jak wykładowcy mieli okienka czy na dyżury, to chodziłem i zaliczałem. Bywali tacy wykładowcy, z którymi musiałem się bardziej starać, żeby się umówić, ale wszystko się udało. Dziekan wiedział, co robię, wiedział, że jestem w kadrze narodowej i był mi przychylny. (lekkoatletyka)

Studiuję dziennie, ale jest to moje studiowanie ułatwione, bo nie ma mnie praktycznie w ogóle w Szczecinie. Dziekan naszej uczelni jest bardzo prosportowy – dziwne, gdyby nie był na kierunku [wychowanie fizyczne]. Zawsze wsparcie w dziekanacie, jakieś tam pismo o przedłużeniu sesji jest rozpatrzone pozytywnie. Bez tego moje studiowanie zakończyłoby się fiaskiem. Mam taki Indywidualny plan czy organizację studiów, oczywiście wszystko muszę zaliczyć, tylko nie muszę być na wykładach i na 50% zajęć. (lekkoatletyka)

Miałem IOS [Indywidualną organizację studiów] i szkoła dosyć przychylnie patrzyła na sportowców. Swego czasu mieliśmy dosyć silną grupę badmintonistów, zdobywaliśmy medale na Akademickich Mistrzostwach i uczelnia miała profity za Akademickie Mistrzostwa Polski drużynowych. Ja występowałem bardzo dużo na AMS, zdobyłem kilka medali tam właśnie w barwach Uniwersytetu, dlatego miałem mieć IOS. Wykładowcy w większości dosyć przychylnie na to patrzyli, nie stwarzali problemów. A ci, którzy stwarzali, to trzeba było mieć więcej podejść do egzaminów, jakieś odrabianie zajęć, ale w większości nie było problemów. IOS dawało takie przywileje: dziekan się zgadzał na to, że mogłem zdać egzaminy w innym terminie niż cały rok, nie musiałem mieć obecności, jeśli była wymagana. Niektórzy twierdzili, że ich to nie interesuje i czasami się rezygnowało z jakiegoś wyjazdu i coś odrabiało, ale to były pojedyncze sytuacje, że jakoś można to było pogodzić. (muay thai)

Siła w koleżeństwie

Niemal wszyscy badani sportowcy podkreślali, że przy nadrabianiu zaległości ogromnie ważna była pomoc innych studentów.

Przed rokiem 2012 faktycznie musiałam zrezygnować z treningu, żeby się uczyć. Dzisiaj moje podejście się zmieniło, ale też pojawiły się nowe problemy, ponieważ wszyscy ludzie z mojej grupy poszli dalej, więc automatycznie

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

zostałam odcięta od notatek. Kiedy nie masz dostępu do przepływu informacji to jest dużo trudniej na studiach: musiałam sama szukać w książkach informacji, pytać wykładowców o drobne sprawy, które dla reszty studentów mogły być oczywiste. (żeglarstwo)

Wykorzystywało się też znajomości z innymi studentami, którzy pomagali, dawali notatki, rozumieli moją sytuację, ale przy dyscyplinie i organizacji to jest do zrobienia. No i nauka oczywiście, jak się zdawało w pierwszym terminie, to się przekładało na to, że można było więcej trenować, nie trzeba było jeździć na poprawki. (badminton)

PIENIĄDZE TO NIE WSZYSTKO, ALE STYPENDIA TO PODSTAWA

W niemal wszystkich wywiadach samorzutnie pojawiał się wątek słabego dofinansowania polskiego sportu. Młodzi sportowcy wspominali o braku sprzętu, utrudnionych możliwościach wyjazdu na zgrupowania i treningi. Stosunkowo często składali to na karb niewłaściwej polityki finansowej związku sportowego: niegospodarnego zarządzania pieniędzmi, braku planowania. Na przykład jeden z badanych wspominał, że jego związek zbyt często kupuje bilety lotnicze tuż przed wyjazdem na zawody, co naturalnie sprawia, że są one znacznie droższe. W odczuciu respondenta lepsze planowanie umożliwiłoby wyjazd większej grupie sportowców.

Warto zaznaczyć, że w przypadku większości dyscyplin, a zwłaszcza dyscyplin niszowych, młodzi sportowcy raczej nie mogą liczyć na sponsorów. Próby znalezienia sponsora są czasochłonne i rzadko przynoszą rezultaty. Lepsze wyniki pod tym względem osiągają jedynie żeglarze.

W kontekście godzenia sportu z nauką podstawowym problemem z perspektywy młodego sportowca są stypendia. Badani wskazywali na trzy główne aspekty tego problemu: a) brak stypendium na 1 roku studiów (stypendium przyznawane jest za wyniki naukowe i sportowe po 1 roku); b) brak zabezpieczenia stypendialnego w przypadku słabszego sezonu lub kontuzji; c) wysokość stypendiów. Brak pieniędzy bywa podstawową barierą w rozwoju kariery sportowej: większość naszych badanych była zdania, że kariera sportowa jest ciężką pracą i powinna być odpowiednio wynagradzana, tymczasem oni często „wegetują za marne pieniądze” lub „trwają w sporcie dzięki mamie i tacie”. Często wskazywali na bardzo restrykcyjny sposób rozdziału stypendiów (np. dalsze niż 5-8 miejsca w zawodach finansowanie jest ucinane), co jest dla nich przyczyną dodatkowego stresu. Pracujący sportowcy podkreślali, że praca zawodowa jest dla nich koniecznością i warunkiem kontynuacji kariery. Nierzadko pojawiał się też wątek konieczności kończenia kariery ze względów finansowych, zwłaszcza gdy sportowiec zakłada rodzinę i pojawiają się dzieci.

A jeżeli chodzi o godzenie [sportu i nauki] to jest ciężko; nie ma z tego dużych pieniędzy na początku. Jest to duże poświęcenie, tym bardziej jak się jest w Warszawie. Ja byłem już w kadrze narodowej, gdy przyjechałem do Warszawy, i miałem akademik załatwiony przez PZLA, także miałem gdzie mieszkać. Chciałem się rozwijać naukowo, miałem niewielkie stypendium klubowe i w dużej mierze rodzice pomagali mi się utrzymać, bo Warszawa jest droga. Ciężko jest z drobnych stypendiów się utrzymać, tym bardziej, że na pierwszym roku studiów nie ma w ogóle stypendiów, co też jest tak nie do końca fair. Oczywiście to też dlatego, że dużo osób by po prostu zapisywało się na 1 rok na studia

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

dzienne i z tego korzystało, a później oczywiście nie studiowało, zdają sobie z tego sprawę, ale wtedy to było dla mnie irytujące. Dopiero po zaliczeniu 1 roku mogłem się o takie stypendium ubiegać. W uczelni interesie jest jednak, żeby ten rok studiów skończyć, żeby być pełnoprawnym studentem, który uczęszcza na zajęcia. Ale **dla mnie było irytujące, bo trenowałem na wysokim poziomie, jednak tego stypendium nie otrzymywałem.** W kolejnych dwóch latach otrzymywałem, to było około 400 zł, na poziomie naukowego, trochę za małe, ale jakoś się dawało radę. (lekkoatletyka)

Stypendia są za niskie zdecydowanie. **Powinien być to sposób na utrzymanie się sportowców, bo poświęcają na to całe życie** i czasami są to już dwa treningi dziennie, więc nie są w stanie nigdzie indziej pracować, jeśli chcą się temu poświęcić w stu procentach. (szermierka)

Czasami zawodnikowi się noga powinie, to już nie dostaje stypendium i wtedy nie dostaje pieniędzy, i często musi kończyć trenowanie. Przydałoby się np. zrobić okres ochronny dla zawodnika, który ma słabszy sezon lub nabawi się kontuzji. **Jak ludzie są zmuszeni finansowo do zakończenia kariery, bo raz im się powinęła noga, to nie jest powiedziane, że nie osiągnęliby czegoś w późniejszym terminie.** (lekkoatletyka)

Z tyłu głowy chodzi mi, że muszę się jeszcze bardziej postarać na tych Mistrzostwach Świata, bo od tego zależy moje być albo nie być. Myślę, że było dla mnie też pewnym rodzajem dodatkowym stresem przed zawodami, a tych stresów i tak zawodnik ma, a **najgorsze jak te stresy są takie typowo życiowe** i stypendium nie zawsze jest adekwatne do tego, jaki się poziom reprezentuje. Jednego roku ma się medal, a drugiego jest się piątym, a wiadomo te widelki, które Ministerstwo Sportu przygotowało są niemiłosiernie, bo po prostu każde miejsce niżej to też dużo mniejsze stypendium mimo tego, że różnica sportowa między pierwszym a piątym jest kosmetyczna. (żeglarstwo)

Takie realia są, a nie inne, które zmuszają nas zawodników do pracy, aby zarobić na pływaniu. Jeszcze parę miesięcy temu byliśmy zadłużeni ze względu na konieczność kupowania sprzętu na wysokim poziomie. To groziło tak naprawdę końcem kariery, po prostu, zakończeniem naszej kariery żeglarskiej i wtedy znalazł się – od lat szukany – ale znalazł się sponsor, który nas wsparł w tym roku 2015 no i my byliśmy w stanie zrobić bardzo, bardzo ambitny program sportowy, tak że naprawdę ten cały sezon 2015 to spędziłem głównie na przygotowaniach do Mistrzostw Europy, na których byliśmy 5 i Mistrzostw Świata, na których byliśmy 14. Wiem, że wyniki może nie są powalające, nie są to medale ale też nie są złe miejsca, jest to progres dla nas i nie jest to wstyd. (żeglarstwo)

Jak zajmuje się np. 9 miejsce i gorzej, to już nie ma wspomaganie finansowego, tzn. zostają obozy sportowe i odżywki. **Ale trzeba też za coś żyć, więc albo trzeba liczyć na rodziców, albo trzeba pracować. A już pracować w pełnym wymiarze i jeszcze robić 3- lub 4godzinny trening, to już trzeba być koniem, o życiu osobistym nie wspominajmy, czy nawet o odpowiednim odżywianiu.** (żeglarstwo)

PLAN B

Zdecydowana większość badanych przez nas sportowców podpisałaby się pod stwierdzeniem jednego z nich: „kariera kiedyś przemija, trzeba mieć plan B”. Zależy im na kontynuacji kariery sportowej, jednocześnie jednak znakomicie zdają sobie sprawę z braku bezpieczeństwa socjalnego, jaki wiąże się z życiem sportowca. Wielu z nich dość wcześnie przekonuje się na własnej skórze, że kontuzja skutkuje nie tylko przerwą w karierze sportowej, koniecznością niekiedy długiej rehabilitacji, ale też utratą stypendium ze związku i z uczelni.

*Dużo było takich zdolnych, którzy albo się dobrze zapowiadali, albo mieli medale po seniorze i trenują w klubach tak troszkę mniej zawodowo. **Stawia się wszystko na jedną kartę. Jak nie wyjdzie, trzeba szukać innego wyjścia.** (badminton)*

*Wiadomo że **sport to tylko przygoda i kiedyś trzeba rozpocząć karierę zawodową.** Nie wyobrażam sobie, że kiedyś skończę ze sportem lub będę miała kontuzję i nie będę miała planu awaryjnego. (żeglarstwo)*

Wyjaśnia to, dlaczego badani sportowcy czasami wybierali kierunki studiów niezwiązanych ze sportem: wśród respondentów znalazły się osoby, które studiowały farmację, medycynę, architekturę wnętrz, informatykę, europeistykę, zarządzanie lub matematykę. Jak wspomina jeden z nich:

*Nauczyciele na studiach [biotechnologia] zastanawiali się, co ja tu robię. **Dopiero jak okazało się, że zaliczam przedmioty, to trochę inaczej zaczęli patrzeć na to, że nie chcę ich oszukać.** Do tej pory utrzymuję dobre relacje z wykładowcami z uczelni. Zdarzały się przypadki, że było ciężko zaliczyć, ale jak się okazało, że zaliczam przedmioty, to nauczyciele pomagali. (żeglarstwo)*

Na pierwszym roku na architekturze usłyszałam pytanie od jednego wykładowcy „Po co pani tu przyszła na studia?” i mu odpowiedziałam „Bo sport się kiedyś skończy”. (szermierka)

Dlatego też w ogromnej większości badani sportowcy przykładali wagę do wykształcenia. Charakterystyczne było to, że nie domagali się obniżenia wymagań (standardu wiedzy), tylko bardziej elastycznego podejścia do kwestii rozłożenia materiału, wymogu obecności i terminów zaliczeń.

*Jeśli chodzi o studiowanie, to za bardzo ułatwiać tak nie można. Jak ktoś chce sobie papier zrobić, to niech sobie idzie na Wyższą Szkołę Humoru i Rozrywki. Wiem, że można pogodzić sport i studiowanie na dobrej uczelni. **Jak chodzi o stypendia sportowe, to wiadomo, ale jak są studia, to trzeba się uczyć.** (badminton)*

*Nie było łatwo, czasem nawet się musiałem zwolnić z treningu, jak wyjeżdżałem w piątek, ale **żyjemy w takim kraju, gdzie wykształcenie jest ważne** i trenerzy też to rozumieją, jeżeli nie przeginamy jako zawodnicy. Teraz młodzi zawodnicy*

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

mówią, że jest trudno i wyjeżdżają, a ja wiem, że da się to pogodzić. Oczywiście, wymagało to planowania dużo wcześniej, bo trzeba było na pół roku do przodu coś planować, spinać wszystkie wyjazdy z kalendarzem turniejów. Połączenie tego wszystkiego jest trudne. Wykorzystywało się też znajomości z innymi studentami, którzy pomagali, dawali notatki, rozumieli moją sytuację, ale przy dyscyplinie i organizacji to jest do zrobienia. No i nauka oczywiście, jak się zdawało w pierwszym terminie, to się przekładało na to, że można było więcej trenować, nie trzeba było jeździć na poprawki. (badminton)

POMOCNE WOJSKO

Oferta stabilnej finansowo pracy w wojsku, która pozwala łączyć pracę zawodową z uprawianiem sportu oraz daje poczucie bezpieczeństwa również w obliczu zagrożenia kontuzjami, jest dla sportowców wyjątkową szansą. Dla wielu z nich kontrakt w armii jest jedyną możliwością na kontynuację kariery sportowej, szczególnie wtedy, kiedy mają rodziny. Praca w wojsku niesie ze sobą poczucie bezpieczeństwa finansowego i stabilizacji, której nie dają stypendia uzależnione od co roku zmieniającego się budżetu, który niejednokrotnie nie pozwala na długoterminowe planowanie i nie gwarantuje startów w zawodach mimo kwalifikacji do nich. Kontrakt wojskowy umożliwia trenowanie w ramach obowiązków służbowych, co daje szansę na 2 treningi dziennie, a tym samym zachowanie wysokiego poziomu sportowego. Ponadto warunki finansowe pozwalają na odłożenie funduszy na treningi, sprzęt sportowy i wyjazdy, co nie zawsze opłaca związek sportowy. Żołnierz w jednostce sportowej ma regulaminowy obowiązek służby przez około 5 lub 6 miesięcy w roku realizowanej w formie kilku dni w miesiącu. Taka praca nie koliduje więc z terminami szkoleń, zgrupowań i zawodów. Dodatkowo, jeśli jednostka znajduje się poza miejscem zamieszkania sportowca, to ma on zagwarantowane lokum. Zazwyczaj żołnierze w jednostkach sportowych zatrudnieni są na kontrakcie na etatach starszych szeregowych. Kontrakt ten jest jednak ograniczony czasowo i nie może przekroczyć 12 lat, chyba że żołnierz zostanie awansowany, co jest możliwe np. po osiągnięciu wysokich wyników na Wojskowych Igrzyskach Sportowych. Wówczas można przejść na kontrakt bezterminowy, co daje szansę na pracę aż do emerytury.

Gdyby nie wojsko, to bym nie wróciła do sportu, i gdyby nie wojsko, to podejrzewam, że po pierwszym sezonie, jakby mi tak nie szło, to podejrzewam że też bym złożyła broń. A już na pewno po drugiej kontuzji, to nie wiem czy bym miała siłę się z tego wygrzebywać. To jedna rzecz, druga to że musiałabym pójść do pracy. Nie ukrywam, że jeśli chodzi o szermierzy, to wojsko to jest forma stabilizacji, choć nie są to duże pieniądze. To jest zwykła wojskowa pensja, nie jakieś nie wiadomo co, ale na to, żeby uprawiać sport, jak się nie ma stypendium, można jeszcze dać sobie szansę. (szermierka)

Teraz jestem na kontrakcie wojskowym. Jestem żołnierzem zawodowym. Mam normalne obowiązki, z których muszę się wywiązywać, nie ma żadnych odstępstw, ale jestem w oddziale sportowym. My jako żołnierze przygotowujemy się do Wojskowych Igrzysk Sportowych, a wyjazdy na obozy są

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

w zakresie moich obowiązków. Żeby być żołnierzem zawodowym skłoniło mnie to, że trenuję w czasie pracy oraz warunki finansowe. Mogę się przygotowywać do sezonu sportowego, przeznaczać pieniądze na treningi i sprzęt sportowy, wyjazdy, zgrupowania. Nie zawsze z Polskiego Związku te pieniądze były, a będąc żołnierzem mam te pieniądze co miesiąc non stop. Gdyby nie wojsko, to myślę, że mógłbym skończyć trenować już dawno temu ze względów finansowych. (szermierka).

PRZECIĄŻONY SPORTOWIEC

Nasze badania pokazują, że studiujący – a niekiedy w dodatku pracujący – sportowcy żyją w dużym stresie, pod brzemieniem wielu obciążeń. Próba łączenia kariery sportowej i edukacji rzadko przebiega harmonijnie, najczęściej wiąże się z ogromnym obciążeniem, które odbija się na zdrowiu, życiu prywatnym i bardzo często również na karierze sportowej. Twierdzą tak nawet ci sportowcy, którzy deklarują, że naukę, pracę i sport daje się połączyć przy dobrej samodyscyplinie i zorganizowaniu.

Łączenie nauki ze sportem to ciężka, żmudna praca, nauka na wyjazdach, najcięższe były studia. Studiowałem trybem normalnym dziennym i bardzo dużo mnie to kosztowało. Przypląciłem to zdrowiem, często chorowałem, byłem przemęczony. Bez pomocy moich przyjaciół i korepetycji nie byłbym w stanie przejść sam, żadnych szans, gdyby nie naprawdę wielka pomoc moich przyjaciół i bliskich osób. (żeglarstwo)

Na przykład ja nigdy nie notuję na wykładach, bo jestem albo zmęczony i śpię albo prawie śpię, i też właśnie często jest się trudno nauczyć tego, co potrzeba. (badminton)

Największym problemem było zmotywowanie się po ciężkim dniu. To po prostu było wymagające, żeby zarówno w nauce to miało ręce i nogi, i w rzucaniu, to wymagało ode mnie poświęcenia i uwagi... To nie jest łatwe, ale da się. Jak się chce to można. (lekkoatletyka)

Nie ma czasu dla znajomych, a co dopiero, żeby szukać partnera i budować związku. (żeglarstwo)

Łączenie nauki bądź pracy z treningiem jest niezwykle ciężkie i pełne wyrzeczeń. W końcu z czegoś trzeba zrezygnować. (szermierka)

Wiadomo, że to zawsze jest kosztem wolnego czasu i znajomości, i tak to jest po dzień dzisiejszy. (żeglarstwo)

Największe są problemy z czasem. Ja jeszcze mam rodzinę, dzieci i przez to, że jest tyle wyjazdów, zgrupowań, treningów. Jeszcze do tego dochodzi praca,

którą w międzyczasie wykonuję ze względu na pieniądze, które ona mi przynosi, powoduje, że mój czas się zmniejsza do totalnego minimum, a w międzyczasie jeszcze muszę poświęcić czas rodzinie, więc bardzo wiele zleceń, takich treningowych, szkoleniowych czy na uczelni, odmawiam, odpuszczam ze względu na to, że tego czasu mam już tak mało, że jak bym wszedł w to wszystko tak na pełen etat, no to gdzieś by to wszystko w końcu nie wyszło. Na szczęście mam taką możliwość i ze strony właśnie władz uczelni Gdańska i oczywiście, że wszystko dobrze jest prywatnie, mogę sobie na to pozwolić, na takie eksternistyczne podejście do tematu, więc mogę się bardziej skupić na treningach i na mojej rodzinie. (żeglarstwo)

*Jeśli mogę powiedzieć swoją opinię, to **pracowanie, studiowanie i trenowanie absolutnie nie wchodzi w rachubę, bardzo się gryzie już samo studiowanie i trenowanie**. A jeśli idzie o pieniądze, to już się jakieś od sponsorów znajdują. Nie są to duże pieniądze, ale jeśli ktoś nie pomoże w starcie, to musiałby to być jakiś gigant pracy. (lekkoatletyka)*

WNIOSKI

- Podstawowym problemem dla sportowców (co nie jest zaskoczeniem) jest finansowanie: sprzętu, treningów, wyjazdów, specjalistycznych odżywek, ale też codziennego życia. Uprawianie sportu jest kosztowne i w większości przypadków nie przynosi bezpośrednich zysków. Duża część studiujących sportowców nadal mieszka z rodzicami. Stąd też do rangi kluczowego problemu urasta zdobycie stypendium sportowego, które pozwoliłoby rozwiązać część problemów finansowych. Z perspektywy sportowców stypendia są zbyt niskie, a przede wszystkim – zbyt niepewne (np. stypendium można stracić za brak wyników związany z kontuzją).
- Głównym motywem podjęcia studiów przez sportowców jest chęć zapewnienia sobie planu awaryjnego. **Większość sportowców chciałaby związać swoją przyszłość zawodową ze sportem, jednak najczęściej zdają sobie sprawę z uwarunkowań finansowych sportu w Polsce**, zwłaszcza braku zabezpieczenia socjalnego i emerytalnego nawet dla tych sportowców, którzy odnoszą międzynarodowe sukcesy. Marzeniem – jednak nieosiągalnym dla większości utalentowanych sportowców – jest medal olimpijski, który zapewnia stypendium olimpijskie po zakończeniu kariery.
- W niemal wszystkich przypadkach badani deklarowali, że łączenie sportu i nauki jest dla nich niezwykle obciążające. Studiujący sportowcy mają ściśle wypełniony harmonogram dnia i tygodnia, swoją aktywność sportową i edukacyjną planują z wielomiesięcznym wyprzedzeniem. Często podkreślali, że odbija się to na ich życiu rodzinnym, towarzyskim, a niekiedy również na zdrowiu; bardzo często skarżyli się na chroniczne przemęczenie.
- Badani sportowcy rzadko podejmowali pracę, a jeśli już – to zmuszeni koniecznością utrzymania siebie lub swojej rodziny. Zgodnie podkreślali, że łączenie sportu z pracą jest bardzo trudne, a łączenie sportu, nauki i pracy – niemal niemożliwe. Dlatego też sportowcy chętnie chwytają się

wszelkich rozwiązań, które ułatwiają im tę życiową ekwilibrystkę. Wyjaśnia to tak dużą atrakcyjność kariery wojskowej (w naszej grupie dotyczyło to zwłaszcza szermierzy).

- Studiujący sportowcy dobitnie podkreślali znaczenie regulacji umożliwiających swobodniejsze kształtowanie organizacji studiowania. Z ich doświadczenia wynikało jednakże, że jeszcze ważniejsze jest elastyczne i życzliwe nastawienie władz uczelni, wykładowców i administracji.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

ANALIZA DANYCH ILOŚCIOWYCH

METODOLOGIA BADANIA ILOŚCIOWEGO

Badanie ilościowe przeprowadzono za pośrednictwem ankiety elektronicznej. Usługę ankiety elektronicznej wykupiono na portalu WebAnkieta ze względu na zaawansowane funkcje kontroli bazy adresowej i zwrotu z ankiety. Wiadomość była spersonalizowana (z tzw. neutralną „skórką” niezawierającą informacji marketingowych) i opatrzona logotypami DELab UW, Uniwersytetu Warszawskiego i Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Wybór ankiety elektronicznej został podyktowany następującymi względami:

- Rozproszenie geograficzne respondentów utrudniające dystrybucję ankiety papierowej;
- Trudność z dotarciem do respondentów (wyjazdy na zgrupowania i zawody) → możliwość wypełnienia ankiety w czasie dogodnym dla respondenta;
- Relatywnie niższy koszt ankiety elektronicznej → brak konieczności druku ankiety, zatrudniania ankieterów oraz dodatkowego kodowania ankiety;
- Możliwość monitorowania poziomu wypełnień ankiety i stymulowania go za pośrednictwem przypomnień z prośbą o udział w badaniu. Badacze wysłali cztery przypomnienia (o rosnącej intensywności). Ankieta otwarto 16 listopada, zamknięto 1 grudnia 2015 r. po osiągnięciu 410 wypełnień. Przestanką do zamknięcia ankiety był również spadający czas wypełnień, co sugerowało, że kolejni respondenci dość bezrefleksyjnie „przeklikują się” przez ankietę tylko po to, by nie dostać kolejnej prośby o jej wypełnienie, co naturalnie obniża wiarygodność wyników.

Baza adresów sportowców została dostarczona przez Ministerstwo Sportu i Turystyki. Po wyczyszczeniu bazy ostatecznie na liście adresowej znalazły się 1982 adresy mejlowe. 982 osoby otworzyły wiadomość z zaproszeniem. Ankieta została wyświetlona 512 razy, ostatecznie w całości ankietę wypełniło **410** osób (stosunek liczby wypełnień do liczby wyświetleń ankiety wyniósł 83%). Poziom zwrotu z ankiety można uznać za satysfakcjonujący.

Wykonawca dołożył wszelkich starań, aby uzyskane wyniki badania były trafne, wiarygodne i użyteczne i by mogły posłużyć do tworzenia programu i szczegółowych działań skierowanych do sportowców. Badacze dążyli zwłaszcza do uogólnienia wniosków z analizy na całość populacji sportowców wysokiej klasy, również tych należących do kadry. Wyniki badania nie są jednak reprezentatywne w ścisłym, naukowym znaczeniu tego słowa, z uwagi na:

- Charakter bazy adresowej: w bazie znalazły się adresy mejlowe zawodników dostarczone przez polskie związki sportowe. Krzyżowe sprawdzanie bazy za pośrednictwem uczestników jakościowej części badania może świadczyć o tym, że baza jest w pewnej części nieaktualna:

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

znalazły się w niej np. adresy osób, które nie są już związane ze sportem, nie są obecnie w kadrze itp.

- Nierównomierną reprezentację poszczególnych związków w bazie: słabo reprezentowane były sporty zespołowe; w bazie zabrakło m.in. zawodników piłki nożnej.

Źródłem wszystkich danych zaprezentowanych w tej części raportu jest badanie ilościowe; nie zaznaczano zatem osobno źródeł przy każdej tabeli.

REZULTATY BADANIA

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA RESPONDENTÓW

Przewaga sportów indywidualnych

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę wypełnień dokonanych przez reprezentantów poszczególnych związków. Ankiety wypełniali chętnie lekkoatleci oraz szermierze (przy czym w przypadku szermierzy duże znaczenie miała pomoc udzielona badaczom przez sportowca uczestniczącego w wywiadzie fokusowym, który rozpowszechnił informację o badaniu wśród innych zawodników z kadry narodowej).

Tab. 6. Lista związków reprezentowanych przez respondentów

Zaznacz związek sportowy, który reprezentujesz	%	Liczba
Polski Związek Badmintonu	2,44%	10
Polski Związek Biathlonu	1,71%	7
Polski Związek Bobslei i Skeletonu	0,73%	3
Polski Związek Gimnastyczny	2,68%	11
Polski Związek Hokeja na Lodzie	0,49%	2
Polski Związek Hokeja na Trawie	3,90%	16
Polski Związek Jeździecki	4,63%	19
Polski Związek Judo	4,15%	17
Polski Związek Kajakowy	0,73%	3
Polski Związek Kolarski	5,12%	21
Polski Związek Koszykówki	1,71%	7
Polski Związek Lekkiej Atletyki	24,15%	99
Polski Związek Łuczniczy	2,93%	12
Polski Związek Łyżwiarstwa Szybkiego	1,46%	6
Polski Związek Narciarski	2,20%	9
Polski Związek Piłki Siatkowej	0,98%	4
Polski Związek Podnoszenia Ciężarów	1,95%	8
Polski Związek Sportów Saneczkowych	0,98%	4
Polski Związek Strzelectwa Sportowego	4,39%	18
Polski Związek Szermierczy	11,95%	49
Polski Związek Towarzystw Wioślarskich	3,41%	14
Polski Związek Triathlonu	0,73%	3
Polski Związek Zapaśniczy	4,63%	19
Polski Związek Żeglarski	5,37%	22
Polski Związek Taekwondo Olimpijskiego	0,73%	3
Stowarzyszenie CROSS – PKPAR	1,46%	6
Związek Piłki Ręcznej w Polsce	1,95%	8
Polski Związek Pięcioboju Nowoczesnego	2,20%	9
Inne: Polski Związek Tenisa Stołowego (2), Polski Związek Warcabowy (1), Polski Związek łyżwiarstwa Szybkiego (1), Polskie Stowarzyszenie Nordic Walking (1)	1,95%	8

Równa reprezentacja kobiet i mężczyzn

- Ankietę wypełniło 410 osób, w tym 51% kobiet (210) i 49% mężczyzn (200).

Większość badanych ma poniżej 25 roku życia

- W grupie badanych większość stanowiły osoby między 19 a 24 rokiem życia. Co piąty badany był w szkole średniej, co dziesiąty przekroczył 30 rok życia.

Tab. 7. Struktura wieku

Grupy wiekowe (N=410)	%
poniżej 19 lat (szkoła średnia, juniorzy)	22
od 19 do 24 lat (studia)	47
powyżej 24 do 30 lat	22
powyżej 30 lat	9

Tab. 8. Staż sportowy

Od ilu lat (od jak dawna) wyczynowo uprawiasz sport? (N=410)	%
0-3	4
4-5	14
6-10	49
11-15	23
16-20	6
21-25	2
26-30	1

Sportowcy na ogół mieszkają w dużych miastach

- Większość respondentów (62%) mieszka w dużych miastach; warto jednak zwrócić uwagę, że co piąty respondent mieszka na wsi lub w małym mieście.

Tab. 9. Miejsce zamieszkania

Mieszkasz:	%
na wsi	15
w mieście do 10 tys. mieszkańców	3
w mieście powyżej 10 tys. do 50 tys. mieszkańców	10
w mieście powyżej 50 tys. do 100 tys. mieszkańców	10
w mieście powyżej 100 tys. do 500 tys. mieszkańców	25
w mieście powyżej 500 tys. mieszkańców	37

Sportowcy są zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej

- Większość badanych (59%) zadeklarowała dobrą lub bardzo dobrą sytuację materialną. Tylko niespełna 5% (19 osób) uznało, że powodzi im się bardzo źle.

Tab. 10. Sytuacja materialna rodziny

Jak oceniasz sytuację materialną swojej rodziny?	%
powodzi nam się bardzo dobrze	14
powodzi nam się raczej dobrze	45
powodzi nam się znośnie, średnio	36
powodzi nam się raczej źle	4
powodzi nam się bardzo źle	5

Ale.. często korzystają z pomocy finansowej rodziców

Ponad połowa ankietowanych (53%) otrzymuje wsparcie finansowe od rodziców. Co ciekawe, wsparcie finansowe od rodziców otrzymuje również 60% sportowców mieszkających w mieszkaniu współlokatorskim, 45% sportowców mieszkających w bursie, internacie lub akademiku i co dziesiąty sportowiec, który ma na wychowaniu własne dzieci.

I często mieszkają z rodzicami

Niemal połowa respondentów mieszka z rodzicami. W dużej mierze wynika to z ich młodego wieku, jednak z rodzicami mieszka też spora część sportowców powyżej 20 r.ż.

Tab. 11. Współzamieszkiwanie

Z kim na co dzień mieszka? (wiele odpowiedzi) (N=410)	%
z rodzicami	48
w internacie/bursie/akademiku	12
ze współlokatorami we własnym lub wynajmowanym mieszkaniu	13
w pojedynkę we własnym lub wynajmowanym mieszkaniu	8
z żoną/mężem/partnerem/partnerką	22
z dzieckiem/dziećmi	4
inne, jakie?*	5

Stypendia sportowe otrzymuje większość badanych

Również ponad połowa ankietowanych pobiera stypendia sportowe (od polskich związków sportowych). Co czwarty badany otrzymuje stypendia szkolne lub akademickie.

Tab. 12. Źródła utrzymania

Zaznacz wszystkie źródła utrzymania (N=410)	%
wsparcie finansowe ze strony rodziców	53
wsparcie finansowe ze strony męża/żony/partnera/partnerki	6
stypendia sportowe polskich związków sportowych	50
stypendia szkolne/akademickie	26
własna praca	34

Kobiety nieco częściej otrzymywały stypendia sportowe: otrzymywało je 47% kobiet i 44% mężczyzn. Natomiast mężczyźni częściej deklarowali, że przynajmniej częściowo utrzymują się z własnej pracy (40% w porównaniu do 29% kobiet).

Sportowcy są bardzo zajęci

Warto zwrócić uwagę na fakt, że co czwarty badany zawodnik spędzał na zawodach lub zgrupowaniach ponad pół roku w ciągu całego roku. Nie wystąpiły żadne wyraźne różnice między kobietami a mężczyznami. Jedynie 8% zawodników spędza na zawodach i zgrupowaniach mniej niż 30 dni w roku. Najwięcej czasu na zgrupowaniach spędzają ci zawodnicy, którzy zadeklarowali, że nie uczą się ani nie pracują; może to sugerować, że ich sport jest na tyle angażujący, że nie są w stanie uczyć się i równocześnie pracować.

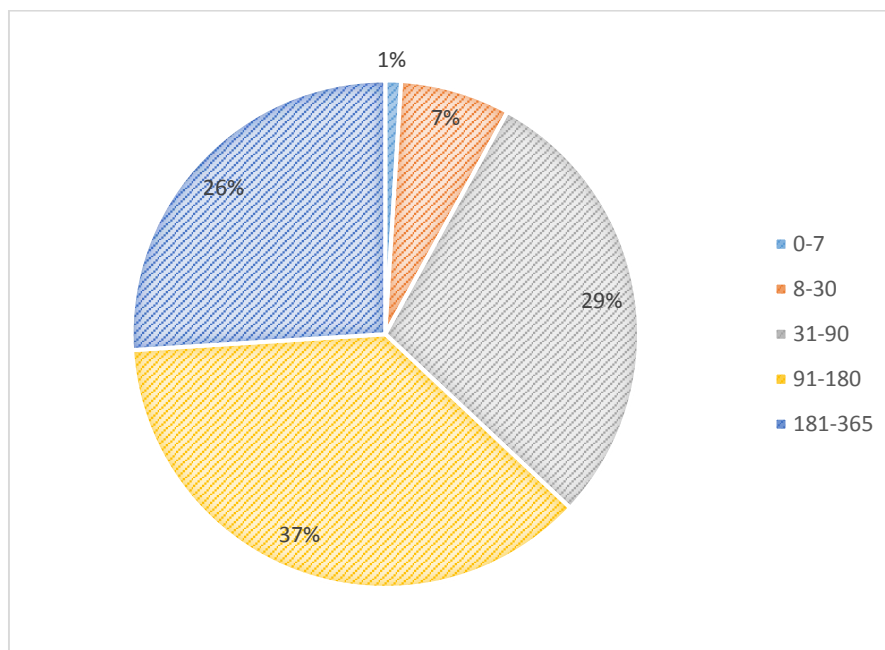

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Rys. 3. Liczba dni spędzonych na zawodach lub zgrupowaniach

Najczęściej na trening badany sportowiec przeznaczal 18 godzin tygodniowo; przeciętnie 9 godzin tygodniowo.

Tab. 13. Liczba godzin przeznaczanych na trening

Ile godzin w ciągu przeciętnego tygodnia poświęcasz na treningi? (N=410)	%
0-2	0
3-5	3
6-10	18
10-20	52
21-40	26
41-60	1
61-80	0

Poproszeni o rozdzielenie puli czasu, jaki poświęcają na sport, naukę i odpoczynek, sportowcy zadeklarowali, że na sport przeznaczają tygodniowo blisko połowę dostępnego czasu (47%), na naukę i/lub pracę 30%, a na wypoczynek lub rozrywkę 23%. Pytanie miało charakter abstrakcyjny, jednak w ten sposób możliwe było uzyskanie subiektywnej oceny typowego tygodniowego grafika.

Dotarcie na trening nie stanowi problemu

Sportowcy mieszkają w pobliżu infrastruktury sportowej: 97% z nich dociera na trening nie dłużej niż w ciągu godziny; 77% nie dłużej niż w ciągu pół godziny. Najczęściej dotarcie na trening zabiera 27 minut, przeciętnie ok. 23 minut. Najszybciej na trening docierają ci sportowcy, którzy poświęcają się wyłącznie uprawianiu sportu.

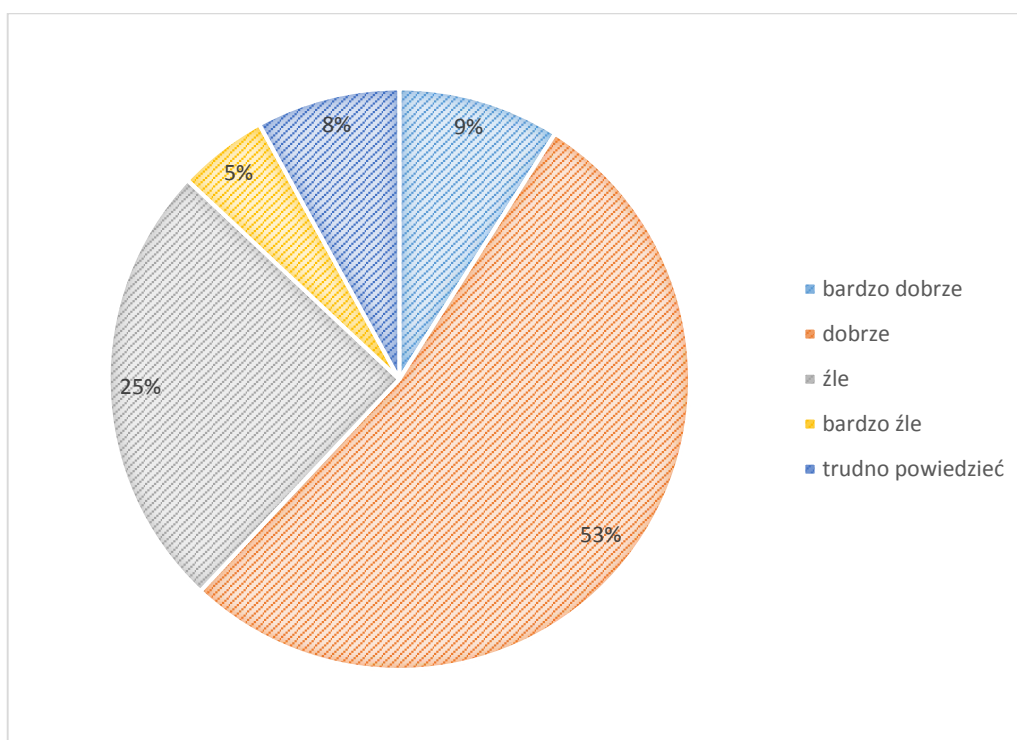
Tab. 14. Czas dojazdu na trening

Ile minut przeciętnie zajmuje Ci dotarcie na trening? (N=410)	%
0-15	38
16-30	38
31-60	20
61-90	2
91-180	2

Barierą nie jest też dostęp do infrastruktury sportowej

Sportowcy w większości dobrze oceniają dostępność obiektów sportowych i sprzętu sportowego (62%). Warto zwrócić jednak uwagę, że co trzeci sportowiec ocenia ją źle lub bardzo źle.

Rys. 4. Ocena dostępności obiektów sportowych i sprzętu z perspektywy potrzeb sportowca

Większość badanych nadal się uczy

Trzech na czterech badanych zadeklarowało, że się uczy; co czwarty – że pracuje. Wśród 317 uczących się osób co trzecia (30%) jest jeszcze w szkole ponadgimnazjalnej. 107 pracuje, z czego 59 osób łączy pracę i naukę (4 są jeszcze w szkole ponadgimnazjalnej). Co dziesiąty badany (45 osób) zadeklarował, że nie uczy się ani nie pracuje, poświęca się wyłącznie uprawianiu sportu.

Tab. 15. Podział respondentów

Czy oprócz uprawiania sportu uczysz się i/lub pracujesz zawodowo?	%	N = 410
Uczę się lub uczę się i pracuję	77	317 (221+96)
W tym: w szkole ponadgimnazjalnej	30	96
w szkole wyższej	70	221
W tym: wyłącznie uczę się (i nie pracuję)	63	258
Pracuję	25	107 (59+48)
W tym: pracuję i uczę się	14	59 (55+4)
W tym: uczę się w szkole wyższej i pracuję	13	55
W tym: uczę się w szkole ponadgimnazjalnej i pracuję	1	4
Wyłącznie pracuję	12	48
Uczę się lub pracuję lub uczę się i pracuję	89	365 (317+48)
Poświęcam się wyłącznie uprawianiu sportu – nie uczę się ani nie pracuję.	11	45

Spośród 107 pracujących sportowców większość zatrudniona jest w niepełnym wymiarze godzin (47%) lub jest samozatrudniona (21%). W pełnym wymiarze godzin – na etat – pracuje co trzeci.

ŁĄCZENIE SPORTU I NAUKI

Z perspektywy badania kariery dwutorowej szczególnie interesujące są deklaracje dotyczące łączenia sportu i nauki przez uczących się sportowców (317 osób). W tej grupie znaleźli się zarówno sportowcy uczących się w szkole wyższej (221), jak i ponadgimnazjalnej (96), jak również ci sportowcy, którzy jednocześnie uczą się i pracują (59 osób).

Tab. 16. Łączenie sportu i nauki (w procentach)

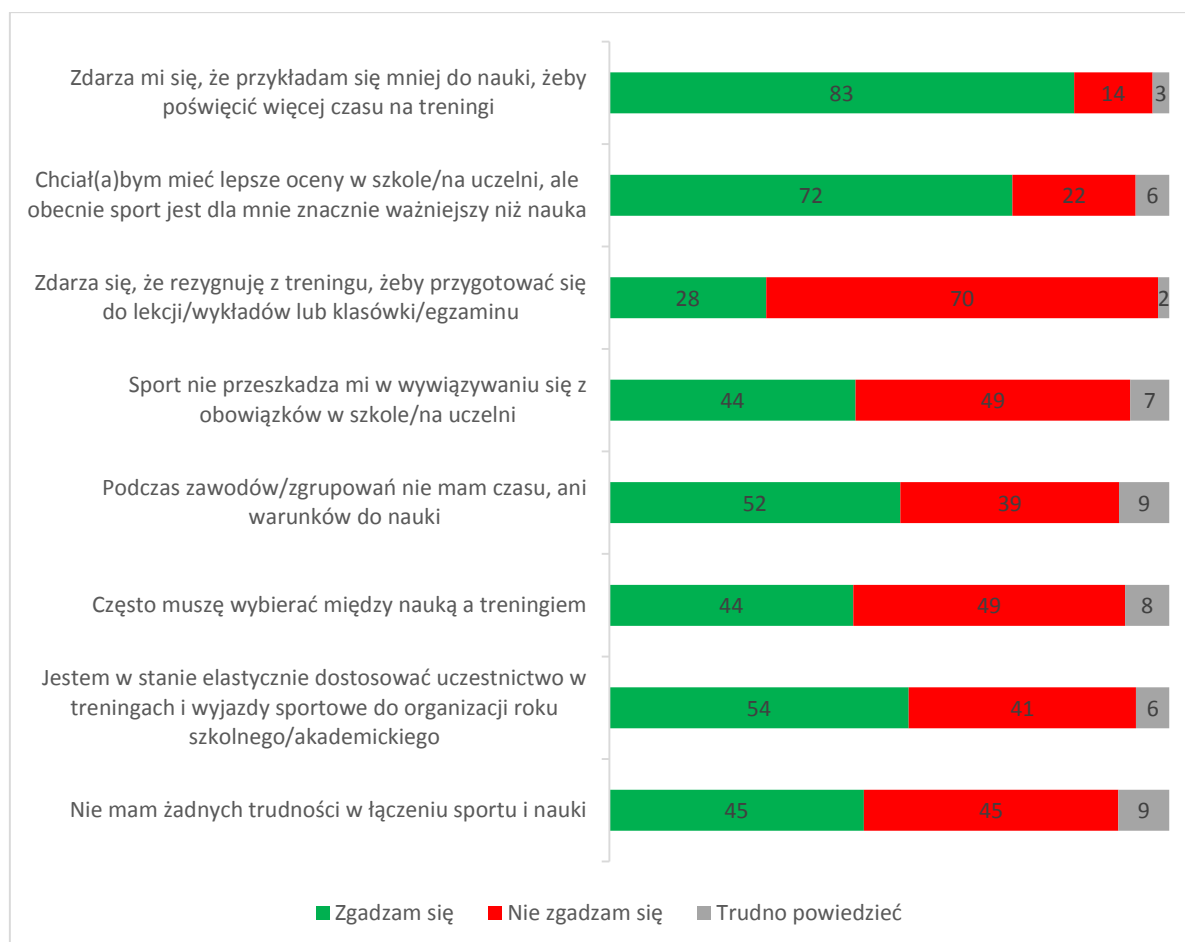
N=317 (uczący się)	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	trudno powiedzieć
Zdarza mi się, że przykładam się mniej do nauki, żeby poświęcić więcej czasu na treningi	48	35	11	3	3
Chciał(a)bym mieć lepsze oceny w szkole/na uczelni, ale obecnie sport jest dla mnie znacznie ważniejszy niż nauka	33	39	13	9	6
Zdarza się, że rezygnuję z treningu, żeby przygotować się do lekcji/wykładów lub klasówki/egzaminu	10	18	34	36	2
Sport nie przeszkadza mi w wywiązywaniu się z obowiązków w szkole/na uczelni	9	35	27	22	7
Podczas zawodów/zgrupowań nie mam czasu ani warunków do nauki	20	32	30	9	9
Często muszę wybierać między nauką a treningiem	16	27	28	21	8
Jestem w stanie elastycznie dostosować uczestnictwo w treningach i wyjazdy sportowe do organizacji roku szkolnego/akademickiego	15	39	25	15	6

Nie mam żadnych trudności w łączeniu sportu i nauki	11	34	29	17	9
---	----	----	----	----	---

Dla większej klarowności przedstawiono jedynie zbiorcze odpowiedzi „zgadzam się” („zdecydowanie się zgadzam” + „raczej się zgadzam”) i „nie zgadzam się” („raczej się nie zgadzam” + „zdecydowanie się nie zgadzam”). Taki sposób prezentacji danych zastosowano również w dalszej części raportu.

Rys. 5. Rozkład odpowiedzi twierdzących i przeczących na pytanie dotyczące łączenia sportu i nauki (w procentach)

Warto zwrócić uwagę, że:

- Zdecydowana większość uczących się sportowców przedkłada sport nad naukę. 72% deklaruje, że sport jest obecnie ważniejszy niż nauka („lepsze oceny”); 83% rezygnuje z nauki, żeby trenować; znacznie rzadziej rezygnuje się z treningu, aby się pouczyć. Z treningu na rzecz nauki zdarza się rezygnować wyraźnej mniejszości (28%). Mało konkluzywny jest rozkład odpowiedzi na pytanie o konieczność dokonywania wyboru między sportem a nauką; być może badani nie mają dylematu i automatycznie przyznają pierwszeństwo sportowi, o czym mogą świadczyć odpowiedzi na poprzednie pytania.
- Nieco ponad połowa badanych twierdzi, że trudno pogodzić wyjazdy na zgrupowania i naukę. Co piąty badany zdecydowanie zgadza się z tym stwierdzeniem.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

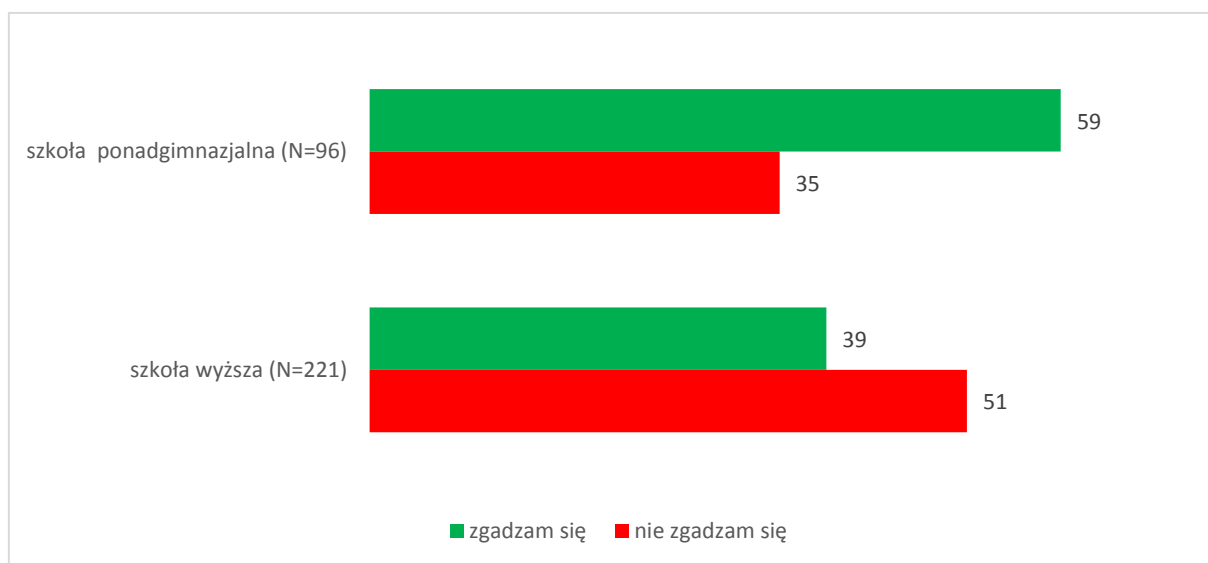

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

- Nieco więcej ankietowanych (49% w stosunku do 44%) wskazało, że uprawianie sportu stanowi pewne utrudnienie w wywiązywaniu się z obowiązków na uczelni. Ponad połowa (54%) zadeklarowała, że radzi sobie z łączeniem organizacji nauki i wymogów kariery sportowej.
- Odpowiedzi na pytanie o jakiegokolwiek trudności w łączeniu sportu i nauki rozłożyły się równomiernie (45% do 45%). Co dziesiąty ankietowany zdecydowanie zgodził się ze stwierdzeniem, że nie doświadcza takich trudności.

Dalsza analiza pokazała, że mniej problemów z łączeniem sportu i nauki mieli sportowcy uczący się w szkole ponadgimnazjalnej niż studiujący. Łącznie brak problemów zadeklarowało 59% uczących się w szkole średniej i 39% studiujących.

Rys. 6. Rozkład odpowiedzi twierdzących i przeczących na pytanie dotyczące łączenia sportu i nauki: porównanie uczących się w szkole ponadgimnazjalnej i w szkole wyższej (w procentach)

Trudna kariera trójtorowa

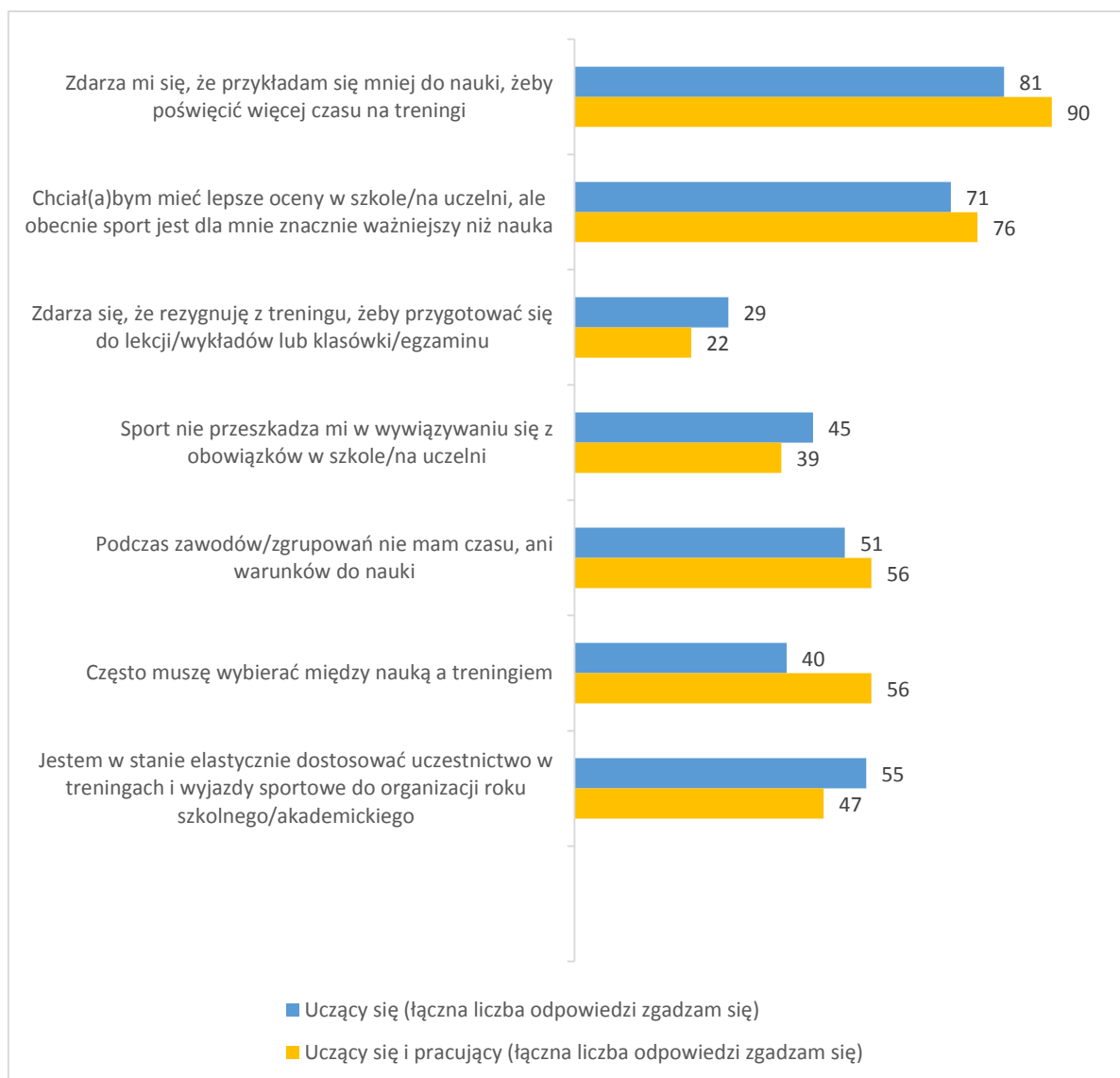
Co zrozumiałe, wśród sportowców uczących się i pracujących więcej osób (54%) zadeklarowało, że łączenie nauki i sportu stanowi dla nich pewną trudność.

Tab. 17 . Rozkład odpowiedzi twierdzących i przeczących na pytanie dotyczące łączenia sportu i nauki wśród osób wyłącznie uczących się oraz uczących się i pracujących (w procentach)

W jakim stopniu zgadzasz się z następującymi stwierdzeniami?	Wyłącznie uczący się (łączna liczba odpowiedzi zgadzam się) (N=258)	Uczący się i pracujący (łączna liczba odpowiedzi zgadzam się) (N=59)
Zdarza mi się, że przykładam się mniej do nauki, żeby poświęcić więcej czasu na treningi	81	90
Chciał(a)bym mieć lepsze oceny w szkole/na uczelni, ale obecnie sport jest dla mnie znacznie ważniejszy niż nauka	71	76
Zdarza się, że rezygnuję z treningu, żeby przygotować się do lekcji/wykładów lub klasówki/egzaminu	29	22

Sport nie przeszkadza mi w wywiązywaniu się z obowiązków w szkole/na uczelni	45	39
Podczas zawodów/zgrupowań nie mam czasu ani warunków do nauki	51	56
Często muszę wybierać między nauką a treningiem	40	56
Jestem w stanie elastycznie dostosować uczestnictwo w treningach i wyjazdy sportowe do organizacji roku szkolnego/akademickiego	55	47
Nie mam żadnych trudności w łączeniu sportu i nauki	47	35

Rys. 7. Porównanie odsetków odpowiedzi twierdzących na pytania dotyczące łączenia sportu i nauki wśród osób wyłącznie uczących się oraz uczących się i pracujących

Osoby, które jednocześnie uczą się i pracują częściej deklarują, że zdarza im się mniej przykładac do nauki, częściej muszą wybierać między nauką a treningiem, trudniej jest im dostosować organizację roku

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

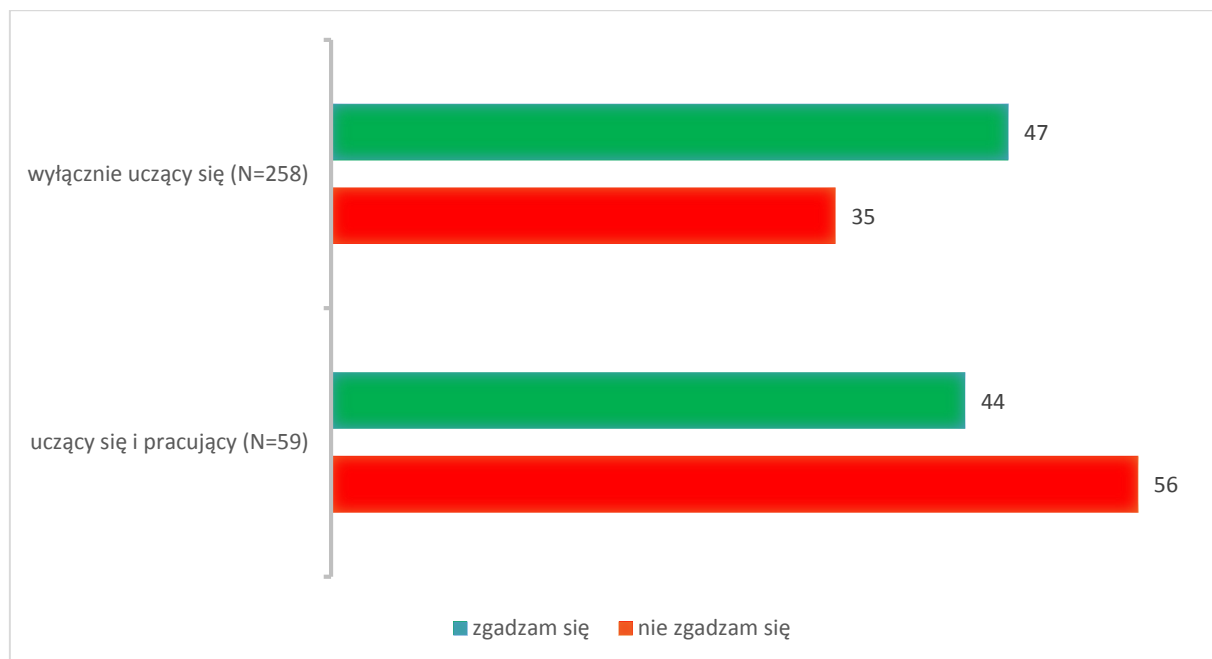

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

akademickiego do grafika treningów i zawodów, kariera sportowa częściej utrudnia im wywiązywanie się z obowiązków szkolnych/akademickich.

Różnicę między sportowcami, którzy poświęcają się wyłącznie nauce, a tymi, którzy usiłują realizować „karierę trójtorową” zaprezentowano na poniższym wykresie, ilustrującym łączne odpowiedzi „zgadzam się” („zdecydowanie zgadzam się” i „raczej zgadzam się”) i „nie zgadzam się” („raczej się nie zgadzam” i „zdecydowanie się nie zgadzam”) w odniesieniu do stwierdzenia „Nie mam żadnych trudności w łączeniu sportu i nauki”.

Rys. 8. Porównanie odpowiedzi na pytanie „Nie mam żadnych trudności w łączeniu sportu i nauki” wśród sportowców wyłącznie uczących się oraz uczących się i pracujących (w procentach)

Łączenie sportu i nauki stanowi problem dla około połowy uczących się sportowców. Dla około 10% nie przedstawia żadnej trudności (odsetek odpowiedzi „zdecydowanie zgadzam się”). Dla co piątego uczącego się sportowca (17%) jest to duży problem (odsetek odpowiedzi „zdecydowanie się nie zgadzam”). Największe problemy z łączeniem sportu i nauki mają – co zrozumiale – sportowcy uczący się i pracujący (56%, łączny odsetek odpowiedzi „raczej się nie zgadzam” i „zdecydowanie się nie zgadzam”).

WSPARCIE DLA ŁĄCZENIA SPORTU I NAUKI

Interesowało nas również, kto zapewnia wsparcie uczącym się sportowcom.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

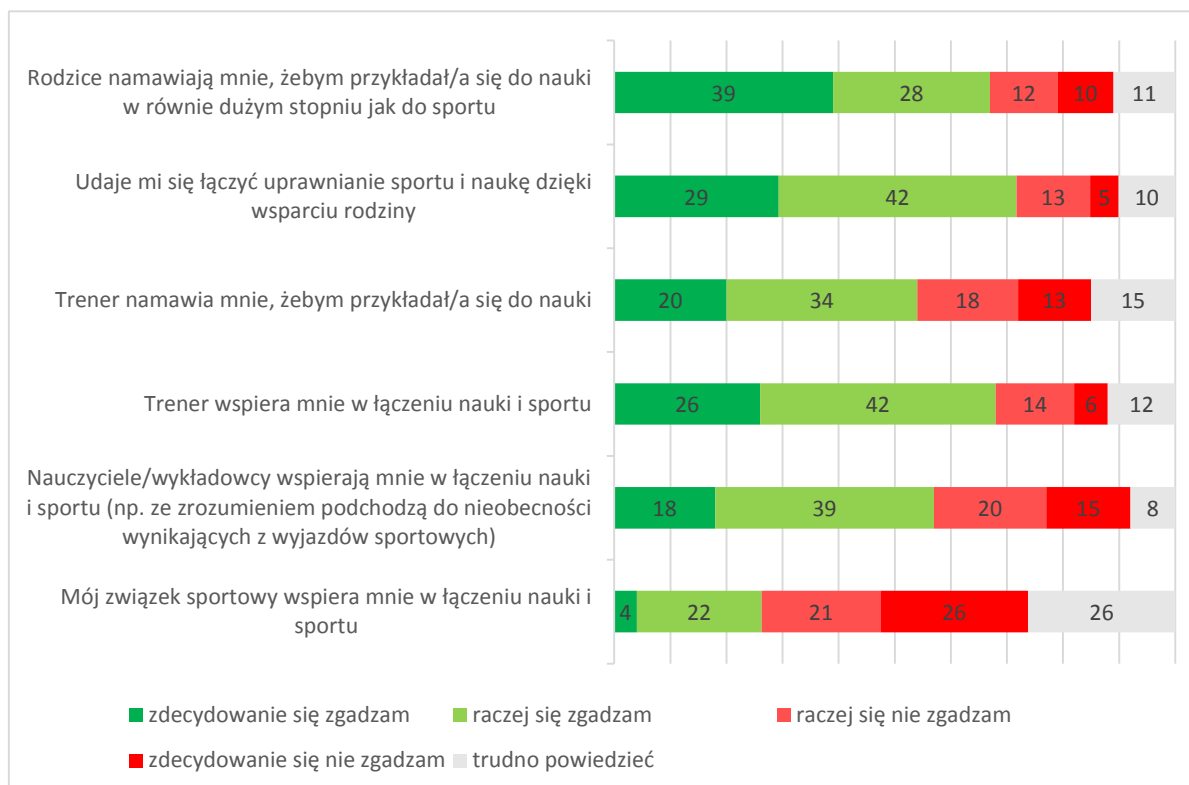

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Tab. 18. Rozkład odpowiedzi twierdzących na pytanie dotyczące osób wspierających łączenie sportu i nauki (w procentach)

Uczący się łącznie (N=317)	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	trudno powiedzieć
Rodzice namawiają mnie, żebym przykładał/a się do nauki w równie dużym stopniu jak do sportu	39	28	12	10	11
Udaje mi się łączyć uprawianie sportu i naukę dzięki wsparciu rodziny	29	42	13	5	10
Trener namawia mnie, żebym przykładał/a się do nauki	20	34	18	13	15
Trener wspiera mnie w łączeniu nauki i sportu	26	42	14	6	12
Nauczyciele/wykładowcy wspierają mnie w łączeniu nauki i sportu (np. ze zrozumieniem podchodzą do nieobecności wynikających z wyjazdów sportowych)	18	39	20	15	8
Mój związek sportowy wspiera mnie w łączeniu nauki i sportu	4	22	21	26	26

Rys. 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie dot. osób i instytucji wspierających łączenie sportu i nauki

Wyniki badań ilościowych potwierdziły wnioski, jakie nasunęła analiza danych jakościowych: wsparcie studiującym sportowcom zapewnia rodzina. Większość rodziców badanych sportowców kładzie nacisk na to, by młody sportowiec nie zaniedbywał nauki. Co naturalne, z tym twierdzeniem częściej „zdecydowanie zgadzali się” sportowcy uczący się w szkole ponadgimnazjalnej niż studiujący (57% do 34%). Ta sama prawidłowość dotyczyła namów do nauki ze strony trenera. Ogółem zgodziła się z tym stwierdzeniem nieco ponad połowa wszystkich uczących się sportowców (54%), ale w samej grupie uczniów szkół średnich odsetek ten wyniósł 70%, podczas gdy wśród studiujących – 47%.

Ze stwierdzeniem, że trener wspiera ich w łączeniu nauki i sportu zgodziło się łącznie 7 na 10 badanych uczących się sportowców zarówno tych w szkole ponadgimnazjalnej, jak i w szkole wyższej oraz w grupie uczących się i pracujących.

Dla ponad połowy (57%) badanych pozytywną rolę wspierającą w łączeniu nauki i sportu odgrywają nauczyciele. Wśród uczących się w szkole średniej dwukrotnie większy odsetek badanych niż wśród studentów „zdecydowanie zgodził się” z tym stwierdzeniem (28% do 14%).

Najciekawsze wnioski przynosi analiza odpowiedzi dotyczących roli związku sportowego. Tylko co czwarty badany zgodził się ze stwierdzeniem, że związek sportowy wspiera łączenie nauki i sportu, zdecydowanie zgodziło się z tym stwierdzeniem zaledwie 4% respondentów, w tym żaden z pracujących i uczących się sportowców. Co czwarty nie miał zdania w tej sprawie.

Polskie związki sportowe stanowią najłabsze ogniwo w systemie wsparcia kariery dwutorowej.

WYBÓR ŚCIEŻKI ŻYCIOWEJ: SPORTOWCY W SZKOLE PONADGIMNAZJALNEJ

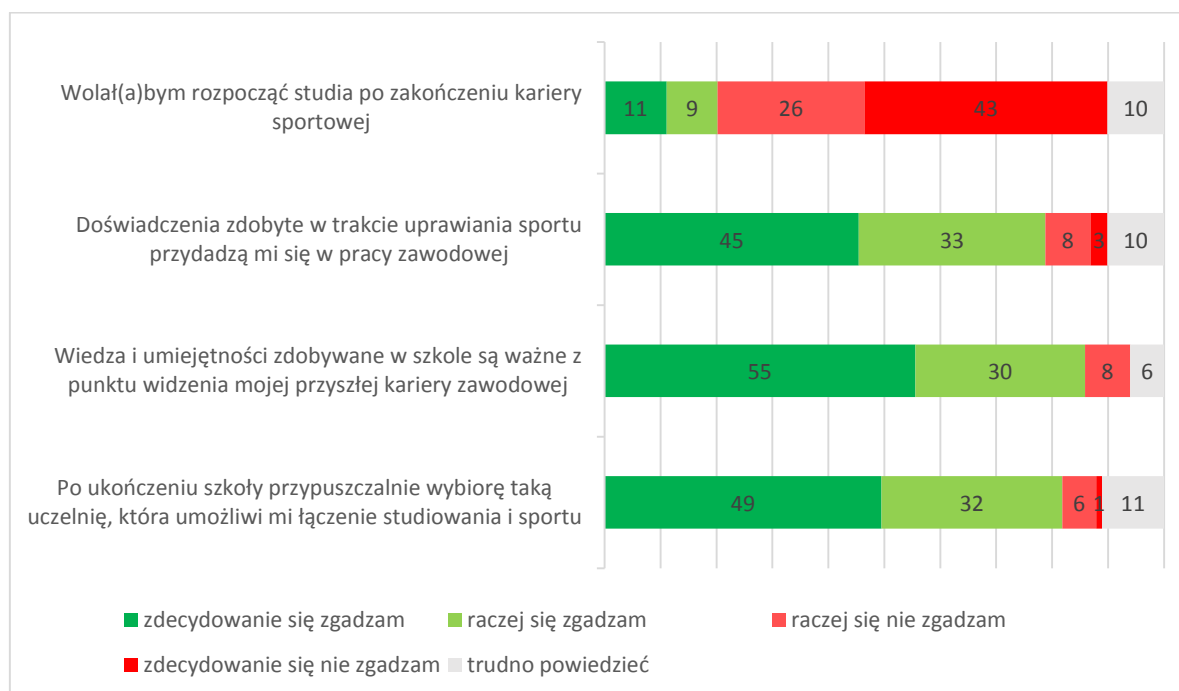
Sportowcom uczącym się w szkole ponadgimnazjalnej zadaliśmy kilka pytań dotyczących ich planów edukacyjnych.

Tab. 19. Wybory edukacyjne sportowców w szkole gimnazjalnej (w procentach)

Sportowcy uczący się w szkole ponadgimnazjalnej (N= 96)	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	trudno powiedzieć
Po ukończeniu szkoły przypuszczalnie wybiorę taką uczelnię, która umożliwi mi łączenie studiowania i sportu	49	32	6	1	11
Wiedza i umiejętności zdobywane w szkole są ważne z punktu widzenia mojej przyszłej kariery zawodowej	55	30	8	0	6
Doświadczenia zdobyte w trakcie uprawiania sportu przydadzą mi się w pracy zawodowej	45	33	8	3	10
Wolał(a)bym rozpocząć studia po zakończeniu kariery sportowej	11	9	26	43	10

Rys. 10. Wybory edukacyjne osób uczących się w szkole ponadgimnazjalnej: rozkład odpowiedzi (w procentach)

Sport jest bardzo ważny w życiu młodych sportowców i stanowi czynnik determinujący ich wybory edukacyjne. Ogromna większość podkreśla, że przy wyborze szkoły wyższej ważnym kryterium będzie to, czy umożliwi ona kontynuowanie kariery sportowej. Młodzi sportowcy zdają sobie sprawę z tego, że formalne wykształcenie jest ważne z perspektywy ich kariery zawodowej, ale są też przekonani, że sport również przyczyni się do ich sukcesu zawodowego. Jedynie co dziesiąty badany jest zdecydowanie przekonany, że lepiej byłoby odłożyć studia na okres po zakończeniu kariery zawodniczej.

WYBÓR ŚCIEŻKI ŻYCIOWEJ: STUDIUJĄCY SPORTOWCY

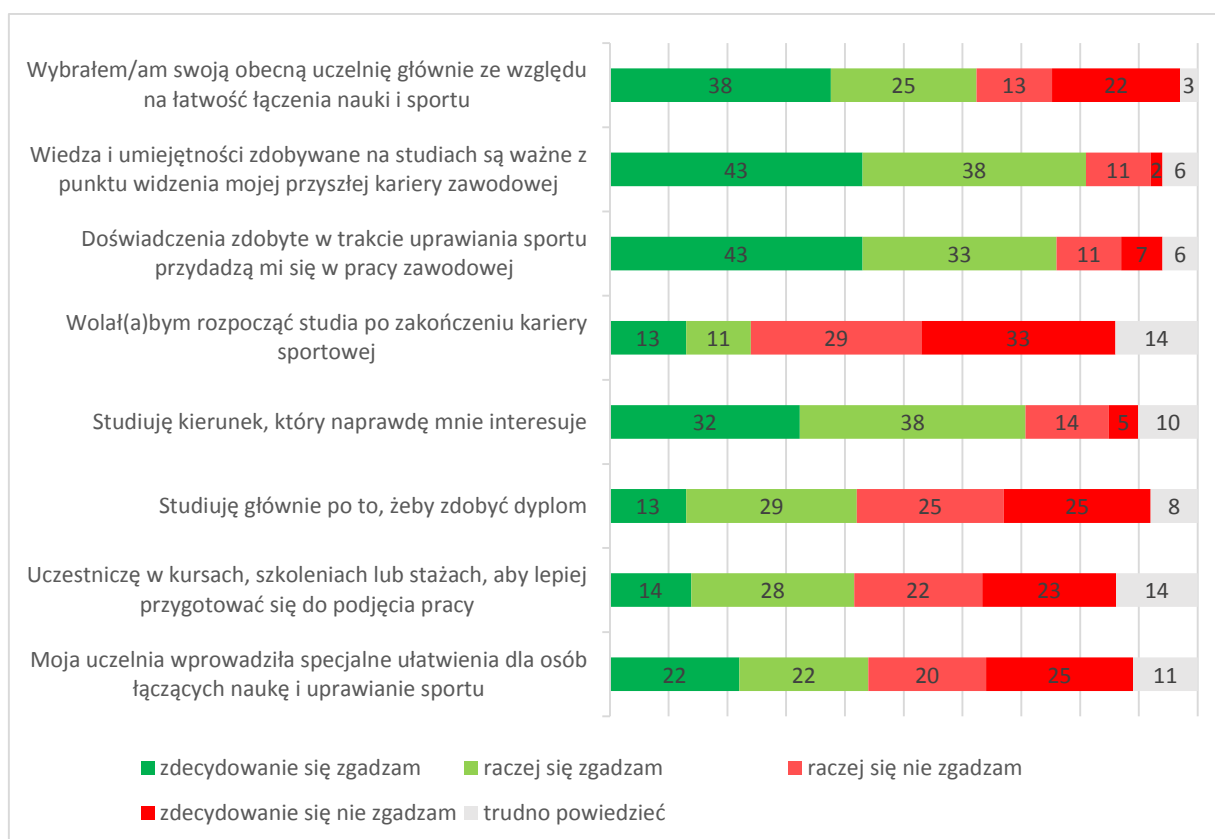
Analogiczne pytanie dotyczące wyborów edukacyjnych zadaliśmy studiującym sportowcom.

Tab. 20. Wybory edukacyjne studiujących (w procentach)

Studenci (N=221)	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	trudno powiedzieć
Wybrałem/am swoją obecną uczelnię głównie ze względu na łatwość łączenia nauki i sportu	38	25	13	22	3
Wiedza i umiejętności zdobywane na studiach są ważne z punktu widzenia mojej przyszłej kariery zawodowej	43	38	11	2	6
Doświadczenia zdobyte w trakcie uprawiania sportu przydadzą mi się w pracy zawodowej	43	33	11	7	6
Wolał(a)bym rozpocząć studia po zakończeniu kariery sportowej	13	11	29	33	14

Studiuje kierunek, który naprawdę mnie interesuje	32	38	14	5	10
Studiuje głównie po to, żeby zdobyć dyplom	13	29	25	25	8
Uczestniczę w kursach, szkoleniach lub stażach, aby lepiej przygotować się do podjęcia pracy	14	28	22	23	14
Moja uczelnia wprowadziła specjalne ułatwienia dla osób łączących naukę i uprawianie sportu	22	22	20	25	11

Rys. 11. Wybory edukacyjne studiujących: rozkład odpowiedzi (w procentach)

W tej grupie większość wybrała szkołę ze względu na udogodnienia w łączeniu nauki i sportu. Dla co trzeciego studiującego sportowca nie miało to jednak większego znaczenia. Jednocześnie warto zauważyć, że równomiernie rozkładają się odpowiedzi na pytanie dotyczące udogodnień na rzecz łączenia nauki i sportu wprowadzonych w ich szkole wyższej: niemal połowa respondentów jest zdania, że na ich uczelni nie ma takich udogodnień. Co czwarty studiujący sportowiec wolałby odłożyć naukę na później, po zakończeniu kariery sportowej. Zdecydowana większość studiuje kierunek, który ich interesuje, jednak aż 42% jest skłonna zgodzić się ze stwierdzeniem, że studiuje głównie po to, by zdobyć dyplom. Spora część badanych (42%) doszukała się z myślą o swojej przyszłej karierze zawodowej.

Blisko połowa uczących się sportowców uważa, że w ich szkole wyższej nie wprowadzono udogodnień dla sportowców.

ŁĄCZENIE SPORTU I PRACY

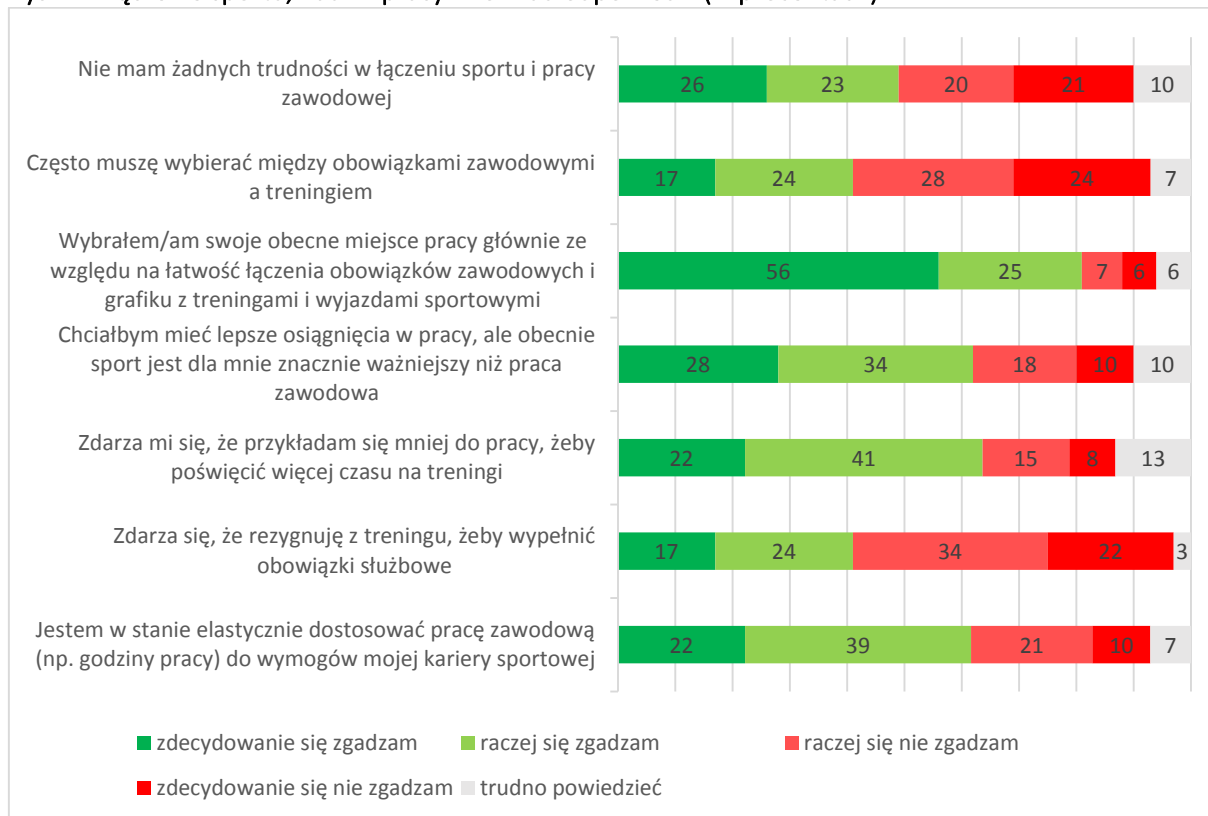
Warto też przyrzeć się oddzielnie grupie sportowców, którzy zadeklarowali, że pracują (w tej grupie znajdują się również pracujący studenci).

Tab. 21. Łączenie sportu, nauki i pracy (w procentach)

Pracujący sportowcy (N=107)	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	trudno powiedzieć
Jestem w stanie elastycznie dostosować pracę zawodową (np. godziny pracy) do wymogów mojej kariery sportowej	22	39	21	10	7
Zdarza się, że rezygnuję z treningu, żeby wypełnić obowiązki służbowe	17	24	34	22	3
Zdarza mi się, że przykładam się mniej do pracy, żeby poświęcić więcej czasu na treningi	22	41	15	8	13
Chciałbym mieć lepsze osiągnięcia w pracy, ale obecnie sport jest dla mnie znacznie ważniejszy niż praca zawodowa	28	34	18	10	10
Wybrałem/am swoje obecne miejsce pracy głównie ze względu na łatwość łączenia obowiązków zawodowych i grafiku z treningami i wyjazdami sportowymi	56	25	7	6	6
Często muszę wybierać między obowiązkami zawodowymi a treningiem	17	24	28	24	7
Nie mam żadnych trudności w łączeniu sportu i pracy zawodowej	26	23	20	21	10

Rys. 12. Łączenie sportu, nauki i pracy – rozkład odpowiedzi (w procentach)

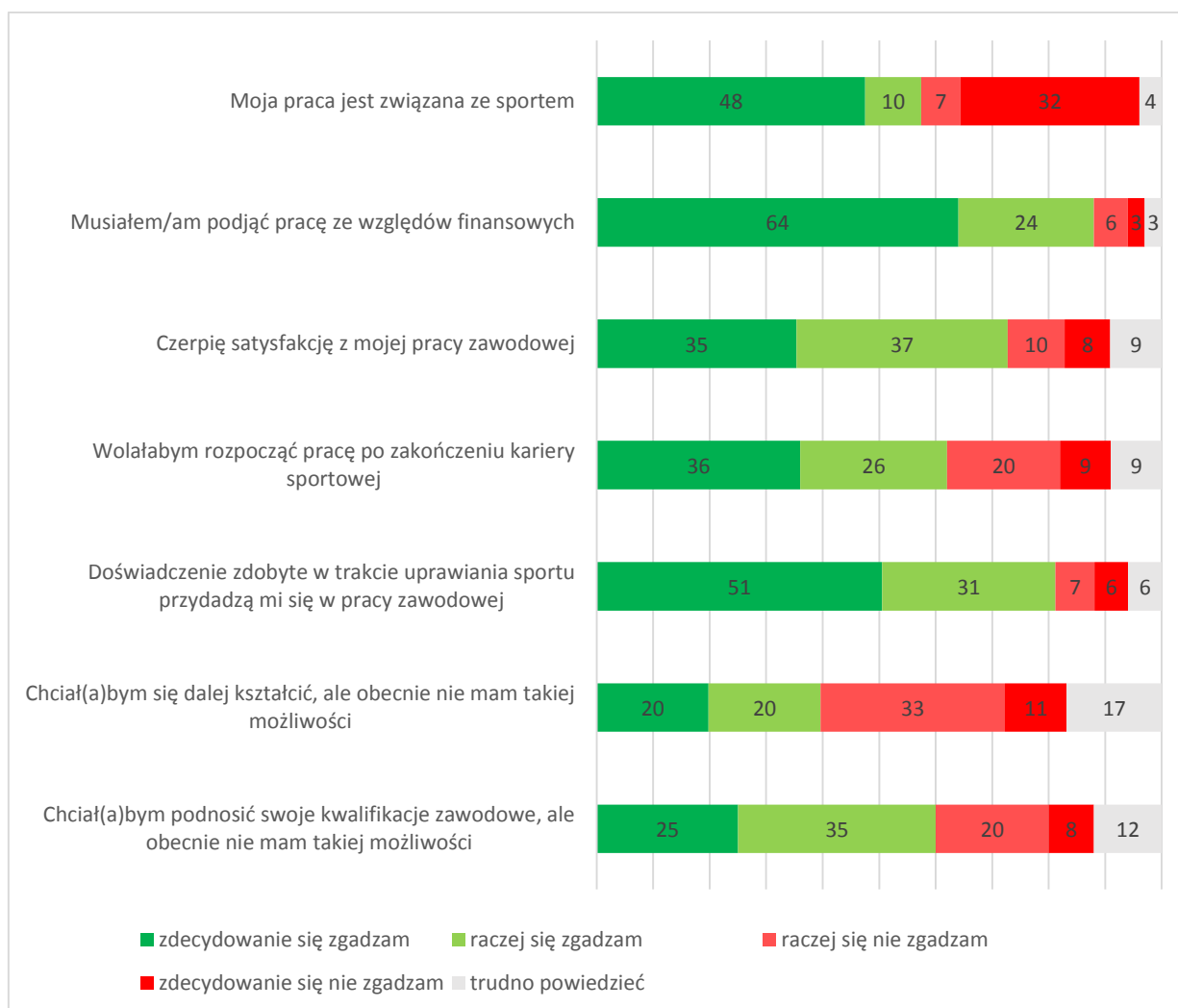
Zasadniczo pracujący sportowcy są w stanie godzić sport i pracę – dostosowują pracę do wymogów kariery sportowej i wybierają taką, która pozwala elastycznie kształtować grafik i zobowiązania. 8 na 10 pracujących sportowców twierdzi, że wybrało obecne miejsce pracy głównie ze względu na łatwość łączenia sportu i pracy. Przypomnijmy, że większość pracujących sportowców jest samozatrudniona lub pracuje na umowę-zlecenie. Co ciekawe, w grupie pracujących więcej osób stwierdziło, że nie ma problemów w łączeniu sportu i pracy zawodowej niż w grupie studiujących (49% do 41%).

Sport stoi na pierwszym miejscu: pracujący sportowcy raczej zaniedbują obowiązki zawodowe niż trening.

Tab. 22. Łączenie sportu, pracy i nauki (w procentach)

Pracujący sportowcy (N=107)	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	trudno powiedzieć
Moja praca jest związana ze sportem	48	10	7	32	4
Musiałem/am podjąć pracę ze względów finansowych	64	24	6	3	3
Czerpię satysfakcję z mojej pracy zawodowej	35	37	10	8	9
Wolałabym rozpocząć pracę po zakończeniu kariery sportowej	36	26	20	9	9
Doświadczenie zdobyte w trakcie uprawiania sportu przydadzą mi się w pracy zawodowej	51	31	7	6	6
Chciał(a)bym się dalej kształcić, ale obecnie nie mam takiej możliwości	20	20	33	11	17
Chciał(a)bym podnosić swoje kwalifikacje zawodowe, ale obecnie nie mam takiej możliwości	25	35	20	8	12

Rys. 13. Łączenie sportu, pracy i nauki – rozkład odpowiedzi (w procentach)

Wprawdzie zdecydowana większość pracujących sportowców czerpie satysfakcję z pracy, jednak warto zauważyć, że podjęcie pracy było dla większości respondentów koniecznością życiową: 9 na 10 badanych pracujących sportowców zadeklarowało, że musiało podjąć pracę ze względów finansowych, 6 na 10 wolałoby podjąć pracę dopiero po zakończeniu kariery sportowej. 4 na 10 pracujących sportowców chciałoby się dalej kształcić, 6 na 10 – podnosić kwalifikacje zawodowe, ale obecnie nie ma takiej możliwości.

Większość (58%) już teraz pracuje w zawodach związanych ze sportem.

Większość pracujących sportowców wolałaby poświęcić się wyłącznie karierze sportowej.

DLACZEGO KARIERA JEDNOTOROWA?

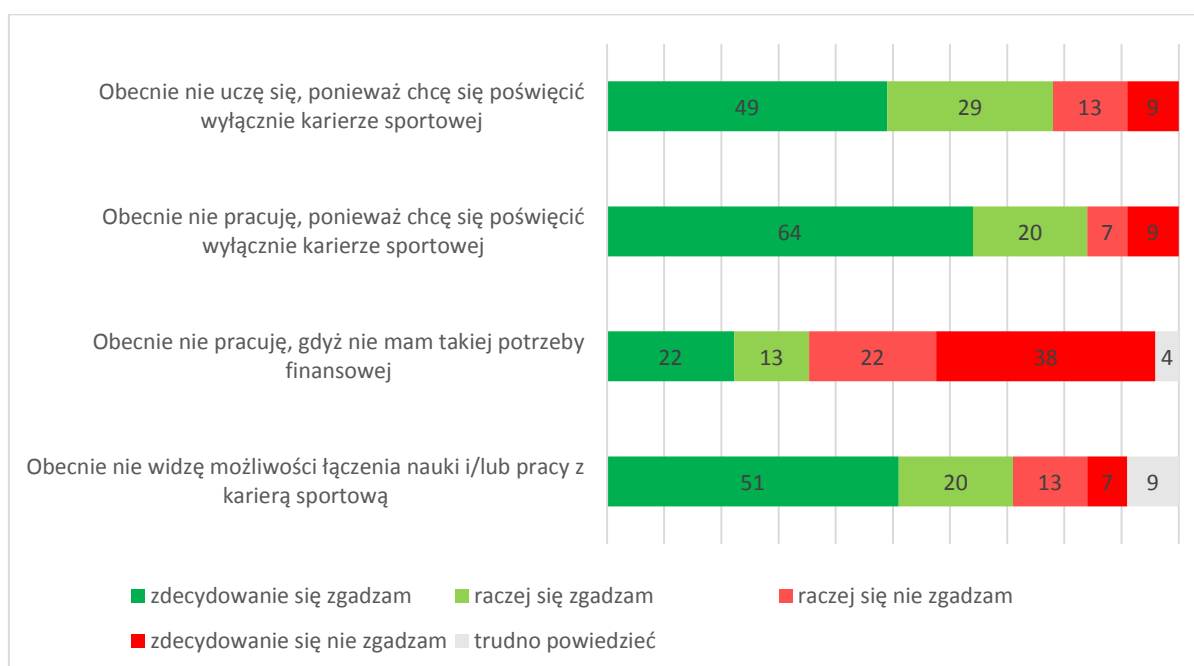
W analizie wyodrębniliśmy również grupę sportowców, którzy zadeklarowali, że poświęcają się wyłącznie uprawianiu sportu. (Warto jednak dodać, że równocześnie co piąty respondent w tej grupie zadeklarował, że utrzymuje się m.in. z własnej pracy; kwestia ta wymaga doprecyzowania w dalszych badaniach: czy są to osoby, które pracują dorywczo, czy też uważają aktywność zawodniczą za pracę, z której czerpią dochody. Dane zebrane w ramach tego badania nie pozwoliły tego stwierdzić).

W tej grupie znaleźli się zwłaszcza zawodnicy z następujących dyscyplin: lekka atletyka, piłka ręczna, koszykówka, piłka siatkowa, hokej na lodzie, jeździectwo, szermierka; oraz pojedynczy reprezentanci innych dyscyplin. Zawodnicy sportów grupowych byli wyjątkowo słabo reprezentowani w badaniu, ale wszyscy, którzy wzięli w nim udział, ulokowali się w tej właśnie grupie. W kolejnych badaniach warto pogłębić temat kształtu kariery dwutorowej w przypadku sportowców uprawiających sporty zespołowe: przypuszczalnie – zwłaszcza w odniesieniu do sportowców wysokiej klasy, w tym również tych należących do kadry narodowej status zawodowego sportowca stanowi podstawowe źródło utrzymania. Warto jednak zauważyć, że jedynie co trzeci respondent z tej grupy zgodził się ze stwierdzeniem, że nie pracuje, ponieważ nie ma takiej potrzeby finansowej.

Tab. 23. Motywacje sportowców poświęcających się wyłącznie karierze sportowej (w procentach)

Sportowcy niepracujący i niestudujący (N=45)	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	trudno powiedzieć
Obecnie nie uczę się, ponieważ chcę się poświęcić wyłącznie karierze sportowej	49	29	13	9	0
Obecnie nie pracuję, ponieważ chcę się poświęcić wyłącznie karierze sportowej	64	20	7	9	0
Obecnie nie pracuję, gdyż nie mam takiej potrzeby finansowej	22	13	22	38	4
Obecnie nie widzę możliwości łączenia nauki i/lub pracy z karierą sportową	51	20	13	7	9

Rys. 14. Motywacje sportowców poświęcających się wyłącznie karierze sportowej – rozkład odpowiedzi

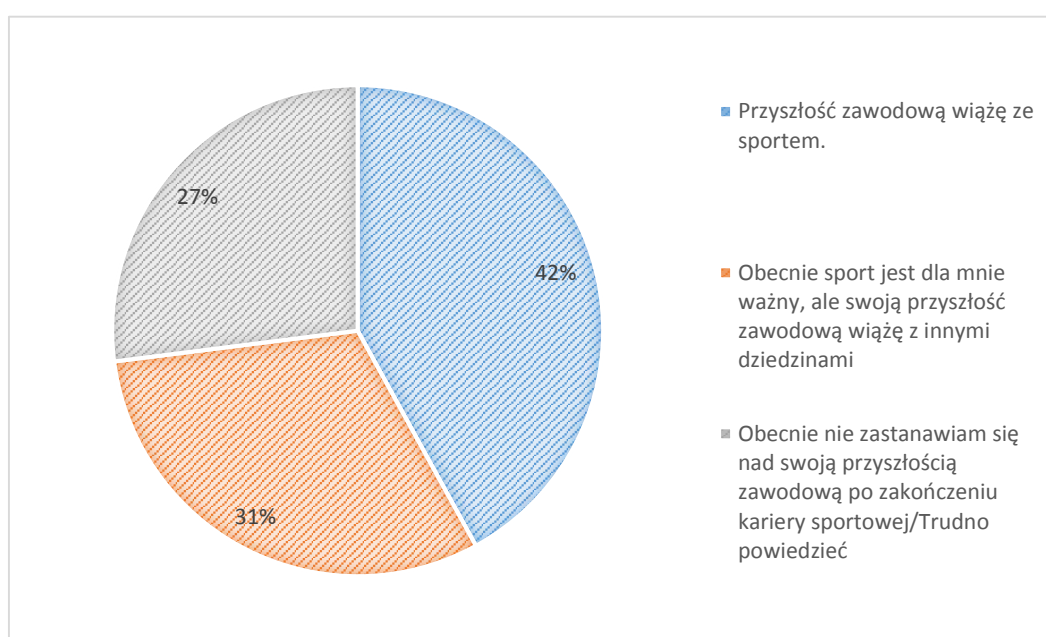
Zdecydowana większość respondentów (71%) należących do tej grupy uznała, że nie jest w stanie łączyć kariery zawodowej lub nauki i sportu. Jedynie co trzecia osoba w tej grupie nie uczy się, ponieważ zdobyła już wykształcenie wyższe (co najmniej licencjat).

W tej grupie ponad połowa (53%) wiąże swoją przyszłość zawodową ze sportem. Rozkład odpowiedzi dotyczących preferowanego zawodu nie różni się znacząco od rozkładu w całej badanej populacji.

PLANY ZAWODOWE SPORTOWCÓW

Wszystkim badanym (N=410) zadaliśmy pytanie o plany zawodowe.

Rys. 15. Plany dotyczące przyszłości zawodowej

Co trzeci sportowiec zamierza pracować w zawodzie niezwiązanym ze sportem. Rozrzut odpowiedzi był tu bardzo duży: od górnictwa przez psychologię po controlling finansowy.

Warto jednak zwrócić uwagę, że duża grupa badanych nie zastanawia się nad swoją przyszłością zawodową (łącznie 27% odpowiedzi „nie zastanawiam się”/„trudno powiedzieć”).

Wśród respondentów, którzy zadeklarowali, że w przyszłości chcieliby związać swoją karierę zawodową ze sportem, co trzeci chciałby pracować jako trener. Także blisko co trzeci chciałby kontynuować karierę zawodowego sportowca. Warto zwrócić uwagę, że żadnemu z badanych nie wydała się atrakcyjna praca animatora kultury fizycznej ani też dziennikarza sportowego. Niewielkie zainteresowanie wzbudza wśród badanych sportowców zawód nauczyciela WF i działacza sportowego.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Tab. 24. Plany zawodowe: wybór profesji

W przyszłości chciałbym pracować jako... (N=173)	%
trener/ka	33
nauczyciel/ka wychowania fizycznego	8
animator/ka kultury fizycznej np. animator na Orliku	-
menedżer/ka sportu	10
działacz/ka sportowy/a	8
dziennikarz/ka lub komentator/ka sportowy/a	2
zawodowy sportowiec	30
inne, jakie?	9

Większość sportowców wiąże swoją przyszłość zawodową ze sportem.

WSPARCIE ZE STRONY INSTYTUCJI

Poprosiliśmy też badanych o wskazanie wszystkich instytucji, od których oczekiwaliby wsparcia w zakresie łączenia sportu i nauki i/lub pracy. Badani oczekują wsparcia głównie od szkoły/uczelni, związku sportowego i MSiP. Ponad połowa badanych oczekuje wsparcia od Ministerstwa Sportu i Turystyki (tę odpowiedź szczególnie często wskazywali sportowcy pracując), blisko połowa – od związku sportowego, a 1/3 od trenera. Wśród sportowców uczących się aż 75% oczekuje wsparcia od uczelni.

Poniżej przedstawiono zbiorczą analizę odpowiedzi na pytanie otwarte dotyczące potrzeby wsparcia ze strony różnych instytucji (trener również został potraktowany jako swoista instytucja).

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Od uczelni ankietowani oczekują przede wszystkim:

- **Wsparcia finansowego (stypendia)**

Stworzenie kryterium stypendium łączącego średnią za wyniki w nauce wraz z osiągnięciami sportowymi jako wyższą średnią, bez utraty samego stypendium sportowego. Pozwoli to na docenienie sportowców, którzy charakteryzują się wysokimi osiągnięciami sportowymi.

- **Wyrozumiałości, zrozumienia, ITS (czyli indywidualnego podejścia i elastyczności)**

Zrozumienia, że sport jest dla mnie bardzo ważny i nie zawsze mogę być na zajęciach, ponieważ poświęcam ten czas na udział w zawodach oraz zgrupowaniach.

Wyrozumiałości, jeśli chodzi o nieobecne godziny, tolerancja związana z napiętym grafikiem z powodu uprawiania sportu.

Podejście indywidualne do ucznia – w innym terminie zadawane prace domowe, wysyłanie notatek na mejl.

Zrozumienia, że ktoś trenuje i nie zawsze jest w pełni zdolny do wykonywania ćwiczeń na zajęciach oraz że często wyjeżdża na zgrupowania, a nie że robią z tego problem na uczelni wychowania fizycznego, gdzie oni powinni to najbardziej rozumieć...

Prawdziwego indywidualnego podejścia, a nie śmiesznego ITS, który przyprawia o śmiech prowadzących.

- **Lepszego dostępu do informacji i częstszego wykorzystania możliwości Internetu**

Nie wiem, jak może pomóc uczelnia. Stypendium od 1 roku? Program, który pozwoliłby łączyć naukę ze sportem? Z tego co wiem, umożliwia tylko uprawianie sportu w strukturach akademickich AZS, nie kadrowych. Nie udało mi się zdobyć informacji na ten temat.

Możliwość nauki przez Internet, żebym mogła zaliczać przedmioty przez Internet, wykłady, ćwiczenia przez Internet

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Od pracodawcy pracujący lub myślący o podjęciu pracy sportowcy oczekują:

- Elastycznych godzin pracy

Elastyczne godziny pracy i wyrozumiałość w kwestii nieobecności, elastyczny i indywidualny plan pracy

- Dostępu do pracy zdalnej

Jeśli bym pracowała, chciałabym móc wykonywać pracę zdalnie bez konieczności obecności w biurze lub w dogodnych dla mnie godzinach. Czyli rozliczanie z wykonanej pracy a nie z godzin przesiedzianych np. przy biurku – swoboda pracy poza stałym miejscem.

- Dostosowania grafiku (czyli w praktyce elastyczności)

Od związku sportowego badani oczekują przede wszystkim:

- Wsparcia finansowego

Pomocy materialnej w charakterze stypendium, moje główne problemy zasadzają się na braku samodzielności, jestem bardzo zależny od rodziców a to w pewnym wieku staje się problemem.

Wsparcie finansowe, niezbędne do usamodzielnienia się oraz możliwości zakupu sprzętu sportowego, co wiąże się często z wyrzeczeniami w życiu codziennym. Opieka lekarska dla zawodników, którzy w wyniku uprawiania danej dyscypliny doznali kontuzji.

Oczywiście pieniądze (stypendia), abym nie musiał dodatkowo pracować.

- Zapewnienia lepszego dostępu do sprzętu

Nowoczesny sprzęt, wsparcie lekarzy specjalistów, wsparcie finansowe.

- Układania terminów zgrupowań pod zaliczenia w uczelni

Elastyczne terminy zgrupowań, możliwość wyjazdów ze zgrupowań na egzaminy.

Kalendarza imprez nie kolidującego z terminami powszechnie znanymi jak matura czy sesja egzaminacyjna.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ułożenie planu zgrupowań pod zaliczenia na uczelni.

- **Lepszej organizacji zgrupowań**

Wyjazdy na zgrupowania w miejsca, gdzie nie traci się czasu na przejazdy na obiekty. Czas ten powinien być wykorzystany np. na naukę.

- **Lepszej komunikacji (związki zmieniają ustalone już kwestie, informacje o wyjazdach przekazują na dzień przed)**

Planowania wyjazdów z wyprzedzeniem i wysyłania informacji do zawodników nie dzień przed wyjazdem, ale na 2 tygodnie wcześniej. Poparcia u władz uczelni i wytłumaczenia, że np. jest rok olimpijski i zawodnik ma dużo wyjazdów, ale pomożemy mu wspólnie.

Dopasowanie, a przede wszystkim wcześniejsze zaplanowanie, i informacja o odbywającej się „akcji sportowej”, aby móc połączyć sport z pracą i życiem codziennym.

Podtrzymywanie tego, co zostało ustalone na początku roku.

Większej komunikacji, przekazywania informacji i oczywiście pomocy finansowej.

- **Kontakt z szkołą/pracą: wydawanie oficjalnych pism usprawiedliwiających nieobecności**

Wystosowania odpowiedniego pisma do uczelni, że jestem zawodniczką szczebla międzynarodowego. Często jest tak, że prowadzący nie zdają sobie sprawy, że okręgowe zawody w przelajach to nie to samo co Puchar Świata i że wyjazd na tydzień na zawody to nie siedzenie przez tydzień i zwiedzanie oraz czas wolny, w którym można się uczyć, tylko całe dni na salach treningowych i na zawodach.

Zainteresowanie, wysyłanie pism dotyczących ilości nieobecności, informacja, że jest się zawodnikiem kadry narodowej.

Wystawianie zaświadczeń odnośnie klas sportowych i zaświadczeń o wynikach.

- **Większej elastyczności w kwestii obecności na zgrupowaniach (związek wymaga 100% obecności i nie uwzględnia indywidualnej sytuacji sportowców)**

Związek wymaga 100% obecności na wszelkich treningach/zgrupowaniach/uroczystościach, jednocześnie nie uwzględnia tego, że studiuje.

Żeby frekwencja nie była na pierwszym miejscu.

- **Wsparcia lekarskiego, zwłaszcza w przypadku kontuzji**

Wsparcie finansowe, niezbędne do usamodzielnienia się, oraz możliwości zakupu sprzętu sportowego, co wiąże się często z wyrzeczeniami w życiu codziennym. Opieka lekarska dla zawodników, którzy w wyniku uprawiania danej dyscypliny doznali kontuzji.

Zapewnienie dobrych warunków do trenowania i odnowy (sauna, fizjoterapeuta, lekarz klubowy).

Badani oczekują od **trenera** przede wszystkim:

- **Wsparcia mentalnego**

Wsparcia mentalnego i zrozumienia, i kontroli nauki.

- **Dostosowania godzin treningów do obowiązków w szkole i pracy**

Będzie dopasowywać plan treningowy do przymusowych wyjazdów na uczelnię.

Większego poświęcenia uwagi moim obowiązkom wobec uczelni.

Zwolnień w miarę możliwości na egzaminy i ważne zajęcia.

Wspólnego planowania sezonu, tak żeby dopasować go do zajęć.

- **Większej wyrozumiałości**

Zrozumienia, że w obecnych czasach i tak ciężko o pracę, więc trzeba się szkolić na własną rękę i udzielać również na innych płaszczyznach. A nie, że wszystko, co nie związane z treningiem, to „zabawa” lub „strata czasu”.

Akceptacji, że czasami trzeba być na uczelni.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Badani oczekują od Ministerstwa przede wszystkim:

- **Stypendiów, finansowania, dostępu do wsparcia finansowego bez pośrednictwa związku**

Zawodnik nie spełniający wymogów do stypendium nie ma środków do życia i musi sobie szukać pracy.

Fajnie, jak ma się stypendium. Tyle że to jest tylko na 1 rok. A czasami ciężko zrobić limit i nie ma się nic.

Zwiększenie ilości pieniędzy przeznaczonych na wsparcie jeźdźców, ponieważ w związku z wyjazdami na zawody i treningi opuszczane są zajęcia szkolne, które należy później nadrobić najczęściej z korepetytorem, który kosztuje. Wydatki na samo jeździectwo również są spore.

Stypendia, aby nie było jeszcze konieczności podejmowania pracy.

Szkoleniowego i finansowego (nie musiałabym pracować).

Wspieranie młodych zawodników, którzy są przyszłościowi i wspieranie ich finansowo, gdyż bardzo często jest tak, że zawodnik mimo bardzo dobrych osiągnięć musi dokładać na obóz własnej kieszeni, a na życie już nie starcza.

Pomocy materialnej w charakterze stypendium, moje główne problemy zasadzają się na braku samodzielności, jestem bardzo zależny od rodziców a to w pewnym wieku staje się problemem.

Stypendium za osiągnięcia sportowe z trochę niższymi progami – w takim wieku, w jakim jestem teraz, decyduje się, czy zostanie się sportowcem/olimpijczykiem, czy „rzuci się” to wszystko i pójdzie do pracy, żeby móc normalnie żyć. Kilkaset złotych robi ogromną różnicę.

Wsparcie finansowe kierowane bezpośrednio do zawodnika (bez pośrednictwa związku, który to wsparcie wykorzystuje do własnych 'potrzeb'), np. stypendium dla zawodników, którzy są w kadrze i jednocześnie mają bardzo dobre wyniki w nauce.

- **Zapewniania pracy dla zawodników, którzy kończą karierę sportową**

Zapewnienie pracy dla zawodników, którzy kończą karierę sportową, czy jako trenerzy, nauczyciele etc. – po osiągnięciu wymaganych kwalifikacji.

- **Budowania lepszej infrastruktury**

Stwarzanie placówek umożliwiających łączenie sportu zawodowego i nauki.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Infrastruktura sportowa, opieka medyczna dostępna w miejscu zamieszkania, sprzęt sportowy, stypendium.

Wybudowania torów kolarskich w pobliżu uczelni, która pomaga sportowcom łączyć naukę ze sportem, odciążając również kieszeń.

- **Kontrolowania związków sportowych**

Wsparcie finansowe oraz wywarcie wpływu na prawidłowe funkcjonowanie związku.

Kontroli związku sportowego, by działał zgodnie z regulaminami.

Pilnowanie związków sportowych, żeby nie było samowolki.

Żeby przyjrzało się temu, co dzieje się w PZŻ i zawodnikami kończącymi wiek juniorski, którzy skończyli 18 lat i chcą nadal uprawiać sport wyczynowy.

- **Wsparcia dla niepełnosprawnych sportowców – głównie pieniądze**

System wsparcia dla zawodników niepełnosprawnych, uporządkowanie spraw związanych ze związkami sportowymi i osobami z niepełnosprawnością.

Ministerstwo powinno zainteresować się choć trochę sytuacją niepełnosprawnych sportowców. Jestem członkiem kadry polski w blind footballu i showdownie, a nie zarobiłem na tym ani grosza. Przez tyle lat człowiek tylko wiecznie dokłada zamiast mieć cokolwiek. Uważam, że nad tym problemem warto by było się zastanowić!

- **Wsparcia na uczelniach**

Odgórnie ustalony przez Ministerstwo indywidualny tok nauczania dla sportowców wyczynowych na wszystkich uczelniach.

Tworzenie indywidualnych programów dla sportowców na uczelniach wyższych, nie tylko o charakterze sportowym.

Wsparcie w szkole w postaci dogodniejszych warunków zaliczania materiałów szkolnych.

Informacja o wyczynowym uprawianiu sportu dla szkoły.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Dofinansowania – przy tak dużej ilości nieobecności w szkole spowodowanych obozami niezbędne są płatne lekcje dodatkowe. Lub może dostęp do nauczania indywidualnego – coś w stylu nauczania w szpitalach.

Studia dla sportowców pod patronatem/licencją Ministerstwa. Ukierunkowane pod sport, tak by zatrzymywać i zachęcać zawodników do pozostania w swoich dyscyplinach jako trenerzy czy działacze, bo kto jak nie oni znają najlepiej dany sport.

- **Wsparcia dla wirtualnych form nauczania**

Szkoły specjalnie stworzone dla sportowców, np. on-line.

- **Programów wspierających sportowców w powrocie do wyuczonych zawodów**

Program powrotu do wyuczonego zawodu. Gdy skończy się studia i od razu nie pójdzie do wyuczonego zawodu, to pracodawca nie chce zatrudnić pracownika bez doświadczenia i do tego z jeszcze paroletnim brakiem styczności z zawodem po skończeniu studiów.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Poniżej przedstawiamy wnioski z analizy danych zastanych, danych ilościowych i danych jakościowych. Warto pamiętać, że w grupie badanych słabo reprezentowane były sporty zespołowe, stąd też wnioski w znacznie większym stopniu uwzględniają specyfikę sportów indywidualnych.

WIELU SPORTOWCÓW WOLAŁOBY POŚWIĘCIĆ SIĘ WYŁĄCZNIE KARIERZE SPORTOWEJ...

Dla większości naszych respondentów sport jest najważniejszy i to jemu chcieliby się poświęcić. Ale jest też wielu sportowców, którzy sport traktują jako jeden z aspektów życia, a po zakończeniu kariery sportowej chcieliby pracować w innych zawodach. Natomiast zdecydowana większość sportowców wolałaby nie pracować dodatkowo w trakcie kariery sportowej.

...ALE DOBRZE ZNAJĄ REALIA (ZWŁASZCZA FINANSOWE)

Sportowcy zdają sobie sprawę z tego, że rezultaty, jakie osiągną w karierze zawodniczej, raczej nie przełożą się na obecne i przyszłe bezpieczeństwo finansowe. Jedynie szczęśliwcy mają szansę na „olimpijską emeryturę”. Przypadkowa kontuzja lub nieco gorsze miejsce w zawodach może oznaczać utratę stypendium. Sportowcy bezustannie mierzą się z brakiem stabilizacji i bezpieczeństwa finansowego. Stąd też już w szkole średniej uświadamiają sobie, że kariera sportowa jest rodzajem kosztownego hobby, do którego raczej trzeba będzie dokładać niż czerpać z niego zyski, i że na wszelki wypadek potrzebują planu B.

SPORTOWCY RADZĄ SOBIE Z ŁĄCZENIEM KARIERY SPORTOWEJ I EDUKACJI...

Sportowcy to grupa ludzi, która od wczesnego etapu kariery zawodniczej jest przygotowywana do „radzenia sobie” z różnymi wyzwaniami. Dla wielu z nich podjęcie edukacji sprowadza się zasadniczo do konieczności wdrożenia lepszej organizacji czasu. Innymi słowy, wydaje się, że sportowcy lepiej niż jakakolwiek inna grupa społeczna są przygotowani do realizacji kariery dwutorowej.

Przejawem tego skryptu „radzenia sobie”, wpisanego w tożsamość sportowca, jest też dosyć mała roszczeniowość przedstawicieli tej grupy. Zdecydowana większość naszych respondentów wydawała się pogodzona z faktem ciągłej troski o pieniądze, ograniczonym życiem towarzyskim oraz z koniecznością ciągłego lawirowania między obowiązkami edukacyjnymi, sportowymi, a często i zawodowymi. Świadczy o tym również fakt równego rozkładu odpowiedzi pozytywnych i negatywnych na pytanie dotyczące trudności doświadczanych w związku z łączeniem nauki i sportu (45% do 45%). Łączenie sportu i nauki przychodzi najłatwiej sportowcom, którzy uczą się jeszcze w szkole średniej. Większe trudności pojawiają się na studiach, zwłaszcza, gdy sportowiec musi podjąć pracę. Warto pamiętać, że przejście między szkołą średnią a studiami pokrywa się zazwyczaj w czasie z przejściem z poziomu juniora na poziom seniora, co często oznacza intensyfikację treningu i konieczność mierzenia się z bardziej doświadczonymi sportowcami. Najtrudniej jest studiującym sportowcom, którzy w dodatku pracują,

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Odsetek sportowców wskazujących brak lub niewielkie problemy w godzeniu kariery sportowej z edukacją lub karierą zawodową:

Łącznie dla sportowców uczących się (w szkole wyższej i szkole ponadgimnazjalnej) (317 osób, z których 59 osób uczy się i pracuje jednocześnie), odsetek ten wynosi 45. Dla tych sportowców, którzy wyłącznie pracują (48 osób), odsetek ten wynosi 44.

Odrębnie należy zanalizować poziom postrzeganych barier w grupie sportowców nie pracujących i nie uczących się. Z oczywistych względów nie zadawano im pytania dotyczącego trudności w łączeniu sportu oraz nauki i/lub pracy. Za zbliżony wskaźnik postrzeganych trudności można uznać odpowiedź na pytanie dotyczące możliwości łączenia sportu z nauką i/lub pracą: 7 na 10 respondentów z tej grupy stwierdziło, że nie widzi możliwości łączenia sportu z nauką i/lub pracą.

Odsetek sportowców wskazujących brak lub niewielkie problemy w godzeniu kariery sportowej ze studiami.

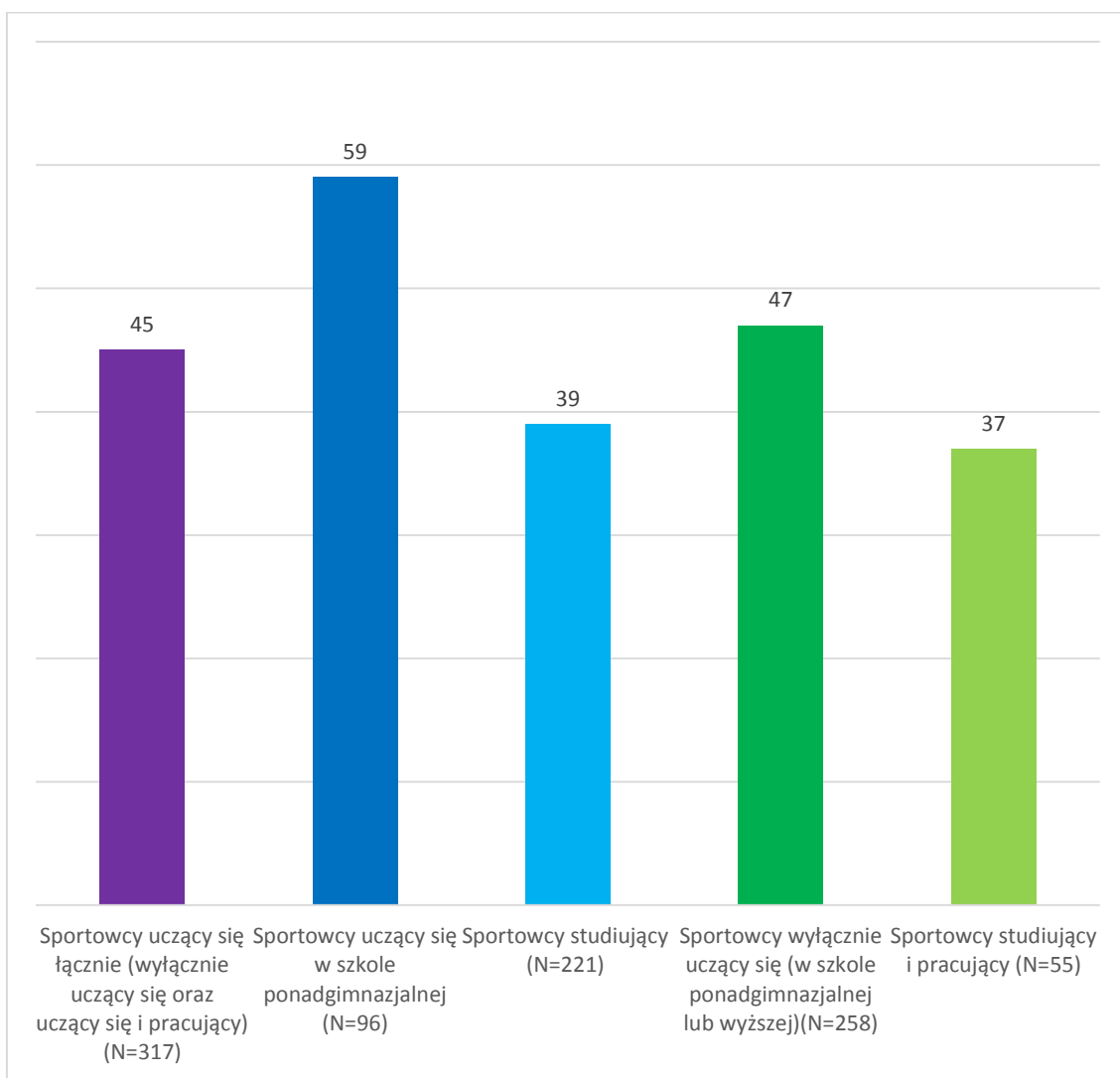
Odsetek sportowców uczących się w szkole wyższej (221), którzy wskazują na brak lub niewielkie problemy z łączeniem sportu i nauki wynosi 39. Odsetek ten spada do 37, gdy na pytanie to odpowiadają pracujący studenci (55).

W poniższej tabeli zaprezentowano wskaźniki szczegółowe dla grup sportowców wyodrębnionych w badaniu.

Tab. 25. Wskaźniki szczegółowe: odsetek odpowiedzi „zgadzam się” (łącznie „zdecydowanie się zgadzam” i „zdecydowanie się nie zgadzam”) w odniesieniu do stwierdzenia „Nie mam żadnych problemów z łączeniem sportu i nauki” i/lub „Nie mam żadnych problemów z łączeniem sportu i pracy”

Grupa sportowców	%
Sportowcy uczący się łącznie (w tej grupie znaleźli się też sportowcy uczący się i pracujący) (N=317)	45
Sportowcy uczący się w szkole ponadgimnazjalnej (N=96)	59
Sportowcy uczący się w szkole wyższej (N=221)	39
Sportowcy wyłącznie uczący się (w szkole ponadgimnazjalnej lub wyższej)(N=258)	47
Sportowcy uczący się i pracujący (N=59)	44
Sportowcy uczący się w szkole wyższej i pracujący (N=55)	37
Sportowcy wyłącznie pracujący (N=48)	44

Rys. 16. Odsetek sportowców deklarujących brak barier w łączeniu sportu i nauki w poszczególnych grupach

Odrębnie należy zanalizować poziom postrzeganych barier w grupie sportowców nie pracujących i nie uczących się. Z oczywistych względów nie zadawano im pytania dotyczącego trudności w łączeniu sportu oraz nauki i/lub pracy. Za zbliżony wskaźnik postrzeganych trudności można uznać odpowiedź na pytanie dotyczące możliwości łączenia sportu z nauką i/lub pracą: 7 na 10 respondentów z tej grupy stwierdziło, że nie widzi możliwości łączenia sportu z nauką i/lub pracą.

Możliwość łączenia sportu i nauki zależy też od dyscypliny – w przypadku niektórych dyscyplin czasowe obciążenie treningami i wyjazdami faktycznie uniemożliwia karierę dwutorową.

...ALE POTRZEBUJĄ LEPSZEGO WSPARCIA

Sportowcy potrzebują przede wszystkim wdrożenia lub bardziej elastycznego stosowania indywidualnej organizacji nauki zarówno na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej, jak i studiów, tak aby możliwość wywiązywania się przez nich z obowiązków szkolnych lub akademickich nie zależała od dobrej woli wykładowców i administracji. Większość z uczących się sportowców podkreśla, że nie liczy

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

na żadną taryfę ulgową, a wręcz oczekuje wymogów wiążących się ze zdobywaniem wykształcenia wysokiej jakości. Z drugiej strony sportowcom zależy na harmonijnym łączeniu kariery sportowej, która ze swej istoty zakłada wyjazdy na zgrupowania i zawody, z kalendarzem szkolnym i akademickim, który ma swój cykliczny rytm semestrów i egzaminów.

DOBRY TRENER TO PODSTAWA, ALE I ON POTRZEBUJE WSPARCIA

Nasze badania jasno pokazują, że młodzi sportowcy mogą polegać przede wszystkim na własnej rodzinie, która zapewnia również istotne wsparcie finansowe, oraz na trenerach, którzy niejednokrotnie angażują się w karierę i życie prywatne swoich podopiecznych w zakresie znacznie wykraczającym ponad przepisowe obowiązki. Badani sportowcy podkreślali też, że ich trenerzy są na ogół słabo wynagradzani lub pracują za darmo, a poza tym nie mają odpowiedniego wsparcia ze strony klubów i związków sportowych.

ZWIĄZEK POTRZEBNY OD ZARAZ

Niepokojący jest natomiast fakt, że zdaniem sportowców otrzymują oni za słabe wsparcie od związków sportowych. W wywiadach jakościowych często pojawiał się wątek związku sportowego, który niewystarczająco dba o potrzeby sportowców, jest niegospodarnie zarządzany i autorytarny. Wielu badanych miało poczucie, że związki działają oportunistycznie: wspierają, gdy sportowiec odnosi sukcesy, ale w przypadku kontuzji lub gorszego sezonu pozostawiają go samemu sobie. Zarazem jednak sportowcy wspominali, że związek np. płaci za sprzęt, wyjazdy na zgrupowania i zawody lub pomaga w załatwianiu miejsca w bursach lub akademikach.

Ta negatywna opinia w pewnym stopniu dotyczyła również uczelnianych klubów AZS, którym badani studiujący sportowcy zarzucali faworyzowanie akademickich zawodów sportowych (np. w kontekście punktacji stypendialnej). Może to dyskryminować zwłaszcza sportowców wysokiej klasy, którzy niekiedy nie mają możliwości uczestniczenia w takich zawodach ze względu na specyfikę treningów lub wypełniony kalendarz alternatywnych zawodów. Część studiujących sportowców w ogóle nie znajduje się w orbicie zainteresowania AZS, jeśli na danej uczelni nie ma sekcji danej dyscypliny. W trakcie wywiadów pojawiały się opinie, że „dobry AZS zadba o swoich”, ale oznacza to również, że pozostali sportowcy są pozostawieni sami sobie.

BARIERY

Podstawowe bariery w łączeniu nauki i sportu, które zidentyfikowaliśmy w wyniku badania, to:

- Niewystarczająca elastyczność rozwiązań umożliwiających dostosowywanie grafiku treningów i wyjazdów na zgrupowania i zawody do harmonogramu roku szkolnego/akademickiego.
- Zbyt słabe wsparcie uczących się sportowców ze strony związków sportowych.
- Niewystarczający poziom i niestabilność finansowania, co sprawia, że sportowcy albo sięgają po wsparcie rodziny i późno usamodzielniają się finansowo, albo podejmują pracę zarobkową, co powoduje nadmierne obciążenie i może niekorzystnie wpływać na ich wyniki sportowe.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

REKOMENDACJE

Kariera dwutorowa, zwłaszcza łączenie sportu i edukacji, jest naturalnym wyborem dla większości sportowców. W związku z tym należy wypracować rozwiązania, które umożliwią sportowcom osiągnięcie wysokich wyników sportowych, a równocześnie – uzyskanie dobrej jakości wykształcenia i doświadczenia zawodowego, dzięki któremu bez większych problemów wejdą na rynek pracy po zakończeniu kariery zawodniczej.

- Zalecamy **skupienie działań na uczących się sportowcach** – raczej na sportowcach studiujących niż uczących się w szkołach średnich.
 - Wyniki naszych badań jasno dowodzą, że dla zdecydowanej większości pracujących sportowców podjęcie pracy było życiowym wymogiem, a nie przyszłościowym wyborem (gdyby tylko dostawali odpowiednie finansowanie, poświęciliby się raczej karierze sportowej). Naturalnie edukacja powinna zakładać nabywanie wiedzy, kompetencji i umiejętności przydatnych na rynku pracy, w tym również praktyki zawodowej. Sportowcy uczący się w szkołach ponadgimnazjalnych rzadziej doświadczają problemów z łączeniem sportu i nauki.
 - Zalecamy podjęcie działań na rzecz ułatwienia „okresu przejścia” między poziomem szkoły ponadgimnazjalnej a poziomem szkoły wyższej, co wiąże się zazwyczaj z przejściem z poziomu juniorskiego na poziom seniorski. Działania te powinny polegać zwłaszcza na zapewnieniu wsparcia psychologicznego oraz pewnej stabilizacji finansowej (np. w postaci stypendium przyznawanego na czas, gdy studiujący sportowiec nie ma jeszcze możliwości zdobycia stypendium uczelnianego).
- Zalecamy reformę systemu stypendiów przyznawanych sportowcom przez polskie związki sportowe i inne instytucje związane ze sportem:
 - **Stypendia powinny mieć charakter długoterminowej inwestycji w sportowca**, tj. powinny być przyznawane na dłuższy okres; kontuzja lub czasowo gorsze wyniki nie powinny powodować utraty stypendium, ponieważ zbyt często wiąże się to z ryzykiem rezygnacji z kariery sportowej.
 - **Stypendia uczelniane powinny być przyznawane wybitnym sportowcom już na pierwszym roku.**
 - **Należy zadbać o to, by system stypendialny nie zniechęcał sportowców do kształcenia się i realizacji ambicji zawodowych w innych obszarach niż sportowy.** Stypendia powinny wspierać zwłaszcza studiujących sportowców, tak żeby w trakcie studiów nie musieli podejmować pracy zarobkowej; nasze badania pokazują, że najbardziej obciążeni są ci sportowcy, którzy uczą się i pracują jednocześnie, co może mieć wpływ na poziom ich wyników zarówno w sporcie i nauce.
- Zalecamy promocję elastycznych form kształcenia sportowców w szkołach średnich, a zwłaszcza w szkołach wyższych.
 - MSiT powinno zalecać **wprowadzanie i rozszerzanie rozmaitych form indywidualnej organizacji nauki.**
 - MSiT powinno promować **wprowadzanie form nauki na odległość**, przede wszystkim kursów internetowych, które pozwalają studiującym sportowcom swobodnie kształtować harmonogram pracy naukowej i treningów.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

- MSiT powinno prowadzić **szeroką akcję informacyjną skierowaną do władz uczelni** na temat specyficznej sytuacji edukacyjnej sportowców i ich potrzeb związanych z kontynuacją kariery sportowej.

Wniosek z analizy istniejących rozwiązań pokazuje, że kluczowe znaczenie ma prosportowość uczelni i życzliwość ich władz, kadry wykładowców oraz pracowników administracji w stosunku do sportowców. Akcja ta powinna naświetlać korzyści, jakie daje szkołom wyższym przyciąganie chcących studiować sportowców (m.in. marketingowe, co dostrzegły już niektóre szkoły prywatne i np. UAM; w kontekście niżej demograficznego dobre warunki dla sportowców mogą być wyróżnikiem uczelni, *vide* przykład ALK). Warto promować już wypracowane dobre rozwiązania i modelowe dobre praktyki, np. na wzór AWF Katowice.

- Warto też skłonić uczelnie do **zbierania danych na temat sportowców na etapie rekrutacji**, co pozwoliłoby lepiej monitorować sytuację sportowców na poszczególnych uczelniach.
- Zalecamy **wprowadzenie instytucji rzecznika praw studiujących sportowców**.

Należałoby się zastanowić nad instytucjonalnym zakotwiczeniem takiej instytucji (przy MSiT czy przy Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego). Rzecznik powinien reprezentować sportowców, informować ich o istniejących możliwościach łączenia sportu i nauki oraz pośredniczyć w kontaktach z uczelniami. Obecność rzecznika powinna być rozpromowana wśród sportowców, a kontakt z nim powinien być łatwy i szybki, najlepiej za pośrednictwem mediów społecznościowych. Warto promować tworzenie stanowisk pełnomocników ds. sportu na uczelniach, na których studiuje znacząca grupa sportowców, oraz w szkołach sportowych. Osoby takie powinny wspierać sportowców w łączeniu nauki i uprawiania sportu.

- Dziedziny związane ze sportem/aktywnością fizyczną i zdrowiem publicznym są stale rozwijającym się i dobrze rokującym sektorem gospodarki. Dla dużej grupy sportowców to praca w sektorze sportowym lub okołosportowym jest wyborem naturalnym i preferowanym. MSiT powinno działać na **rzecz tworzenia i wspierania funkcjonowania kierunków studiów**, które w przyszłości pozwolą byłym sportowcom pracować jako trenerzy, działacze sportowi lub animatorzy kultury fizycznej. Warto zauważyć, że badani wiązali swoją przyszłość w sporcie głównie z zawodem trenera, chociaż z doświadczenia wiedzą, że nie będą się z tym wiązały zbyt duże korzyści finansowe (stąd też konieczność edukacji w innym zawodzie). Obecnie bardzo nieliczni sportowcy wiążą swoją przyszłość z zawodami nauczyciela WF czy animatora na Orliku, co wiąże się z niskim prestiżem społecznym oraz niskim wynagrodzeniem. Promowanie i wspieranie kariery dwutorowej w sektorze sportowym lub okołosportowym ma sens, o ile warunki pracy w sporcie będą gwarantowały możliwość rozwoju osobistego i uzyskania godnego wynagrodzenia.
- W długoterminowej perspektywie najlepszym sposobem promowania kariery dwutorowej sportowców jest **wspieranie sektora sportowego i okołosportowego** (np. poprzez działania z zakresu zdrowia publicznego, promocję zdrowego stylu życia itp.), **tak by powstawały tam miejsca pracy dla sportowców**. W opinii wielu respondentów kariera dwutorowa sportowców powinna mieć wymiar przede wszystkim sportowy: aktywni sportowcy po zakończeniu kariery

sportowej powinni mieć możliwość pracy w sektorze sportowym lub okołosportowym. Jednak w kontekście obecnego nasycenia sektora sportowego i stosunkowo niewysokich wynagrodzeń związanych z pracą w tym sektorze, należy przede wszystkim wspierać różnorodne kierunki kształcenia sportowców.

- Bardzo dobrym, innowacyjnym pomysłem byłoby **wspieranie przedsiębiorczości wśród sportowców kończących karierę zawodową**, np. rozwijanie startupów działających w obszarze aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia.
- Bardziej podstawowym problemem, a zarazem trudniejszym do rozwiązania na poziomie instytucjonalnym, jest kwestia roli i funkcjonowania związków sportowych, również w kontekście kariery dwutorowej. Autonomia związków sportowych utrudnia monitorowanie/kontrolowanie ich działalności z poziomu Ministerstwa, tymczasem to polskie związki sportowe oraz akademickie kluby AZS, mają największe możliwości wspierania i działania na rzecz poprawy sytuacji sportowców.
 - Pierwszym krokiem mogłaby być prezentacja wyników badania związkom i uświadomienie ich władzom, jak są one postrzegane w środowisku młodych sportowców.
- Zalecamy **wspieranie uczących się sportowców poprzez wspieranie trenerów**. Zaangażowanie i kompetencje trenera są jednym z czynników decydujących o karierze sportowca. Ważne jest, by wiedzieli, jak wspierać i motywować młodych ludzi, gdzie szukać finansowania i udogodnień dla kariery dwutorowej podopiecznych.
 - Warto wykorzystać w tym zakresie rezultaty projektu „Gold in Education and Sport”, opisanego we Wprowadzeniu.
- Z perspektywy potrzeb monitorowania skuteczności programu wspierania kariery dwutorowej zalecamy:
 - Stworzenie pełnej bazy mejlingowej sportowców należących do kadry narodowej, aktualizowanej na bieżąco.
 - Przeprowadzenie akcji informacyjnej wśród sportowców uświadamiającej celowość – z perspektywy ich interesów – uczestniczenia co pewien czas w niewymagających czasowo badaniach (15-minutowa ankieta raz na pół roku).

